

Valsts darba inspekcija

2017. gada
darbības pārskats

RĪGA

2018

Saturs

	lpp.
Saīsinājumi un abreviatūras.....	3
1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju.....	4
1.1. Juridiskais statuss.....	4
1.2. Kompetences jomas, funkcijas un uzdevumi.....	4
1.3. Darbības virzieni un mērķi, īstenotā budžeta programma.....	5
1.4. Darbības prioritātes 2017. gadā.....	5
1.4.1. Nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana.....	6
1.4.2. Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana - tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā.....	10
1.4.3. „Konsultē vispirms” principa realizēšana praksē.....	14
1.5. Padotībā esošās iestādes.....	16
2. Valsts darba inspekcijas finanšu resursi un darbības rezultāti.....	17
2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums.....	17
2.2. Budžeta programmas rezultatīvo rādītāju izpildes analīze.....	18
2.3. Eiropas Sociālā fonda projekta īstenošanas rezultāti.....	19
2.4. Eiropas informatīvā kampaņa „Drošs un veselīgs darbs jebkurā vecumā”.....	20
2.5. Valsts darba inspekcijas darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi.....	21
2.5.1. Uzņēmumu apsekošana.....	21
2.5.2. Iesniegumu izskatīšana.....	27
2.5.3. 2017. gadā notikušo nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana un reģistrācija.....	30
2.5.4. 2017. gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze.....	34
2.5.5. Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana.....	37
2.5.6. Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība.....	39
2.5.7. Streiku norises uzraudzība.....	39
2.6. Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai.....	40
2.6.1. Iekšējā kontrole.....	40
2.6.2. Amatspersonu apmācība.....	41
2.6.3. Strukturālās reformas.....	42
3. Personāls.....	43
4. Komunikācija ar sabiedrību.....	44
4.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi.....	44
4.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru.....	46
5. Plāni 2018. gadam.....	47
<i>1. pielikums:</i> Valsts darba inspekcijas pārskats – analīze par notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā 2017. gadā.....	48
<i>2. pielikums:</i> Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās cēloņiem 2017. gadā.....	59

Saīsinājumi un abreviatūras

Aģentūra – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra
DAKIB - Darba aizsardzības kompetento institūciju biedrība
Darba inspekcija – Valsts darba inspekcija
DVHR – darba vietas higiēniskais raksturojums
ES – Eiropas Savienība
ESF – Eiropas Sociālais fonds
IAL – individuālie aizsardzības līdzekļi
Kontaktpunkts – Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras nacionālais kontaktpunkts
LAPK – Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss
LBAS – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK – Latvijas Darba devēju konfederācija
LĢĀA – Latvijas Ģimenes ārstu asociācija
LM – Labklājības ministrija
MK – Ministru kabinets
OiRA – risku interaktīva novērtēšana tiešsaistē (Online interactive Risk Assessment)
OVP – obligātā veselības pārbaude
Platforma - Eiropas Platforma neregistrētās nodarbinātības samazināšanai
RSU DDVVI – Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūts
RVDI – reģionālā Valsts darba inspekcija
SLIC – Vecāko darba inspektoru komiteja (Senior Labour Inspectors Committee)
VID – Valsts ieņēmumu dienests

1. Pamatinformācija par Valsts darba inspekciju

1.1. Juridiskais statuss

1993. gada 4. maijā Latvijā tika atjaunots 1939. gada likums „Par Valsts darba inspekciju”, kas kļuva par tiesisko pamatu Valsts darba inspekcijas (Darba inspekcija) darbības atjaunošanai un vienotas valsts kontroles un uzraudzības sistēmas izveidošanai darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. 2001. gada 13. decembrī tika pieņemts un 2002. gada 1. janvārī stājās spēkā Valsts darba inspekcijas likums, kas noteica Darba inspekcijas juridisko statusu, funkciju un uzdevumus līdz 2008. gada 10. jūlijam, kad spēkā stājās 2008. gada 19. jūnijā pieņemtais Valsts darba inspekcijas likums, kas arī pašlaik nosaka Darba inspekcijas tiesisko statusu, funkciju, uzdevumus un darbības kārtību.

Darba inspekcija ir labklājības ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei ir pakļauti darba devēji, komersanti, to pilnvarotas personas un uzņēmumi, būvobjekti, tajā skaitā privātpersonai piederošie būvobjekti būvdarbu laikā, kā arī darba vietas un darba aprīkojums.

1.2. Kompetences jomas, funkcijas un uzdevumi

Darba inspekcijas funkcija ir nodrošināt efektīvu valsts politikas īstenošanu, uzraudzību un kontroli darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā. Realizējot minēto funkciju, Darba inspekcija pilda šādus uzdevumus:

1. uzrauga un kontrolē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu;
2. kontrolē, kā darba devēji un darbinieki savstarpēji pilda darba līgumos un darba koplīgumos noteiktos pienākumus, un veic pasākumus, lai sekmētu domstarpību novēršanu starp darba devēju un darbiniekiem;
3. veicina sociālo dialogu un sniedz darba devējiem un darbiniekiem bezmaksas konsultācijas par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;
4. analizē darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jautājumus, lai sniegtu priekšlikumus normatīvo aktu pilnveidošanai;
5. normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā veic nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu un vienotu reģistrāciju, kā arī piedalās arodsaslimšanas gadījumu izmeklēšanā;
6. kontrolē darba vietās esošo darba aprīkojumu, kā arī personāla individuālo un kolektīvo aizsardzības līdzekļu, veselībai kaitīgo un bīstamo vielu izmantošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
7. sniedz Labklājības ministrijas (LM) kompetento institūciju darba aizsardzības jautājumos izvērtēšanas komisijai informāciju par kompetento institūciju un speciālistu darbību darba aizsardzības jomā Darba inspekcijas uzraudzībai un kontrolei pakļautajos objektos;
8. nodrošina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras (Aģentūra) nacionālā kontaktpunkta (Kontaktpunkts) darbību.

1.3. Darbības virzieni un mērķi, īstenojot budžeta programmu

Darba inspekcijas darbības divi galvenie virzieni ir:

1. darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomas efektīva inspicēšana un kontrole;
2. pakalpojumu sniegšana klientiem, t.sk., sabiedrības informēšana par aktuāliem darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem.

Darba inspekcijas darbības virzienu galvenie mērķi ir:

1. pilnveidot inspicēšanas un kontroles procesu;
2. uzlabot darbinieku zināšanas un darba apstākļus;
3. pilnveidot sniegto pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, kā arī komunikāciju ar sabiedrību.

Darba inspekcija īsteno valsts budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammu „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00), kuras mērķis ir īstenot darba tiesisko attiecību, t.sk., neregistrētās nodarbinātības mazināšanas, un darba aizsardzības politiku, nodrošinot minēto jomu regulējošo normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli.

Valsts budžeta apakšprogrammas „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) galvenie sasniedzamie rezultāti ir:

- ✓ sekmēta darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu ievērošana, t.sk., mazināta neregistrētā nodarbinātība;
- ✓ izglītota sabiedrība, lai preventīvi novērstu normatīvo aktu prasību neievērošanu;
- ✓ efektīva un klientorientēta Darba inspekcijas darbība.

1.4. Darbības prioritātes 2017. gadā

Darba inspekcijas darbības plānošanas pamatā ir prioritāšu princips. Prioritātes tiek noteiktas, balstoties aktuālās situācijas analizē par darba tiesību un darba aizsardzības jomu, kā arī, ņemot vērā Eiropas Savienības (ES) politikas plānošanas dokumentus (ES stratēģisko satvaru darba drošībā un veselības aizsardzībā no 2014. līdz 2020. gadam; Vecāko darba inspektoru komitejas (SLIC) darbības programmu), nacionālos politikas plānošanas dokumentus (Darba aizsardzības jomas attīstības pamatnostādnes 2016. – 2020. gadam, Darba aizsardzības jomas attīstības plānu 2016. – 2018. gadam, Nacionālo attīstības plānu 2014. – 2020. gadam), Vadlīnijas par „konsultē vispirms” principa piemērošanu valsts iestāžu darbā un Darba inspekcijas rīcībā esošos resursus.

2017. gadā par Darba inspekcijas prioritātēm tika noteikta:

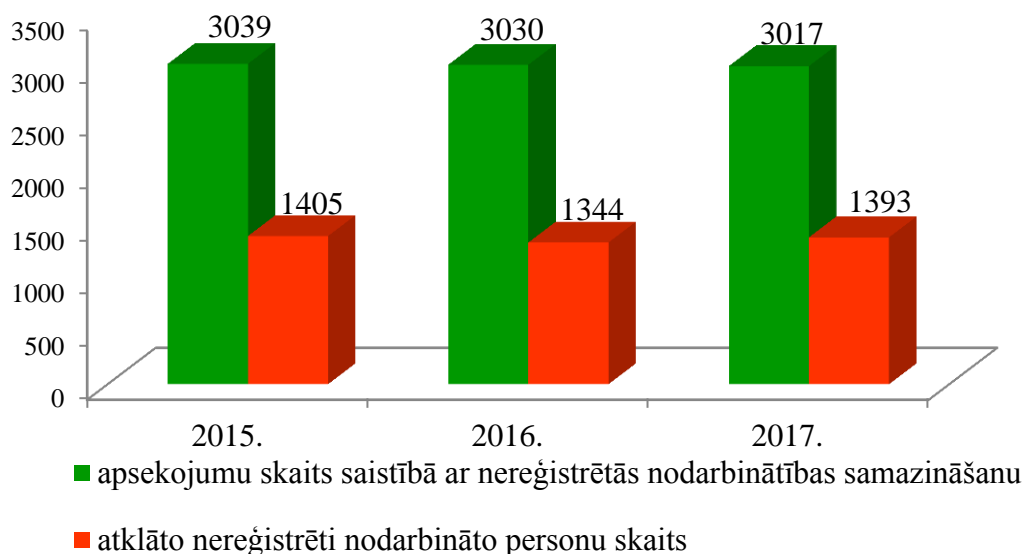
- ✓ neregistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana, veicot apsekojumus uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks;
- ✓ letālo nelaiemes gadījumu darbā un to nelaiemes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana;
- ✓ „konsultē vispirms” principa realizēšana praksē.

1.4.1. Nereģistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana

2017. gadā, tāpat kā iepriekš, neregistrētās nodarbinātības samazināšanas politikas īstenošana bija Darba inspekcijas prioritāte, lai turpinātu ēnu ekonomikas apkarošanu un godīgas konkurences nodrošināšanu iestādes kompetences ietvaros. Prioritātes mērķis ir samazināt neregistrētās nodarbinātības apjomu Latvijā, padarot efektīvāku kontroles mehānismu, līdz ar to samazinot arī negodīgas konkurences iespējamību, kā arī informēt sabiedrību par neregistrētās nodarbinātības negatīvajām sekām u.c.

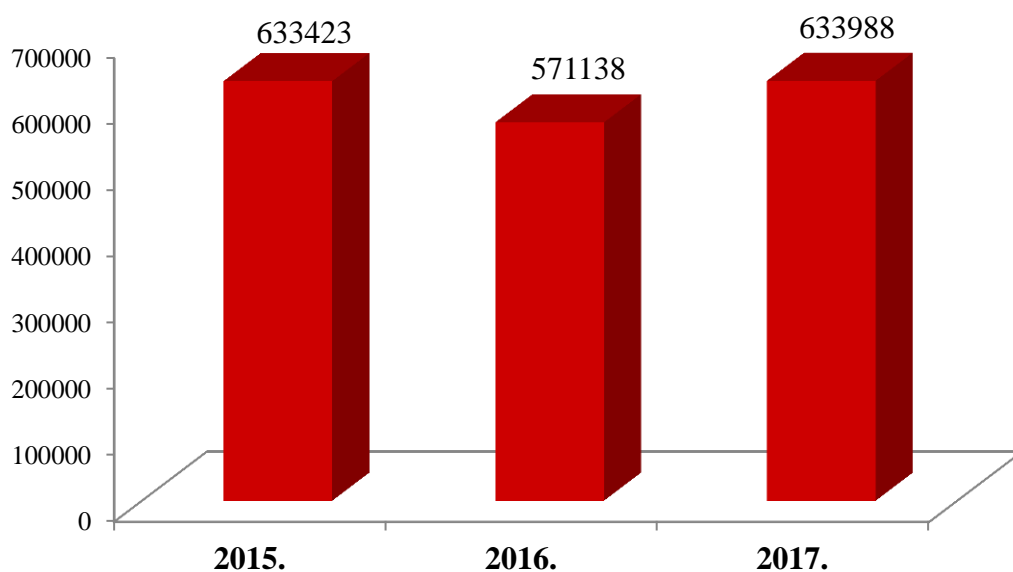
2017. gadā Darba inspekcija veica 3 017 apsekojumus saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu, no kuriem 29,5 % bija rezultatīvi. Tas nozīmē, ka gandrīz katrā trešajā apsekojumā tika konstatētas personas, ar kurām nebija noslēgti rakstveida darba līgumi un/vai kuras darba devējs nebija deklarējis Valsts ieņēmumu dienestā (VID) kā darba ņēmējus. Augsta neregistrētās nodarbinātības riska uzņēmumos tika veikti 408 atkārtoti apsekojumi, kas veido 13,5 % no visiem veiktajiem apsekojumiem saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu.

2017. gadā tika konstatētas 1 393 neregistrēti nodarbinātas personas, no tām 823 personas bez rakstveidā noslēgta darba līguma un bez deklarēšanas VID; 434 personas ar rakstveidā noslēgtu darba līgumu, bet bez deklarēšanas VID un 136 personas bez rakstveidā noslēgta darba līguma, bet deklarētas VID (skat. *1.grafīku*).

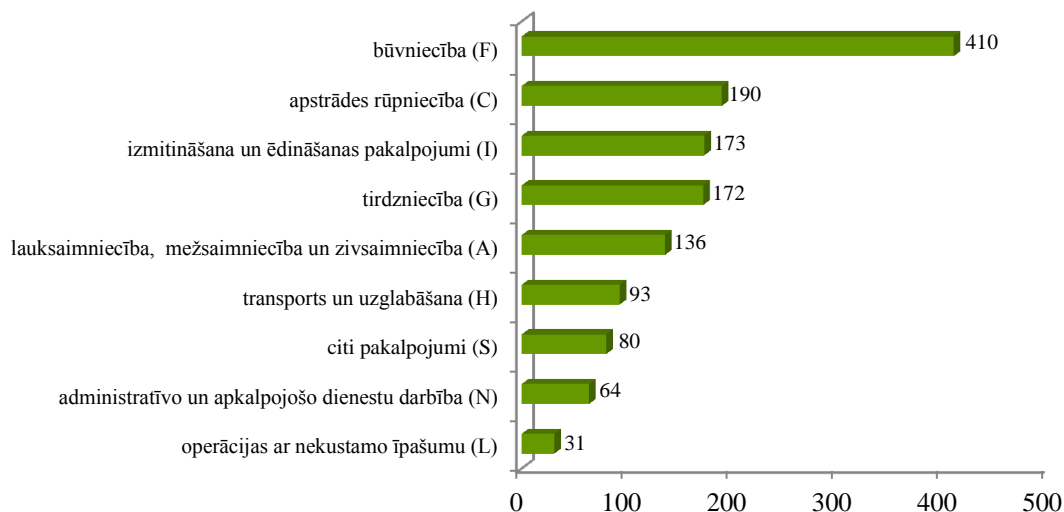
1. grafīks: Uzņēmumu apsekojumu skaita un atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaita dinamika (2015. – 2017.)

Konstatējot nodarbināšanu bez rakstveidā noslēgta darba līguma un/vai deklarēšanas VID, saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (LAPK) normām Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā piemēroja 850 administratīvos sodus par kopējo summu 633 988 eiro (salīdzinājumu dinamikā skat. *2. grafīkā*).

2. grafiks: Par neregistrēto nodarbinātību piemēroto naudas sodu summas (Euro) dinamika (2015. – 2017.)

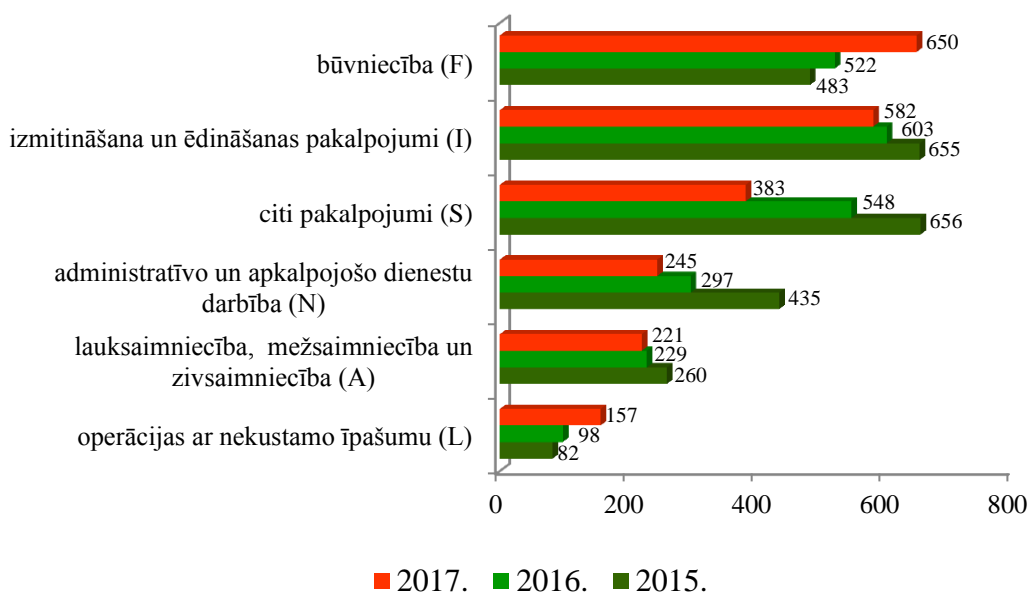
Analizējot atklātos neregistrētās nodarbinātības gadījumus konkrētās tautsaimniecības nozarēs, jāsecina, ka vislielākais neregistrēti nodarbinātu personu skaits joprojām tiek konstatēts būvniecības nozarē. Atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaits būvniecībā 2017. gadā veidoja 29,4 % no kopējā Darba inspekcijas konstatēto neregistrēti nodarbināto skaita (skat. 3. grafiku).

3. grafiks: Nozares¹, kurās Darba inspekcija 2017. gadā atklājusi lielāko neregistrēti nodarbināto personu skaitu

¹ Nozares atbilstoši Saimniecisko darbību statistiskajai klasifikācijai Eiropas kopienā (NACE 2. redakcija)

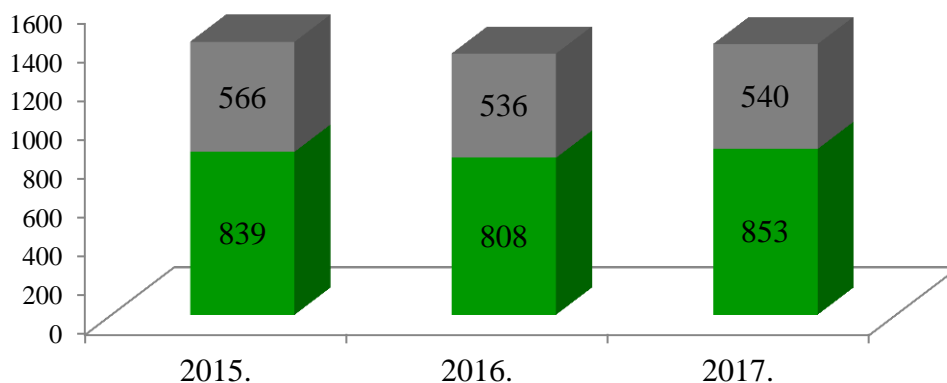
Būvniecība 2017. gadā bija līdere arī pēc atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaita uz 100 000 nozarē strādājošo (skat. 4. grafiku).

4. grafiks: Atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaita uz 100 000 nozarē strādājošo dinamika (2015. – 2017.)

Pēdējo trīs gadu periodā Darba inspekcijas konstatētās neregistrētās nodarbinātības apjoms nav mazinājies. Darba inspekcijai efektīvi sadarbojas ar VID, Valsts un Pašvaldības policiju, kā arī Valsts Robežsardzi, kā rezultātā tiek veiktas gan kopīgas pārbaudes, gan iepriekš minētās iestādes Darba inspekcijai nodod savu pārbažu materiālus un sagatavotos administratīvos protokolus, kas tiek izmantoti kā pierādījumi neregistrētās nodarbinātības pierādīšanā.

Jāatzīmē arī kāda pozitīvi vērtējama tendence, proti, 2017. gadā pēc Darba inspekcijas pārbaudēm ar 853 jeb 61 % no visām Darba inspekcijas atklātajām neregistrēti nodarbinātajām personām tika noslēgts rakstveida darba līgumus un/vai tās tika reģistrētas VID kā darba ņēmējs, kas ir augstākais rādītājs trīs gadu periodā. Tas nozīmē, ka darba devējs darba tiesiskās attiecības legalizēja atbilstoši normatīvo aktu prasībām (skat. 5. grafiku).

- atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaits, ar kurām pēc Darba inspekcijas pārbaudes darba tiesiskās attiecības netika legalizētas
- atklāto neregistrēti nodarbināto personu skaits, ar kurām pēc Darba inspekcijas pārbaudes darba tiesiskās attiecības tika legalizētas

5. *grafiks*: Atklāto neregistrēti nodarbināto personu, ar kurām pēc Darba inspekcijas pārbaudes tika noslēgts rakstveida darba līgumus un/vai tās tika reģistrētas VID kā darba ņēmējs, skaita īpatsvars (2015. – 2017.)

Darba inspekcija 2017. gadā turpināja aktīvi līdzdarboties Eiropas un nacionāla līmeņa forumos neregistrētas nodarbinātības samazināšanas jomā:

- ✓ Eiropas Platformā neregistrētās nodarbinātības samazināšanai (turpmāk – Platforma). Platformas mērķi ir palīdzēt ES dalībvalstīm cīnīties ar nedeklarēto darbu, iniciēt pārmaiņas nacionālā līmenī, kā arī veicināt labākus darba apstākļus un nodarbināšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Platforma 2017. gadā organizēja vairākus seminārus par dažādiem ar neregistrēto nodarbinātību saistītiem jautājumiem, piemēram, kā identificēt un apkarot krāpnieciskas „pastkastīšu” kompānijas, par datu ieguvī efektīvākai uzraudzībai, par nacionālajiem un divpusējiem līgumiem un memorandiem par neregistrētās nodarbinātības izpratni un novēršanu u.c. Semināru laikā dalībvalstis apmainījās ar labo praksi un pieredzi attiecīgo jautājumu risināšanā. Darba inspekcijas pārstāvji aktīvi izmantoja Platformas sniegtās iespējas un apmeklēja Platformas seminārus. Latvija bija otrā valsts, kas pieteicās uz Platformas atbalsta programmu, kā rezultātā 2017. gada septembrī Platformas ekspertu grupa izvērtēja Darba inspekcijas darbību neregistrētās nodarbinātības jomā un sniedza 14 rekomendācijas tās uzlabošanai. Plānots, ka eksperti apmeklēs Latviju arī 2018. gada vidū, lai novērtētu progresu rekomendāciju īstenošanā.
- ✓ ministru prezidenta vadītajā Ēnu ekonomikas apkarošanas padomē, kurā darbojas gan ēnu ekonomikas apkarošanā iesaistīto valsts institūciju vadītāji un ministri, gan sociālo partneru un nevalstisko organizāciju pārstāvji. Valsts iestāžu darba plāna ēnu ekonomikas ierobežošanai 2016. - 2020. gadam 25. uzdevuma (ierobežot negodīgu komersantu iesaistīšanos apsardzes pakalpojumu darījumu shēmās) ietvaros Darba inspekcijas amatpersonas piedalījās gan Saeimas komisijas sēdē, gan VID, gan Iekšlietu ministrijas organizētajās tikšanās, kurās tika diskutēts par apsardzes nozarei būtiskām problēmām un iespējamiem to risinājumiem.

2017. gadā, lai paaugstinātu Darba inspekcijas administratīvās spējas un pilnveidotu kontroles mehānismus, koordinētu un analizētu darbību neregistrētās nodarbinātības samazināšanas jomā, kā arī uzlabotu sadarbību starp Darba inspekcijas struktūrvienībām, tika izveidota Darba inspekcijas Neregistrētās nodarbinātības koordinātoru darba grupa. 2017. gadā notika trīs Neregistrētās nodarbinātības koordinātoru darba grupas sanāksmes, kurās tika prezentētas un apspriestas Platformas pasākumos iegūtās zināšanas un idejas, kā arī tika uzaicināti un piedalījās Valsts policijas, Rīgas pašvaldības policijas, Valsts robežsardzes un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvji, lai kopīgi pārrunātu uzraudzības un kontroles jautājumus, kas saistīti ar ārzemnieku nodarbināšanu Latvijā.

2017. gadā Darba inspekcijas pārstāvji devās pieredzes apmaiņas braucienos uz Igauniju, Lietuvu un Rumāniju, kuru laikā tika apspriesti arī neregistrētās nodarbinātības apkarošanas jautājumi.

1.4.2. Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana – tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā

Letālo nelaimes gadījumu darbā un to nelaimes gadījumu darbā, kuru rezultātā cietušajam radušies smagi veselības traucējumi, skaita samazināšana ir Darba inspekcijas prioritāte, kuras īstenošanas ietvaros 2017. gadā tika organizētas četras tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā, veikti 1 604 preventīvi apsekojumi darba aizsardzībā (skat. 2.2. nodaļu), organizēti semināri un citi sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi darba aizsardzībā (skat. 4.1. nodaļu), kā arī izveidoti jauni rīki darba vides risku interaktīvai novērtēšanai tiešsaistē (OiRA – Online interactive Risk Assessment) (skat. 4.1. nodaļu).

2017. gadā tika organizētas četras tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā, kuru laikā kopā tika veikti 611 uzņēmumu apsekojumi ar mērķi:

- ✓ izvērtēt uzņēmumā esošo darba apstākļu atbilstību darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām;
- ✓ izvērtēt darba devēju faktisko rīcību drošas darba vides izveidē, īpašu uzmanību pievēršot uzņēmumiem, kuros jau ir noticis nelaimes gadījums darbā;
- ✓ aktualizēt darba devēju uzmanību darba aizsardzības jautājumiem;
- ✓ mazināt arodslimību un nelaimes gadījumu darbā riskus.

Tematiskā pārbaude darba aizsardzībā tika veikta nozarēs ar augstu nelaimes gadījumu darbā notikšanas risku (būvniecība, lauksaimniecība, sauszemes transports) un nozarē, kurā iepriekšējā tematiskā pārbaude bija veikta 2007. gadā (pārtikas produktu un dzērienu ražošana).

Vienlaicīgi ar uzņēmumu apsekošanu tematisko pārbaudi laikā tika veikts arī plašs informēšanas darbs – preses relīzes, informācijas publicēšana sociālajos tīklos, informatīvās vēstules darba devējiem par kopējo darba aizsardzības situāciju nozarē un tematiskās pārbaudes mērķiem un novērtēšanas anketas. Turklāt jāuzsver, ka, lai sadarbība ar uzņēmējiem darba vides sakārtošanā būtu konstruktīva, informēšanas pasākumi tika pielāgoti katrai tematiskajai pārbaudei un nozarei:

- ✓ pirms tematiskās pārbaudes lauksaimniecībā Darba inspekcija Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padomei, biedrībai „Zemnieku saeima” un Latvijas lauksaimniecības kooperatīvu asociācijai nosūtīja informatīvo vēstuli un novērtēšanas anketu; novērtēšanas anketu nozares organizācijas pārsūtīja saviem biedriem, kuru uzņēmēji tika aicināti izmantot kā paškontroles rīku, lai

- novērtētu situāciju uzņēmumā vēl pirms darba inspektora ierašanās; tieši tādu pašu novērtēšanas anketu darba inspektori izmantoja apsekojumu laikā, lai konkrētā uzņēmumā novērtētu darba vides atbilstību normatīvo aktu prasībām;
- ✓ pirms tematiskās pārbaudes transporta nozarē visiem nozares darba devējiem tika nosūtīta informatīvā vēstule, bet biedrībai „Autopārvadātāju asociācija „Latvijas Auto” novērtēšanas anketa;
- ✓ pirms tematiskās pārbaudes pārtikas produktu un dzērienu ražošanas uzņēmumos visiem nozares darba devējiem tika nosūtīta informatīvā vēstule;
- ✓ pirms tematiskās pārbaudes būvniecībā tika publicēta preses relīze, jo minētās pārbaudes būvniecībā notiek katru gadu.

Tematiskā pārbaude pārtikas produktu un dzērienu ražošanas uzņēmumos
 2017. gada februārī tika organizēta tematiskā pārbaude pārtikas produktu un dzērienu ražošanas uzņēmumos. Tematiskās pārbaudes laikā tika veikti 157 apsekojumi (plānots – 150), no tiem 77 % tika konstatēti pārkāpumi. Kopā tika konstatēti 687 darba tiesību un darba aizsardzības normatīvu prasību pārkāpumi, kuru novēršanai tika izsniegts 121 rīkojums un piemēroti 2 administratīvie sodi.

1. tabula: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsekotajos **pārtikas produktu un dzērienu ražošanas** uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
Ministru kabineta (MK) 02.10.2007. not. Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	190 (28 %)
MK 10.08.2010. not. Nr. 749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”	127 (19 %)
MK 10.03.2009. not. Nr. 219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	80 (12 %)
MK 28.04.2009. not. Nr. 359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	63 (9 %)
MK 03.09.2002. not. Nr. 400 „Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā”	62 (9 %)
MK 09.12.2002. not. Nr. 526 „Darba aizsardzības prasības, lietojot darba aprīkojumu”	44 (6 %)
citi	121 (17 %)
kopā	687 (100 %)

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ tematiskās pārbaudes rezultāti liecina, ka pārtikas produktu un dzērienu ražošanas uzņēmumos ticis konstatēts vislielākais pārkāpumu skaits, salīdzinot ar konstatēto pārkāpumu skaitu citās tematiskajās pārbaudēs; turklāt jāuzsver, ka iepriekš tematiskā pārbaude minētajās nozarēs tika organizēta 2007. gadā, un konstatēto pārkāpumu skaits pēc 10 gadiem nav mazinājies;
- ✓ būtiskākie pārkāpumi saistīti ar mērījumu neveikšanu tādiem darba vides riska faktoriem kā troksnis, vibrācija, mikroklimats, apgaismojums, kā arī ar mērījumu neveikšanu ķīmiskajiem riska faktoriem;
- ✓ katrā ceturtajā apsekotajā pārtikas produktu un dzērienu ražošanas uzņēmumā darbiniekiem nebija izsniegti individuālie aizsardzības līdzekļi (IAL) pret paslīdēšanu un/vai pakrišanu, pārvietojoties pa slidenām grīdām, īpaši tas ir

- jāuzsver tāpēc, ka paslīdēšana un/vai pakrišana ir viens no nozarē notikušu nelaimes gadījumu darbā visbiežākajiem traumēšanas faktoriem;
- ✓ trešajai daļai apsekoto nozares darba devēju ir nevērīga un pavirša attieksme pret nodarbināto veselību un drošību un darba vidi kopumā, par to liecina gan formāla pieeja darba vides riska faktoru novērtēšanai, t.sk. darbinieku neiesaistīšana novērtēšanas procesā, gan atbilstoši apmācīta darba aizsardzības speciālista neesamība uzņēmumā, lai darba vide vispār varētu tikt kvalitatīvi veidota un uzturēta.

Tematiskā pārbaude būvniecības uzņēmumos

2017. gadā no 15. maija līdz 30. septembrim tika organizēta tematiskā pārbaude būvniecības uzņēmumos. Tematiskās pārbaudes laikā tika veikti 156 būvobjektu apsekojumi (plānots – 150), no tiem 57 % konstatēti pārkāpumi. Kopā tika konstatēti 312 darba tiesību un darba aizsardzības normatīvu prasību pārkāpumi, kuru novēršanai tika izsniegti 75 rīkojumi, piemēroti 15 administratīvie sodi un izdoti 2 rīkojumi par darbības apturēšanu un 5 brīdinājumi par darbības apturēšanu. Rīkojumi un brīdinājumi par apturēšanu izdoti saistībā ar darbu uz nedrošām, veselībai un dzīvībai bīstamām sastatnēm, neizmantojot ne kolektīvos, ne individuālos aizsardzības līdzekļus, kas jālieto, strādājot augstumā, lai pasargātos no nokrišanas, kā arī saistībā ar darbu tranšejās, kurām nebija nostiprinātas sānu malas un līdz ar to pastāvēja nodarbināto apbēšanas risks u.c.

2. tabula: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsekotajos **būvniecības** uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
MK 25.02.2003. not. Nr. 92 „Darba aizsardzības prasības, veicot būvdarbus”	100 (32 %)
MK 02.10.2007. not. Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	31 (10 %)
MK 20.08.2002. not. Nr. 372 „Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus”	36 (11 %)
MK 10.03.2009. not. Nr. 219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	28 (9 %)
MK 10.08.2010. not. Nr. 749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”	25 (8 %)
Darba likums	21 (7 %)
citi	71 (23 %)
kopā	312(100%)

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ darba vide būvobjektos, vērtējot vairāku gadu periodā, nav pasliktinājusies un tiek sakārtota, bet tas notiek ļoti lēnām, piemēram, ja pirms vairākiem gadiem Darba inspekcija ļoti bieži konstatēja, ka nodarbinātie strādā uz nedrošām sastatnēm bez IAL, tad pašlaik nodarbinātie IAL lieto biežāk, bet būtiska problēma joprojām ir darbs uz nedrošām sastatnēm;
- ✓ joprojām ir būvobjekti, kuros daļai nodarbināto nav darbinieka apliecības, nav veikta darba vides risku novērtēšana un darba aizsardzības pasākumu plāna izstrāde, un nodarbinātie nav iepazīstināti ar risku novērtējumu, līdz ar to

praksē arī netiek veikti atbilstoši pasākumi risku novēršanai un/vai mazināšanai, piemēram, nodarbinātie netiek nodrošināti aizsardzībai pret krītošiem priekšmetiem un aizsardzībai pret krišanu no augstuma, kas ir visbiežākais darbā notikušo nelaimes gadījumu cēlonis būvniecībā;

- ✓ daļā būvobjektu galvenais būvdarbu veicējs un apakšuzņēmēji nepietiekoši kontrolē darba aizsardzības un darba tiesību normatīvu prasību ievērošanu.

Tematiskā pārbaude lauksaimniecības uzņēmumos

2017. gada septembrī tika organizēta tematiskā pārbaude lauksaimniecības uzņēmumos. Tematiskās pārbaudes laikā tika veikti 128 apsekojumi (plānots - 150), no tiem 65 % konstatēti pārkāpumi. Tā kā 2017. gada rudenī lietavu dēļ valstī tika izsludināta ārkārtas situācija, tematiskā pārbaude lauksaimniecības uzņēmumos tika pārtraukta un netika veikta plānotajā apjomā. Tematiskajā pārbaudē kopā tika konstatēti 408 darba tiesību un darba aizsardzības normatīvu prasību pārkāpumi, kuru novēršanai tika izsniegts 81 rīkojums un piemēroti 2 administratīvie sodi.

3. *tabula*: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsekotajos **lauksaimniecības** uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
MK 02.10.2007. not. Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	127 (31 %)
MK 10.08.2010. not. Nr. 749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”	83 (20 %)
MK 10.03.2009. not. Nr. 219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	47 (12 %)
MK 03.09.2002. not. Nr. 400 „Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā”	23 (6 %)
Darba likums	21 (5 %)
MK 28.04.2009. not. Nr. 359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	20 (5 %)
citi	87 (21 %)
kopā	408 (100 %)

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ tematiskās pārbaudes rezultāti liecina, ka situācija lauksaimniecības uzņēmumos, salīdzinot ar iepriekšējās tematiskās pārbaudes rezultātiem 2014. gadā, nav ievērojami uzlabojusies un lauksaimniecība ir nozare ar augstu nelaimes gadījumu darbā notikšanas risku, iespējams, ka tas izskaidrojams ar daļas lauksaimniecībā strādājošo darba devēju bīstami nevērīgo uzskatu, ka darba aizsardzības prasībām pēc būtības nav reālas nozīmes un praktiskas jēgas, tāpēc arī attieksme pret to izpildi un ievērošanu ir pavirša un formāla (katrā trešajā apsekotajā lauksaimniecības uzņēmumā nav atbilstoši apmācīta darba aizsardzības speciālista, darba vides risku novērtēšana netiek veikta regulāri, bīstamajās vietās netiek izvietotas drošības zīmes utt.).

Tematiskā pārbaude transporta uzņēmumos

2017. gada oktobrī tika organizēta tematiskā pārbaude sauszemes transporta uzņēmumos. Tematiskās pārbaudes laikā tika veikti 170 apsekojumi (plānots - 150), no tiem 64 % konstatēti pārkāpumi. Kopā tika konstatēti 431 darba tiesību un darba

aizsardzības normatīvu prasību pārkāpums, kuru novēršanai tika izsniegti 107 rīkojumi un piemēroti 4 administratīvie sodi.

4. *tabula*: Normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi visbiežāk konstatēti tematiskās pārbaudes laikā apsekotajos **sauszemes transporta** uzņēmumos

Normatīvais akts	Pārkāpumu skaits
MK 02.10.2007. not. Nr. 660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība”	132 (31 %)
MK 10.08.2010. not. Nr. 749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”	99 (23 %)
MK 10.03.2009. not. Nr. 219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude”	78 (18 %)
Darba likums	47 (11 %)
Darba aizsardzības likums	17 (4 %)
MK 28.04.2009. not. Nr. 359 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”	11 (2 %)
citi	47 (11 %)
kopā	431 (100 %)

Būtiskākie secinājumi:

- ✓ tematiskās pārbaudes rezultāti liecina, ka situācija sauszemes transporta uzņēmumos nav ievērojami uzlabojusies, salīdzinot ar iepriekšējās tematiskās pārbaudes rezultātiem 2015. gadā;
- ✓ sauszemes transporta uzņēmumos viena no aktuālajām problēmām darba aizsardzībā ir darba vides riska faktoru mērījumu neveikšana (īpaši tas attiecas uz vibrācijas mērījumiem), līdz ar to arī nav iespējams plānot un realizēt pilnvērtīgus, mērķtiecīgus un efektīvus darba aizsardzības pasākumus, kas mazinātu vai novērstu konkrēto risku ietekmi uz nodarbināto veselību;
- ✓ joprojām sauszemes transporta uzņēmumos medicīniskās pārbaudes, kas jāveic saistībā ar transportlīdzekļa vadītāja tiesību iegūšanu vai maiņu, tiek jauktas ar nodarbināto OVP, daļa nozares darba devēju uzskata, ka abas iepriekš minētās pārbaudes pēc būtības ir ļoti līdzīgas vai pat vienādas, tāpēc veic tikai vienu no tām, visbiežāk neveicot tieši OVP.

1.4.3. „Konsultē vispirms” principa realizēšana praksē

2017. gada 15. jūnijā Darba inspekcijas direktors Renārs Lūsis parakstīja Sadarbības memorandu par „konsultē vispirms” principa ieviešanu. Darba inspekcija jau vairākus gadus īpašu vērību ir pievēršusi tam, lai tās veiktā uzraudzība un kontrole būtu efektīva, klientorientēta un motivējoša ievērot normatīvo aktu prasības, bet administratīvais sods tiktu piemērots tikai gadījumos, kad tiek apdraudēta nodarbināto veselība un dzīvība vai būtiski pārkāptas darba tiesības. Šāda pieeja pēc būtības ir bijusi kā horizontālā prioritāte, kas caurvij visas Darba inspekcijas darbības jomas jau vairākus gadus. Ekonomikas ministrijas iniciatīva Darba inspekcijas jau aizsāko pieeju definēja, nosaucot par „konsultē vispirms” principu. Tas atbilstoši Ekonomikas ministrijas izstrādātajām „Vadlīnijām par „konsultē vispirms” principa piemērošanu valsts iestāžu darbā” balstās iestādes uzraudzības efektivitātes celšanā un uz klientu orientētā darbībā.

Darba inspekcija ar nolūku paaugstināt **uzraudzības un kontroles efektivitāti** darba aizsardzības un darba tiesību jomā jau 2014. gada nogalē rūpīgi izvērtēja darbības rezultātīvo rādītāju lieluma samēru ar pieejamo resursu kapacitāti, iespējām un darba vides izmaiņām. Tika analizēta konkrētu rezultātīvo rādītāju izpilde un galvenie, to ietekmējošie faktori, gan iekšējie (personāla mainība, amata vietu vakanču skaits, darba inspektoru profesionālās apmācības iespējas u.c.), gan ārējie (darba vides izmaiņas un tendences kopumā, būtiskākās problēmas darba aizsardzībā un darba tiesībās, nelaimes gadījumu darbā skaita dinamika u.c.). Pamatojoties uz izvērtēšanā gūtajiem secinājumiem, tika mainīti un papildināti Darba inspekcijas darbības rezultātīvie rādītāji, pievēršot uzmanību tieši kvalitatīvajiem rādītājiem – noteikts sasniedzamais rādītājs novērsto pārkāpumu skaita attiecībai pret konstatētajiem pārkāpumiem un atkārtoto apsekojumu skaitam uzņēmumos, kuros jau konstatēti pārkāpumi.

Īpaši tika akcentēta prevencija darba aizsardzībā, jo viena no Darba inspekcijas prioritātēm ir darbā notikušo smago un letālo nelaimes gadījumu skaita samazināšana - tika noteikts konkrēts preventīvo apsekojumu skaits, kas jāveic ar nolūku novērtēt uzņēmumos darba vidi tieši darba aizsardzības aspektā. Jāuzsver, ka, konstatējot nepilnības vai pārkāpumus attiecībā uz normatīvo aktu prasību ievērošanu darba aizsardzībā, Darba inspekcijas amatpersona izvērtē, cik būtisku negatīvu ietekmi tie rada vai var radīt darba vidē, un tad attiecīgi izsaka mutvārdu aizrādījumu vai izdod darba devējam rīkojumu, kurā ir norādīts konkrēts pārkāpums, kas jānovērš, un termiņš, kādā pārkāpums jānovērš. Rīkojuma izpilde neuzliek darba devējam papildu finansiālo, administratīvo vai cita veida slogu, jo būtībā paredz tikai normatīvajos aktos noteikto darba aizsardzības prasību izpildi. Pretējā jeb neizpildes gadījumā - uzņēmums savā darbībā pārkāptu normatīvo aktu prasības. Administratīvais sods tiek piemērots tikai gadījumos, ja ir apdraudēta nodarbināto veselība un dzīvība, piemēram, nodarbinātie strādā tranšējā, kurai nav nostiprinātas malas, un līdz ar to pastāv nodarbināto apbēršanas risks, vai nodarbinātie strādā uz nedrošām sastatnēm un neizmanto aizsardzības līdzekļus, lai pasargātos no nokrišanas u.c. 2017. gadā par konstatētajiem darba aizsardzības pārkāpumiem tika piemēroti 36 administratīvie sodi, kuru summa bija 700 *Euro* vai vairāk. To īpatsvars attiecībā pret kopā veikto apsekojumu skaitu ir 0,3 %.

Jāuzsver, ka, plānojot preventīvos apsekojumus, tiek analizēti Darba inspekcijas integrētajā informācijas sistēmā par katru uzņēmumu uzkrātie vēsturiskie dati, kurus veido gan Darba inspekcijas darbības rezultātā iegūtie dati, gan no citām valsts iestādēm, piemēram, VID, saņemtie dati. Uzņēmumi tiek ranžēti pēc nozares, pēc darbinieku skaita, pēc darbā notikušo nelaimes gadījumu smaguma pakāpes un skaita, pēc uzņēmumā konstatēto darba tiesisko attiecību un/vai darba aizsardzības pārkāpumu skaita u.c. kritērijiem.

Attiecībā uz otru Darba inspekcijas prioritāti - neregistrētās nodarbinātības samazināšanu - tika izvērtēts veikto apsekojumu skaits saistībā ar neregistrētās nodarbinātības pierādīšanas procesa sarežģītību un ilgumu, personāla mainību u.c. aspektiem, un, lai saglabātu apsekojumu un tam sekojošo darbību kvalitāti un efektivitāti, veicamo apsekojumu skaits tika samazināts, bet atkārtoto apsekojumu īpatsvars divkārtots (plašāk skat. 1.4.1. nodaļu).

Kopumā 2015. - 2017. gada Darba inspekcijas rezultātīvo rādītāju izpildes analīze liecina, ka lēmums – mainīt un papildināt rezultātīvos rādītājus, samērojot tos ar Darba inspekcijai pieejamo resursu kapacitāti un iespējām, kā arī, ņemot vērā darba vides izmaiņas un tendences kopumā, bijis pareizs. Tas ļāvis sabalansēt gan inspektoru darba slodzi un apjomu, gan līdzsvarot preventīvo un ārkārtas darbu, lai

efektīvāk uzraudzītu un kontrolētu darba vidi un darba tiesiskās attiecības uzņēmumos.

Viens no Darba inspekcijas **klientorientētas darbības** labās prakses piemēriem ir OiRA. Pašlaik spēkā esošie normatīvie akti darba aizsardzībā (Darba aizsardzības likums, MK 02.10.2007. noteikumi Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” u.c.) nosaka, ka darba vides riska faktoru novērtēšana katram darba devējam ir jāveic ne retāk kā reizi gadā, lai izveidotu un uzturētu drošu un veselībai nekaitīgu darba vidi. Lai darba devējiem atvieglotu minēto normatīvo aktu prasību izpildi, Darba inspekcija sadarbībā ar Aģentūru jau 2013. gadā izstrādāja interneta vietnē bāzētu, interaktīvu rīku OiRA, ar kura palīdzību darba devējs bez maksas var novērtēt sava uzņēmuma darba vidē esošos riskus tiešsaistē, bez maksas. OiRA katru gadu tiek papildināts ar jauniem moduļiem. Pašlaik latviešu valodā ir izstrādāti un pieejami 11 OiRA rīka moduļi darba vides risku novērtēšanai birojos, izglītības iestādēs, veikalos, lauksaimniecības uzņēmumos, viesnīcās un viesu mājās, skaistumkopšanas salonos u.c. OiRA rīks ir īpaši piemērots mazajiem uzņēmumiem, kuros strādā ne vairāk kā 20 darbinieki. Darba inspekcija regulāri organizē arī apmācību seminārus datorklasēs, lai popularizētu OiRA rīku un praktiski apmācītu darba devējus tā lietošanā. 2017. gadā Latvijā OiRA rīku izmantoja 4 310 uzņēmumi, kas ir par 31 % vairāk kā 2016. gadā (plašāk skat. 4.1. nodaļu).

2017. gadā Darba inspekcija turpināja arī realizēt labo praksi, organizējot tematiskās pārbaudes darba aizsardzībā. Apmēram mēnesi pirms katras tematiskās pārbaudes sākuma konkrētās nozares organizācijām un darba devējiem tika nosūtīta informatīva vēstule par plānotajām pārbaudēm un novērtējuma anketa, ko uzņēmēji bija aicināti izmantot kā paškontroles rīku, lai novērtētu situāciju uzņēmumā vēl pirms darba inspektora ierašanās (plašāk skat. 1.4.2. nodaļu). Minētā metode kā uzņēmēju paškontroles rīka piemērs ir iekļauta arī Ekonomikas ministrijas izstrādātajās Vadlīnijās par „konsultē vispirms” principa piemērošanu valsts iestāžu darbā.

Darba inspekcija, lai nodrošinātu ātru un ērtu pieejamību, ir izveidojusi un nodrošina 16 e-pakalpojumus. Pašlaik gan privātpersonas, gan uzņēmumi, gan Darba inspekcijas sadarbības iestādes var lietot Darba inspekcijas e-pakalpojumus 24 stundas diennaktī 7 dienas nedēļā jebkurā vietā, kur ir pieejams internets. 2017. gadā kopā sniegti 4 078 e-pakalpojumi. Visbiežāk izmantotie e-pakalpojumi „Iesniegums Vaksts darba inspekcijai un Valsts darba inspekcijas atbildes saņemšana”, „Izziņa par darba tiesību būtiskiem pārkāpumiem”, „Darba vietas higiēniskais raksturojums” un „Ziņojums par arodslimības gadījumu”.

Darba inspekcija informēšanas un konsultēšanas darbā izmanto iespējami dažādus informēšanas kanālus, lai sasniegtu lielāku auditoriju, un klienti viņus interesējošo informāciju par darba tiesībām un/vai darba aizsardzību varētu viegli atrast paši vai ātri noskaidrot. Tāpēc iespējami plaši un aktīvi tiek izmantotas sociālo tīklu un interneta sniegtās iespējas - Darba inspekcijai ir Facebook profils, divi konti Twitter u.c. (plašāk skat. 2.5.5. un 4.1. nodaļu).

Jāpiebilst, Ekonomikas ministrijā pašlaik norisinās darbs, lai izstrādātu iestāžu novērtēšanas jeb reitinga metodi, pēc kuras tiks noteikts iestāžu progress “konsultē vispirms” principa ieviešanā. Darba inspekcija ir viena no 23 iestādēm, kuras reitings tiks noteikts.

1.5. Padotībā esošās iestādes

Darba inspekcijas padotībā nav nevienas iestādes.

2. Valsts darba inspekcijas finanšu resursi un darbības rezultāti

2.1. Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums

5. tabula: Darba inspekcijai piešķirtā valsts budžeta finansējums un tā izlietojums (Euro)²

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	2016. gadā (faktiskā izpilde)	2017. gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	2 719 759	3 384 457	3 384 457
1.1.	dotācijas	2 719 759	3 384 457	3 384 457
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	-	-	-
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	-	-	-
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi	-	-	-
2.	Izdevumi (kopā)	2 702 684	3 384 457	3 291 787
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	2 603 254	3 331 514	3 238 850
2.1.1.	kārtējie izdevumi	2 595 369	3 176 819	3 133 570
2.1.2.	procentu izdevumi	-	-	-
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti	7 059	105 112	104 440
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība	826	841	840
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	-	48 742	-
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	99 430	52 943	52 937

Darba inspekcijas pamatdarbības nodrošināšanai tika izmantoti valsts budžeta programmas 21.00.00 „Darba apstākļu uzlabošana” apakšprogrammas 21.01.00 „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” finanšu līdzekļi. 2017. gadā kopējais budžeta izlietojums bija 2 838 896 Euro. No valsts budžeta apakšprogrammas 97.02.00 “Nozares centralizēto funkciju izpilde” finanšu līdzekļiem 33 754 Euro tika izmantoti Darba inspekcijā nodarbināto veselības apdrošināšanai. No valsts budžeta apakšprogrammas 63.07.00 “Eiropas Sociālā fonda (ESF) īstenotie projekti labklājības nozarē (2014. -2020.)” finanšu līdzekļiem 419 137 Euro 2017. gadā tika izmantoti ESF projekta Nr.7.3.1.0/16/I/001 „Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” īstenošanai.

² Tajā skaitā valsts budžeta apakšprogrammā 97.02.00 “Nozares centralizēto funkciju izpilde” un 63.07.00 “Eiropas Sociālā fonda īstenotie projekti labklājības nozarē (2014. – 2020.)” paredzētais finansējums.

2.2. Budžeta programmas rezultātīvo rādītāju izpildes analīze

Saskaņā ar valsts budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) noteiktajiem politikas rezultātīvajiem rādītājiem 2017. gadā bija plānots pavisam kopā veikt 10 000 uzņēmumu apsekojumus. 2017. gadā Darba inspekcija pavisam kopā veica 10 408 uzņēmumu apsekojumus (104 % no plānotā).

2017. gadā bija plānots veikt 2 200 preventīvos apsekojumus darba aizsardzībā, no tiem 600 apsekojumus tematisko pārbaužu ietvaros. 2017. gadā tika veikti 2 215 preventīvi apsekojumi darba aizsardzībā (101 % no plānotā), no tiem tematisko pārbaužu ietvaros 611 apsekojumi (102 % no plānotā) (plašāk skat. 1.4.2. nodaļu).

Saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu bija plānots veikt 3 000 apsekojumus, no kuriem 25 % būtu rezultātīvi³. Darba inspekcijas amatpersonas apseko uzņēmumu atkārtoti, ja pirmajā apsekošanas reizē neregistrēti nodarbinātas personas netiek atklātas, taču, izvērtējot situāciju uzņēmumā kopumā, rodas pamatotas bažas, ka darba devējs varētu savus darbiniekus nodarbināt neregistrēti. 2017. gadā bija plānots, ka atkārtoto apsekojumu īpatsvars uzņēmumos, kuru saimnieciskajā darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks, veidos vismaz 10 %. 2017. gadā saistībā ar neregistrētās nodarbinātības samazināšanu tika veikti 3 017 apsekojumi (101 % no plānotā), no kuriem 29,5 % bija rezultātīvi, bet atkārtoti tika apsekoti 13,5 % augsta neregistrētās nodarbinātības riska uzņēmumi (plašāk skat. 1.4.1. nodaļu).

2017. gadā bija plānots 5 % no visiem Darba inspekcijas apsekojumiem veikt ar nolūku pārbaudīt uzņēmumus, kuros iepriekš jau bijuši konstatēti pārkāpumi darba aizsardzībā un/vai darba tiesībās, lai novērtētu, vai un kā pārkāpumi ir novērsti. 2017. gadā tika veikti 548 apsekojumi ar iepriekš minēto nolūku, kas veidoja 5,3 % no visa Darba inspekcijas veikto apsekojumu skaita.

2017. gadā bija plānots panākt, ka no Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem tiek novērsti vismaz 74 %. Kopā tika novērsti 85 %. Par rīkojumā norādīto pārkāpumu novēršanu darba devēji Darba inspekcijai paziņo rakstiski (vēstulē vai, izmantojot e-pakalpojumu „Darba devēja paziņojums Valsts darba inspekcijai par novērstajiem pārkāpumiem”). Darba inspektors var arī doties uz uzņēmumu, lai klātienē pārbaudītu, vai darba devējs izdoto rīkojumu ir izpildījis. Pilnīgi visu Darba inspekcijas konstatēto pārkāpumu novēršanu kavē un ietekmē dažādi apstākļi, lielākoties tie ir saistīti ar finanšu līdzekļu nepietiekamību, uzņēmumu maksātspēju vai darbības izbeigšanu vispār.

2016. gada 14. aprīlī tika atklāta ES sabiedrības informēšanas kampaņa par drošiem darba apstākļiem „Drošs un veselīgs darbs jebkurā vecumā”, kas norisinājās divus gadus. 2017. gadā dažādos kampaņas ietvaros organizētos pasākumos tika izglītoti 205 interesenti (plānots – 200) (plašāk skat. 1.4.2.2. nodaļu).

Būtiska Darba inspekcijas darbības sastāvdaļa ir sabiedrības izglītošana par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesisko attiecību jautājumiem. Valsts budžeta programmā tika plānots Darba inspekcijas organizētajos pasākumos izglītēt 650 interesentus. 2017. gadā organizētajos semināros kopā tika izglītotas 768 personas, t.sk:

³ Par rezultātīvu apsekojumu uzskatāms tas, kura rezultātā uzņēmumā ir atklātas neregistrēti nodarbinātas personas, t.i., personas, ar kurām nav noslēgti rakstveida darba līgumi un/vai kuras darba devējs nav deklarējis VID kā darba ņēmējus.

- ✓ reģionālo Valsts darba inspekciju (RVDI) organizētajos semināros savu pārraudzības teritoriju uzņēmumos vai par reģiona uzņēmumiem aktuālām tēmām;
- ✓ semināros, kuros darba devēji un darba aizsardzības speciālisti tika iepazīstināti ar darba vides risku novērtēšanas interneta rīku OiRA un apmācīti, kā to praktiski lietot;
- ✓ semināros Rīgas skolu un pirmsskolas izglītības iestāžu atbildīgajiem par darba aizsardzību u.c.

2017. gadā saskaņā ar valsts budžeta programmā noteiktajiem rezultātīvajiem rādītājiem tika plānoti 1 350 publicitātes pasākumi par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem. 2017. gadā plašsaziņas līdzekļiem sniegta informācija 1734 dažāda veida un formāta publikācijās un sižetos (preses relīzes, iniciēti materiāli un sižeti, kā arī publikācijas, kas sagatavotas vai pārpublicētas, balstoties uz Darba inspekcijas mājaslapā www.vdi.gov.lv vai Darba inspekcijas uzturētajā mājaslapā www.stradavesels.lv atrodamo informāciju u.c.).

2.3. Eiropas Sociālā fonda projekta īstenošanas rezultāti

2017. gadā tika turpināta ESF projekta “Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” īstenošana, kura mērķis ir uzlabot darba drošību uzņēmumos, it sevišķi bīstamo nozaru uzņēmumos.

2017. gadā projekta ietvaros īstenojās aktivitātes:

- ✓ noslēgti līgumi par četru pētījumu veikšanu un uzsākta pētījumu “Darba apstākļi un riski Latvijā 2017. – 2018.”, “Pašnodarbinātība Latvijā un tiesiskā regulējuma pilnveide pašnodarbināto darba apstākļu uzlabošanai”, “Letālo nelaimes gadījumu darbā, kuri nav tieši saistīti ar darba vides faktoriem, cēloņi, sekas un novēršanas iespējas Latvijā”, “Jaunās nodarbinātības formas un to piemērošana praksē” īstenošana;
- ✓ izstrādāta “Sabiedrības informēšanas pasākumu koncepcija”;
- ✓ nodrošināta ESF projekta publicitātes materiālu iepirkšana, un uzsākta to izvietošana Darba inspekcijas un sadarbības partneru telpās;
- ✓ izstrādāti un apstiprināti iekšējie normatīvie akti ESF projekta atbalsta piešķiršanai uzņēmumiem, kas paredz sniegt atbalstu uzņēmumiem darba vides risku izvērtēšanai, darba aizsardzības pasākuma plāna izstrādei, rekomendāciju par darba aizsardzības struktūras izveidošanu saņemšanai, laboratorisko mērījumu veikšanai, apmācībām darba aizsardzības speciālistiem un uzticības personām; 2017. gada 31. oktobrī uzsākta pieteikumu pieņemšana no uzņēmumiem;
- ✓ sagatavota iepirkumu dokumentācija iepirkumiem: “Konsultācijas darba devējiem”, “Darba vides risku novērtēšanas moduļu izstrāde bīstamo nozaru uzņēmumiem”, “Laboratorisko mērījumu pakalpojumu sniegšana”, “Apmācības darba aizsardzības speciālistiem un uzticības personām”, “Specializēto darba aizsardzības apmācību programmu mācību metodisko palīgmateriālu izstrāde”, “Sabiedrības izglītošanas un izpratnes veicināšanas pasākumu īstenošanai”, “Specializēto pētījumu par darba attiecību un darba aizsardzības tiesiskā regulējuma praktisko ieviešanu īstenošana un materiālu izdošana”, “Videomateriālu izstrāde par darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības nozīmīgumu, praktiskās pielietošanas vajadzību un efektivitāti”;
- ✓ izsludinātas 20 iepirkumu procedūras atbalstāmo darbību īstenošanai;

- ✓ sniegtas 1 096 konsultācijas darba ņēmējiem un darba devējiem darba strīdu vai domstarpību gadījumos, ko nodrošināja ESF projekta sadarbības partneri LBAS un LDDK;
- ✓ tika organizētas sešas mācību ekskursijas uzņēmumos, kuri realizē labo praksi darba aizsardzības prasību ievērošanā, ko nodrošināja ESF projekta sadarbības partneris LDDK;
- ✓ īstenota 21 izglītojoša aktivitāte izglītības iestāžu audzēkņiem un organizēts konkurss “Profs 2017”, ko nodrošināja ESF projekta sadarbības partneris LBAS;
- ✓ 11. - 12. oktobrī tika organizēta starptautiskā konference darba aizsardzībā “Ikviens nelaimes gadījums darbā ir par daudz”;
- ✓ īstenotas piecas apmācības preventīvās kultūras paaugstināšanai darba ņēmējiem un pieci tematiskie semināri par aktuālām tēmām darba devējiem, darba ņēmējiem, Darba inspekcijas amatpersonām un izglītības iestāžu audzēkņiem, ko nodrošināja ESF projekta sadarbības partneris RSU DDVVI;
- ✓ Darba inspekcijas amatpersonām nodrošinātas A moduļa 4. un 5. mācību nedēļas apmācības, B moduļa apmācības “Lauksaimniecība” un “Loģistika, noliktavu un transporta nozare”, C moduļa apmācības “Tiesu prakse darba aizsardzības un darba strīdu jautājumos”, “Stresa vadība un konflikta risināšana”, “Juridisko tekstu rakstīšana un analīze”;
- ✓ Darba inspekcijas amatpersonām nodrošināti trīs pieredzes apmaiņas braucieni uz Lietuvas, Rumānijas un Dānijas darba inspekciju, kā arī dalība Baltijas valstu darba inspekciju sanāksmē;
- ✓ nodrošināta Darba inspekcijas dalība piecās izstādēs - “Mājas I 2017”, “Uzņēmēju dienas Vidzemē 2017”, “Livonijas darba tirgus 2017”, “Māja. Dzīvoklis. 2017” un “Tech industry 2017”.

2.4. Eiropas informatīvā kampaņa „Drošs un veselīgs darbs jebkurā vecumā”

2016. gadā 14. aprīlī tirdzniecības centrā „Spice”, lielveikalā „Rimi Hipermarkets”, atklātā ES sabiedrības informēšanas kampaņa par drošiem un veselīgiem darba apstākļiem „Drošs un veselīgs darbs jebkurā vecumā” norisinājās divus gadus un noslēdzās 2017. gada 3. novembrī ar nacionālo konferenci “Atgriezies, lai strādātu”. Minētās kampaņas mērķis ir veicināt ilgtspējīgu darbu un veselīgu novecošanu jau pašā darba mūža sākumā un akcentēt preventīvu pasākumu nozīmi visa darba mūža garumā.

2017. gadā informatīvās kampaņas „Drošs un veselīgs darbs jebkurā vecumā” galvenais pasākums bija labās prakses konkurss darba aizsardzībā “Zelta ķivere”. Tā ietvaros tika meklēti uzņēmumi un organizācijas, kas īsteno pasākumus, lai atbalstītu darbiniekus, kas atgriežas darba tirgū pēc ilgstošas prombūtnes, saglabātu strādājošo darbaspējas un nodrošinātu darbinieku spējām atbilstošu darbu līdz sirmam vecumam. Labās prakses balvu “Zelta ķivere” saņēma AS “Rīgas siltums”.

Otrs kampaņas aktivitāšu virziens bija semināru organizēšana. Minētajos semināros uzņēmumu pārstāvji stāstīja par savu labo praksi un pieredzi, darba vidē īstenojot pasākumus, kas vērsti uz darbinieku veselības saglabāšanu ilgtermiņā, kā arī iepazīs ar darba vides rādītājiem, ko izmanto citās valstīs, lai novērtētu darba vides attīstību dinamikā. Kampaņas ietvaros 2017. gadā tika organizēti šādi informēšanas pasākumi:

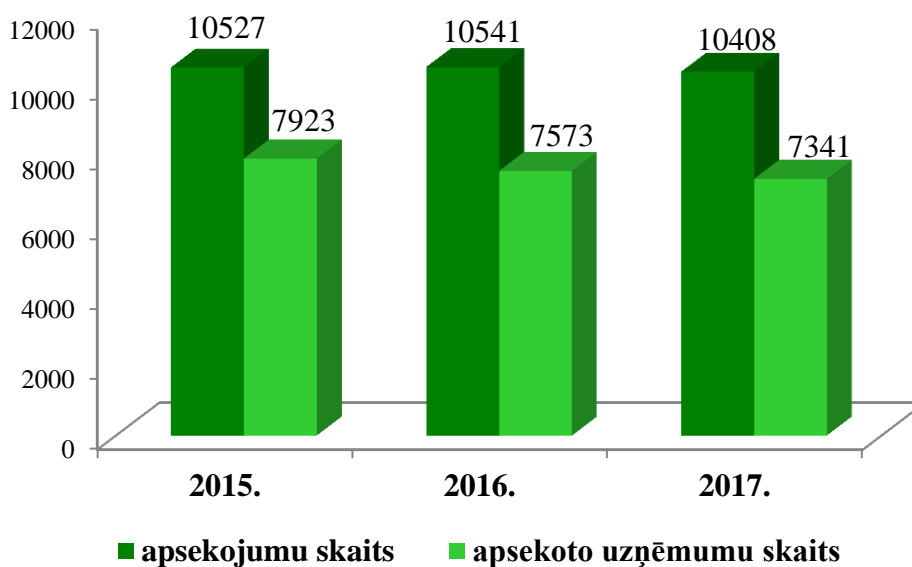
- ✓ nacionālā darba aizsardzības konference „Atgriezies, lai strādātu”, kuras laikā tika pasniegtas labās prakses balva “Zelta ķivere”;
 - ✓ seminārs „Laba vai slikta darba vide - kā to izmērīt?”, kura mērķis bija izskaidrot, kādi ir mūsdienīgi darba vides indikatori un kā tos izmantot uzņēmumu darba vides analīzē un uzraudzībā (sadarbībā ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu), jāpiezīmē, ka seminārs tika rīkots arī 2016. gadā, un tā kā par to bija ļoti liela interese, tad tas tika atkārtots arī 2017. gadā;
 - ✓ paneļdiskusija ar video skatīšanos "Automatic fitness" (sadarbībā ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu);
 - ✓ seminārs “Seniori darbā - izaicinājumi un risinājumi” (sadarbībā ar Latvijas Darba devēju konfederāciju (LDDK));
 - ✓ seminārs “Drošas darba vietas senioriem” (sadarbībā ar Latvijas Brīvo arodbiedrību savienību (LBAS));
 - ✓ seminārs “Darbspējas – kā tās noteikt un kur izmantot rezultātus?” (sadarbībā ar Rīgas Stradiņa universitātes Darba drošības un vides veselības institūtu (RSU DDVVI)), seminārs tika organizēts vairākas reizes;
 - ✓ seminārs “Darbinieku iesaiste darba vides uzlabošanā - kā pateikt, lai darbinieks sadzird?”, seminārs tika organizēts vairākas reizes;
- diskusija “Kā sadzīvot senioriem, robotiem un pasaules pilsoņiem jeb darba aizsardzība 2030. gadā” (sadarbībā ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu).

2.5. Valsts darba inspekcijas darbības rezultāti un sniegtie publiskie pakalpojumi

2.5.1. Uzņēmumu apsekošana

Galvenā metode, ko Darba inspekcija izmanto, uzraugot un kontrolējot darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību ievērošanu, ir uzņēmumu apsekošana. Darba inspekcijas amatpersonu mērķis, apsekojot uzņēmumu, ir apzināt faktisko situāciju uzņēmumā darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības jomā, novērtēt tās atbilstību spēkā esošo normatīvo aktu prasībām un panākt, lai darba devēji noformētu darba tiesiskās attiecības atbilstoši normatīvo aktu prasībām, un gan darba devēji, gan nodarbinātie godprātīgi pildītu pienākumus un izmantotu savas tiesības, kā arī, lai uzņēmumos tiktu izveidota nodarbināto veselībai droša un nekaitīga darba vide. Nepilnību vai pārkāpumu konstatēšanas gadījumā tiek pieņemts lēmums par efektīvāko rīcības veidu, lai panāktu darba vides sakārtošanu uzņēmumā, nodrošinot nodarbināto veselībai un dzīvībai nekaitīgus darba apstākļus.

2017. gadā Darba inspekcijas amatpersonas veikušas 10 408 apsekojumus 7 341 uzņēmumos. Apsekojumu skaits pēdējo trīs gadu periodā nav būtiski mainījies un ir tieši saistīts ar reāli strādājošo inspektoru skaitu un mainību (skat. 6. grafiku).

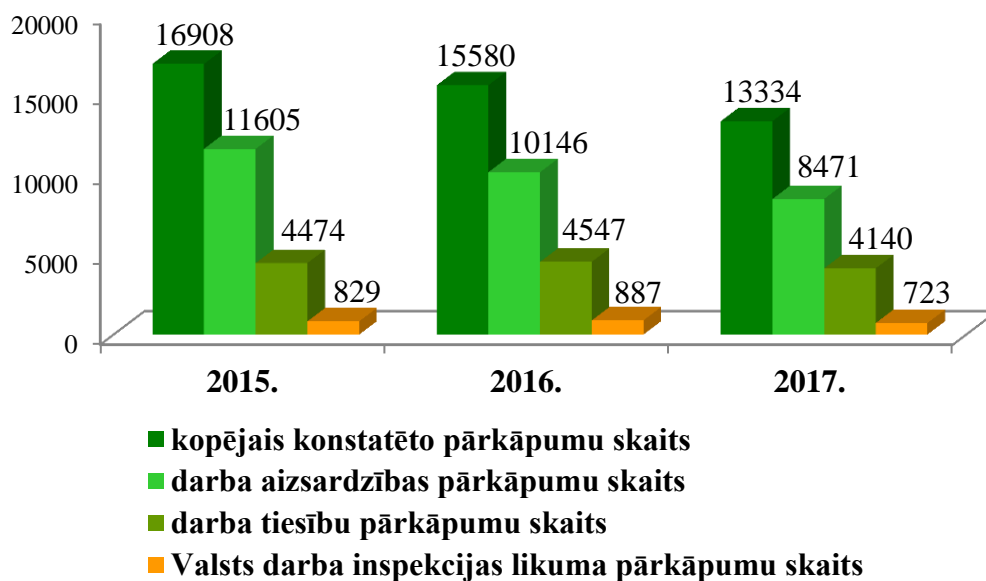

6. grafiks: Apsekojumu un apsekoto uzņēmumu skaita dinamika (2015. – 2017.)

Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā konstatēja 13 334 pārkāpumus, no tiem:

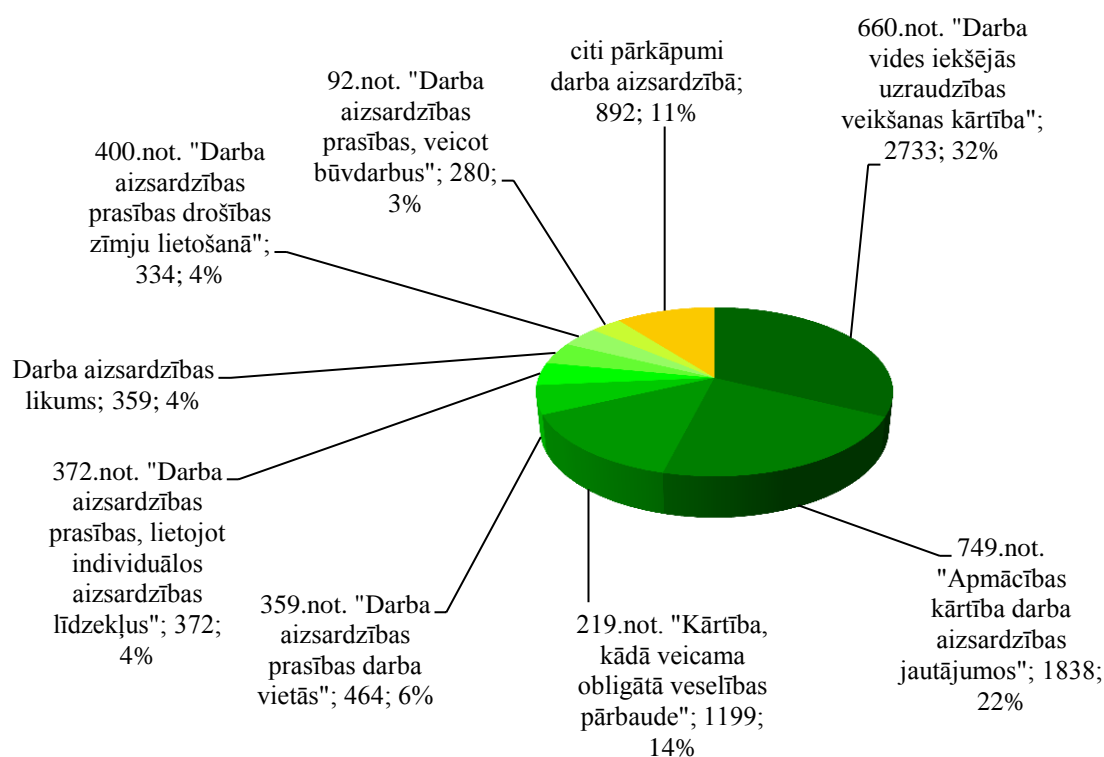
- ✓ 8 471 – darba aizsardzības normatīvo aktu pārkāpumi;
- ✓ 4 140 – darba tiesību normatīvo aktu pārkāpumi;
- ✓ 723 – par Valsts darba inspekcijas likuma neievērošanu.

Analizējot konstatēto pārkāpumu skaitu pēdējo trīs gadu periodā, jāsecina, ka tam ir tendence samazināties, kas pamatā izriet no konstatēto darba aizsardzības pārkāpumu samazinājuma (skat. 7. grafiku).

7. grafiks: Konstatēto pārkāpumu skaita dinamika (2015. – 2017.)

Darba aizsardzību regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi veido 64 % no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2017. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Normatīvos aktus darba aizsardzības jomā, kuru prasību pārkāpumi 2017. gadā konstatēti visbiežāk, skat. 8. grafikā.

8. grafikā: Normatīvie akti darba aizsardzības jomā, kuru prasību pārkāpumi 2017. gadā konstatēti visbiežāk

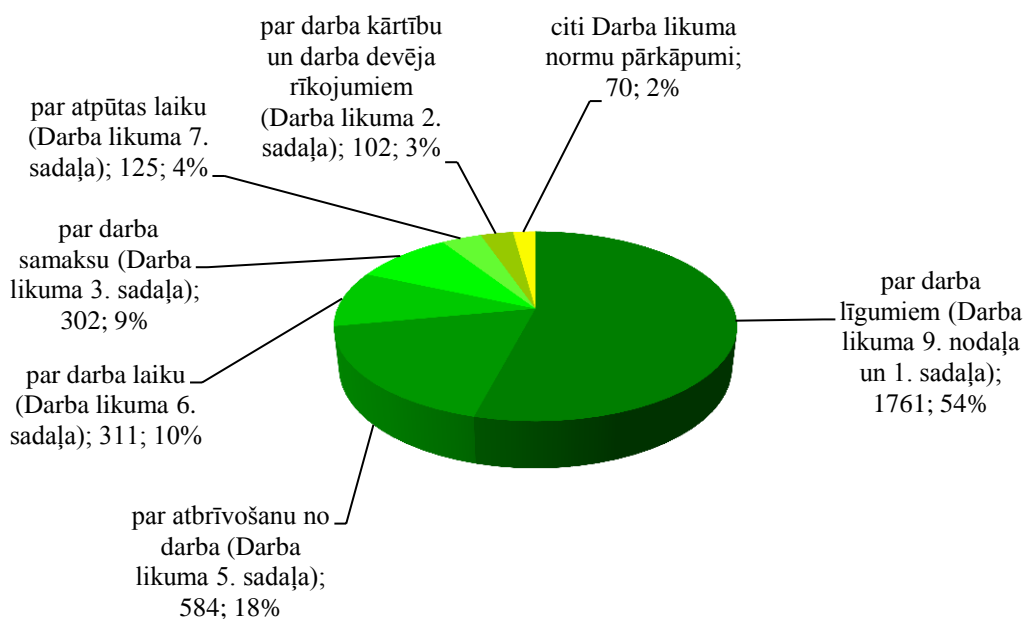
Jau vairākus gadus pēc kārtas trīs normatīvie akti, kuru prasību pārkāpumi tiek konstatēti visbiežāk, ir vieni un tie paši:

- ✓ MK 02.10.2007. noteikumi Nr.660 „Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība” – nav novērtēti visi konkrētā uzņēmuma darba vidē pastāvošie riska faktori (īpaši ķīmiskie riska faktori, ja uzņēmumā tādi ir), darba vides riski nav pārvērtēti vismaz reizi gadā, nav sagatavots darba aizsardzības pasākumu plāns, nodarbinātie nav informēti par darba vidē esošajiem riska faktoriem un to mazināšanas/novēršanas pasākumiem u.c.;
- ✓ MK 10.08.2010. noteikumi Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos” - nav veikta nodarbināto instruēšana darba aizsardzībā (ievadapmācība, sākotnējā instruktaža, atkārtotā instruktaža u.c.) un/vai nav dokumentu, kas apliecina, ka instruktažas ir notikušas; instruēšana nav veikta pēc būtības, bet formāli – nodarbinātais tikai parakstījis instruktažu reģistrācijas žurnālā; instrukcijas ir saturiski nepilnīgas (tajās nav iekļauti visi pastāvošie darba vides riska faktori, individuālo aizsardzības līdzekļu (IAL) lietošanas nosacījumi u.c.); nepietiekamās un/vai nepilnīgās apmācības dēļ nodarbinātie arī nezin, kā pareizi rīkoties problēmsituācijās vai ārkārtas gadījumos;
- ✓ MK 10.03.2009. noteikumi Nr.219 „Kārtība, kādā veicama obligātā veselības pārbaude” – nodarbinātie netiek nosūtīti uz pirmreizējo OVP un periodiskajām OVP; konstatēti arī gadījumi, ka OVP karte (nosūtījums) sagatavota, bet reāli

OVP netiek veikta, jo darba devējs uzskata, ka OVP tiek veikta formāli, bet tajā pašā laikā nav ieinteresēts par to informēt Veselības inspekciju vai Latvijas Arodslimību ārstu biedrību u.c.

Kaut gan trīs augstāk minēto MK noteikumu prasību pārkāpumi apsekotajos uzņēmumos joprojām tiek konstatēti visbiežāk, to skaits pēdējo desmit gadu periodā viena gada ietvaros ir samazinājies vairāk nekā par pusi (2008. gadā - 13 652 pārkāpumi, 2017. gadā - 5 770 pārkāpumi). Šāda tendence liecina par to, ka darba devēji arvien lielāku uzmanību pievērš tam, lai darba vide būtu droša un netiktu apdraudēta nodarbināto veselība un dzīvība. Aizvien biežāk, apsekojot uzņēmumus, tiek konstatēts, ka darba devēji ir izstrādājuši dokumentāciju darba aizsardzībā - izvērtējuši darba vides riskus, instruējuši nodarbinātos darba aizsardzībā, norīkojuši nodarbinātos veikt OVP. Apjautājot nodarbinātos, viežāk tiek saņemtas atbildes, ka viņi ir informēti par pastāvošajiem darba vides riskiem. Darba vides risku novēršana ir cieši saistīta ar ieguldāmo resursu lielumu - jo lielāki finanšu līdzekļi nepieciešami, jo arī vairāk laika vajadzīgs riska novēršanas/samazināšanas pasākumu īstenošanai.

Darba tiesības regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi veido 31 % no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2017. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Savukārt, 97 % no konstatētajiem darba tiesību pārkāpumiem veido Darba likuma normu (79 %) (skat. 9. grafiku) un MK 07.09.2010. noteikumu Nr.827 "Noteikumi par valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu veicēju reģistrāciju un ziņojumiem par valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un iedzīvotāju ienākuma nodokli" 8.1. un 8³. punkta (18 %) pārkāpumi.

9. grafiks: Darba likuma normas, kuru pārkāpumi 2017. gadā konstatēti visbiežāk

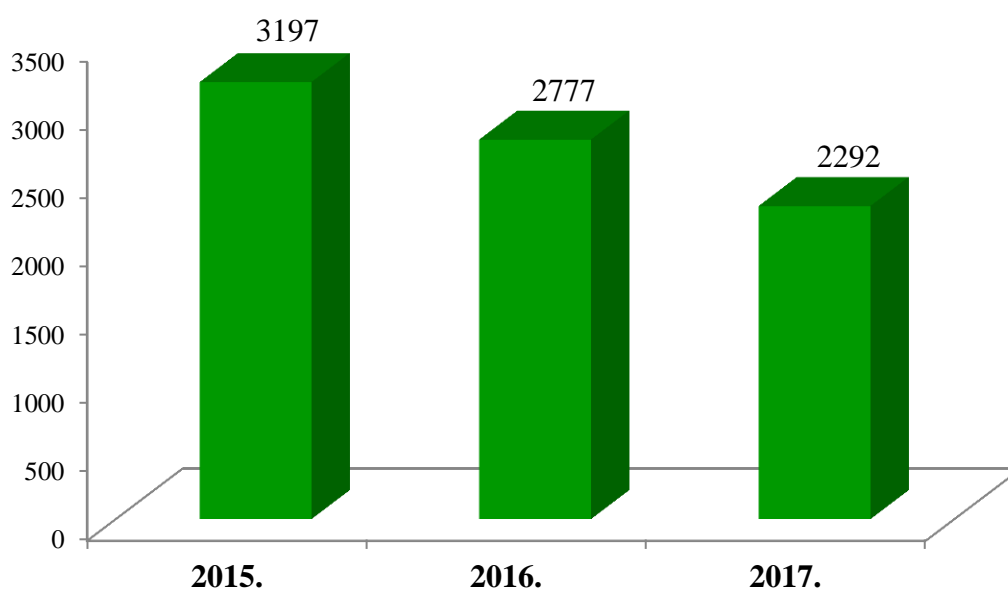
2017. gadā, tāpat kā iepriekšējos gados, darba devēji visbiežāk nav ievērojuši Darba likuma 40. panta prasības, kuru pārkāpumi veido 33 % no visiem darba tiesisko attiecību pārkāpumiem. Konstatētie pārkāpumi saistīti ar darba līguma noslēgšanu rakstveidā un darba līguma saturu – darba līgums netiek noslēgts vispār vai tajā netiek ietverta visa informācija, kas ir norādīta Darba likuma 40. pantā, piemēram, nav norādīts nolīgtais dienas vai nedēļas darba laiks, ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma

ilgums u.c. Minētos pārkāpumus darba devēji pieļauj gan nezināšanas dēļ, gan ar vēlmi manipulēt ar nodarbināto darba laiku un tā uzskaiti.

Būtisku darba tiesību pārkāpumu daļu (14 %) veido pārkāpumi, kas ir saistīti ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, savukārt, no tiem lielākā daļa (390 pārkāpumi jeb 67 %) ir par nodarbinātajam atlaišanas dienā neizmaksātajām, visām pienākošajām naudas summām, t.sk., kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu.

Valsts darba inspekcijas likuma pārkāpumi veido 5 % no visiem Darba inspekcijas amatpersonu 2017. gadā konstatētajiem pārkāpumiem. Tie, galvenokārt, ir Valsts darba inspekcijas likuma 5. un 12. panta pārkāpumi, kas saistīti ar Darba inspekcijas amatpersonas likumīgo prasību savlaicīgu nepildīšanu.

Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā darba devējiem izsniedza 2 292 rīkojumus ar norādi konkrētā termiņā novērst konstatētos pārkāpumus (skat. 10. grafiku).

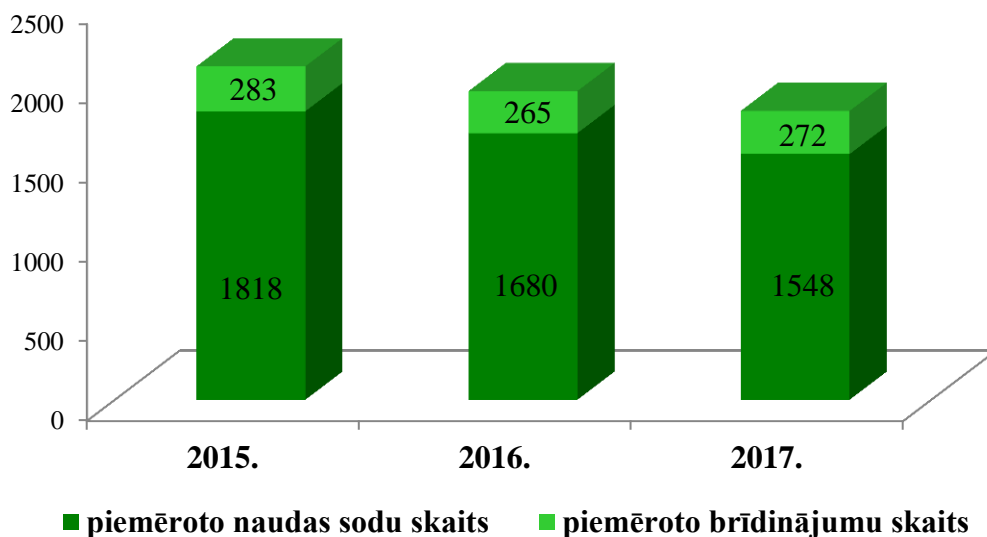
10. grafiks: Izsniegto rīkojumu skaita dinamika (2015. – 2017.)

Izsniegto rīkojumu skaitam ir tendence samazināties, salīdzinot ar 2016. gadu, tas ir samazinājies par 17 %. Arī izsniegto rīkojumu skaita īpatsvaram attiecībā pret veikto apsekojumu skaitu ir tendence samazināties (2017. gadā – 22 %, 2016. gadā – 26 %, 2015. – 30 %) (apsekojumu skaitu skat. 6. grafikā). Jāuzsver, ka Darba inspekcijas amatpersona, konstatējot nepilnības vai pārkāpumus, izvērtē, cik būtisku negatīvu ietekmi tie rada vai var radīt darba vidē un/ vai nodarbināto darba tiesiskajā situācijā. Pieņemot lēmumu, darba devējam izteikt mutvārdu aizrādījumu vai izdot rīkojumu, tiek ievērots un izmantots arī „konsultē vispirms” princips. Izdotajā rīkojumā ir norādīts konkrēts pārkāpums, kas jānovērš, un termiņš, kādā pārkāpums jānovērš. Rīkojuma izpilde neuzliek darba devējam papildu finansiālo, administratīvo vai cita veida slogu, jo būtībā paredz tikai minimālo darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības prasību izpildes nodrošināšanu, lai uzņēmums savā darbībā nepārkāptu normatīvo aktu prasības.

Ievērojot „konsultē vispirms” un samērības principu starp administratīvo nodarījumu, tā sekām un piemērotā soda lielumu, Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā par darba tiesisko attiecību, darba aizsardzības normatīvo aktu un Valsts darba inspekcijas likuma pārkāpumiem darba devējiem piemēroja 1 820

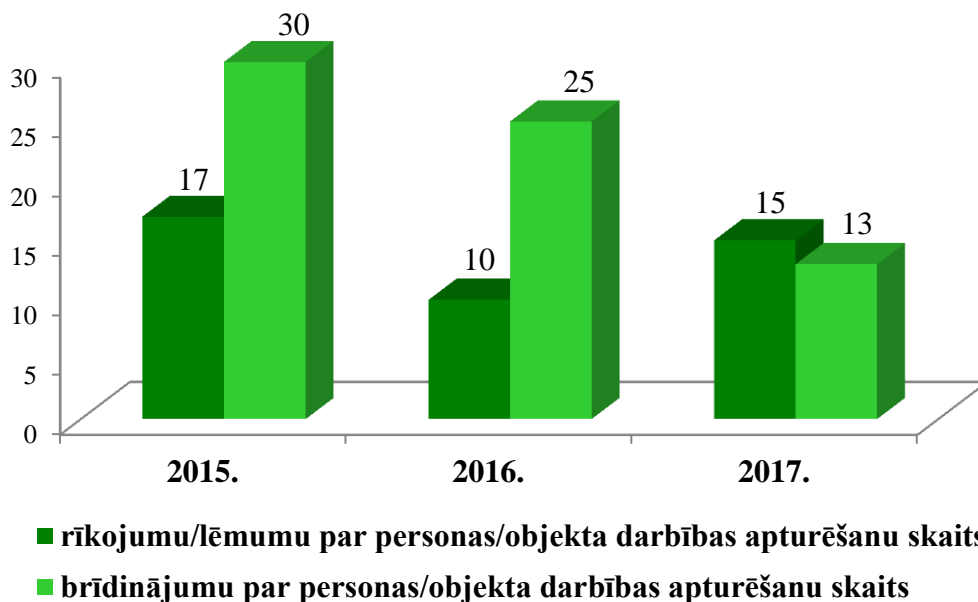
administratīvos sodus, kuru skaita īpatsvars attiecībā pret veikto apsekojumu skaitu ir 17 %. Piemēroto administratīvo sodu skaits, salīdzinot ar 2016. gadu, ir samazinājies par 6 % (skat. 11. grafiku).

Atskaites periodā piemēroto naudas sodu summa kopā ir 842 617,50 Euro.

11. grafiks: Piemēroto administratīvo sodu struktūras un skaita dinamika (2015. – 2017.)

Konstatējot pārkāpumus, kas rada tiešus draudus nodarbināto veselībai un dzīvībai, Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā izdeva 15 rīkojumus par personas/objekta darbības apturēšanu un 13 brīdinājumus par personas/objekta darbības apturēšanu (skat. 12. grafiku).

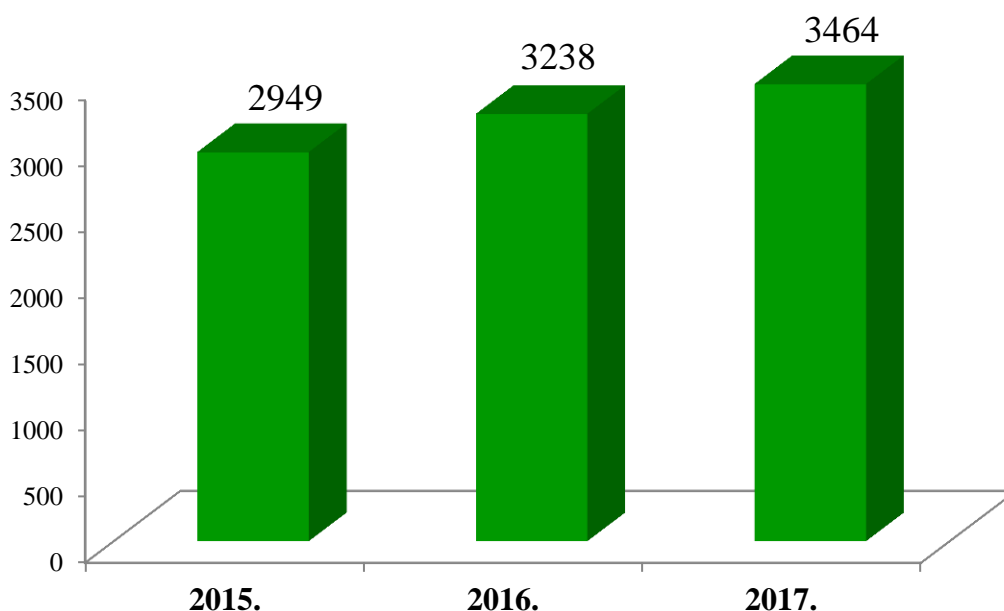

12. grafiks: Rīkojumu par personas/objekta darbības apturēšanu skaita un brīdinājumu par apturēšanu skaita dinamika (2015. – 2017.)

No 28 rīkojumiem/brīdinājumiem par personas/objekta darbības apturēšanu 17 (61%) tika izdoti būvobjektos. Visbiežāk (53 % gadījumu) darbi tika apturēti vai izdots brīdinājums par apturēšanu saistībā ar nedrošu darbu augstumā, t.sk. uz nedrošām vai nepilnīgi uzbūvētām sastatnēm un, veicot darbus uz jumta.

2.5.2. Iesniegumu izskatīšana

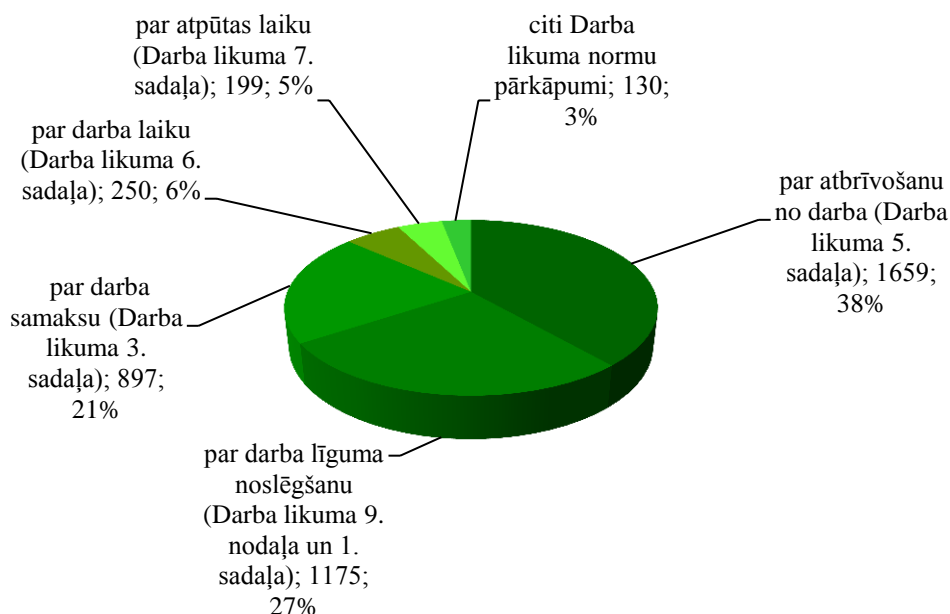
Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā likumā noteiktajā kārtībā izskatīja 3 464 fizisko un juridisko personu iesniegumus, kuros bija norādīti 4 729 iespējamie pārkāpumi, no tiem darba tiesību jomā – 4 381 pārkāpumi (92 %), darba aizsardzības jomā – 316 (7 %), citi – 32 (1 %). 2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, izskatīto iesniegumu skaits ir pieaudzis par 7 % (skat. 13. grafiku), t.sk. anonīmo iesniegumu skaits – par 26 %. Tas ļauj secināt, ka, iespējams, nodarbinātie ir vairāk informēti par savām tiesībām un ieņem aktīvāku nostāju, saskaroties personīgi vai redzot, ka tiek pieļauti darba tiesību pārkāpumi pret kādu citu nodarbināto. Būtiska loma tajā ir Darba inspekcijas aktivitātēm sociālajos tīklos Facebook (infografikas u.c.) un Twitter (konsultācijas, skaidrojumi u.c.).

13. grafiks: Izskatīto iesniegumu skaita dinamika (2015. – 2017.)

Jāatzīmē, ka jau vairākus gadus pēc kārtas izskatīto iesniegumu par darba tiesisko attiecību jautājumiem skaita īpatsvars attiecībā pret iesniegumu skaitu darba aizsardzības jomā nav mainījies.

No visiem iesniegumos norādītajiem, iespējamajiem darba tiesisko attiecību pārkāpumiem 4 310 jeb 98 % bija Darba likuma normu pārkāpumi (skat. 14. grafiku).

14. grafiks: Darba likuma sadaļas, kurās iekļauto normu iespējamie pārkāpumi norādīti 2017. gadā izskatītajos iesniegumos

Proporcionāli lielākajā daļā iesniegumu norādītie iespējamie pārkāpumi bija saistīti ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, no tiem 83 % - par darbiniekam pienākošos naudas summu izmaksu (Darba likuma 128. pants). Darba devējs, pārtraucot darba tiesiskās attiecības, darbiniekam nav izmaksājis visas pienākošās naudas summas (pilnu aprēķinu), piemēram, nav aprēķinājis un izmaksājis kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu vai izmaksājis nepilnu kompensāciju. Jāpiebilst, ka Darba likuma 128. panta iespējamie pārkāpumi Darba inspekcijas izskatītajos iesniegumos ir bijuši norādīti visbiežāk - 1372 gadījumos. Tāpat iesniegumos bija norādīti gadījumi, ka, izbeidzot darba tiesiskās attiecības, darba devējs, iespējams, nav ievērojis Darba likumā noteikto atlaišanas procedūru.

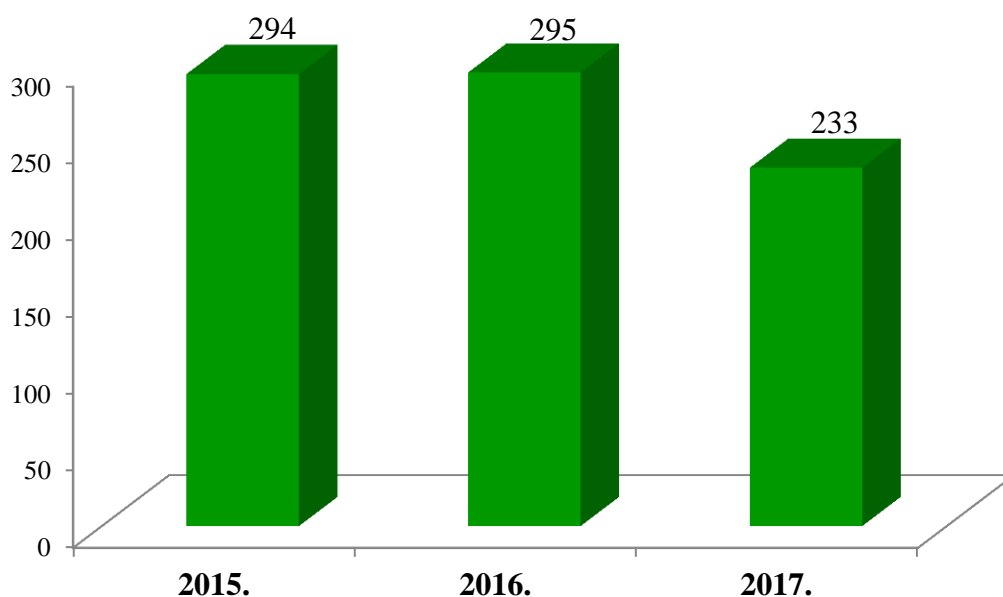
Analizējot iesniegumos norādītos iespējamos pārkāpumus, jāsecina, ka arī 2017. gadā, tāpat kā iepriekš, puse no tiem (50 %) ir saistīti ar nopelnītās naudas neizmaksāšanu darbiniekam (Darba likuma 3. sadaļa, 128. pants, 149. panta piektā daļa) – darba algas izmaksas kavējumi, piemaksu neizmaksa, pilna aprēķina neizmaksa u.c.

Iesniegumu izskatīšanas rezultātā tika konstatēti 1 915 darba tiesisko attiecību un 1 223 darba aizsardzības normu pārkāpumi⁴. Darba devējiem tika izsniegti 456 rīkojumi ar norādījumu novērst konstatētos pārkāpumus, bet 902 gadījumos par konstatētajiem pārkāpumiem darba devēji tika administratīvi sodīti, no tiem 216 gadījumos, piemērojot brīdinājumu, un 686 – naudas sodu. Tāpat tika izsniegti 270 brīdinājumi par administratīvo aktu piespiedu izpildi un 5 izpildrīkojumi par piespiedu naudu.

2017. gadā Darba inspekcijā kopā saņemti 233 apstrīdēšanas iesniegumi un sūdzības administratīvo pārkāpumu lietās, tas ir par 21 % mazāk, salīdzinot ar 2015. un 2016. gadu (skat. 15. grafiku). Viens no minētā samazinājuma iemesliem ir grozījumi LAPK, kas stājās spēkā 2016. gada 1. septembrī. LAPK tika papildināts ar 276.¹ pantu, saskaņā ar to amatpersona ir tiesīga lemt par piemērotā administratīvā

⁴ Visi pārkāpumi, kas konstatēti apsekojumos, kas veikti ar nolūku izskatīt iesniegumu. Minētajos apsekojumos var tikt konstatēti arī pārkāpumi, kas nav norādīti konkrētajā iesniegumā.

naudas soda samazināšanu par 50 %, ja ir ievēroti LAPK 276.¹ pantā noteiktie priekšnosacījumi. Piemērojot naudas soda samazinājumu par 50 %, tiek veicināta iestādes un pie administratīvās atbildības sauktās personas savstarpējā sadarbība un brīvprātīga naudas soda izpilde.

15. grafiks: Darba inspekcijā saņemto apstrīdēšanas iesniegumu un sūdzību administratīvo pārkāpumu lietās skaita dinamika (2015. – 2017.)

Apstrīdēšanas iesniegumu skaita īpatsvars attiecībā pret kopējo Darba inspekcijas izdoto administratīvo aktu, faktisko rīcību un lēmumu administratīvo pārkāpumu lietās skaitu joprojām bija neliels un 2017. gadā veidoja 3 % (2016.- 3,6 %, 2015.- 3,4%).

2017. gadā tika izskatīti 198 apstrīdēšanas iesniegumi un sūdzības (skat. 6.tabulu).

6. tabula: 2017. gadā Darba inspekcijas direktora izskatīto apstrīdēšanas iesniegumu un sūdzību analīze

	skaits kopā	lēmumi par soda uzlikšanu	rīkojumi	akti par nelaiemes gadījumu darbā	faktiskā rīcība (t.sk. atbildes uz iesniegumiem)	citi
Darba inspekcijas direktora izskatītās sūdzības un pieņemtie lēmumi	198	117	17	26	34	4 ⁵
<i>no tiem:</i>						
atstāts negrozīts	114	63	12	11	24	4
pilnībā atcelts	21	18	2	1		
atstāts bez izskatīšanas	10	9	1			
grozīts	27	12	1	14		
nodots atkārtotai izskatīšanai	10				10	
atcelts daļā	10	9	1			

⁵ Lēmums par rīkojuma darbības apturēšanu – 3, par zaudējumu atlīdzību – 1.

izteikts mutvārdu aizrādījums	6	6				
----------------------------------	---	---	--	--	--	--

2017.gadā no 198 izskatītajām lietām 57 % gadījumu apstrīdētie amatpersonu pieņemtie lēmumi, izdotie administratīvie akti un sniegtās atbildes ir atstāti spēkā, savukārt atcelti - 10 %. 2017. gadā Darba inspekcijas direktors visvairāk lēmumu (59%) pieņēmis par administratīvajiem sodiem, no tiem 15 % amatpersonu pieņemtie lēmumi par administratīvā soda uzlikšanu ir atcelti. Negrozīti atstāti 63 jeb 54 % lēmumu par administratīvo sodu. Jāpiebilst, ka no 117 izskatītajām administratīvo sodu lietām 63 (45 %) lietas bija par neregistrētu nodarbināšanu. Darba inspekcijas pieņemtie lēmumi par administratīvā soda piemērošanu tiek apstrīdēti visvairāk, jo tie vistiešāk un būtiskāk ietekmē darba devēja intereses.

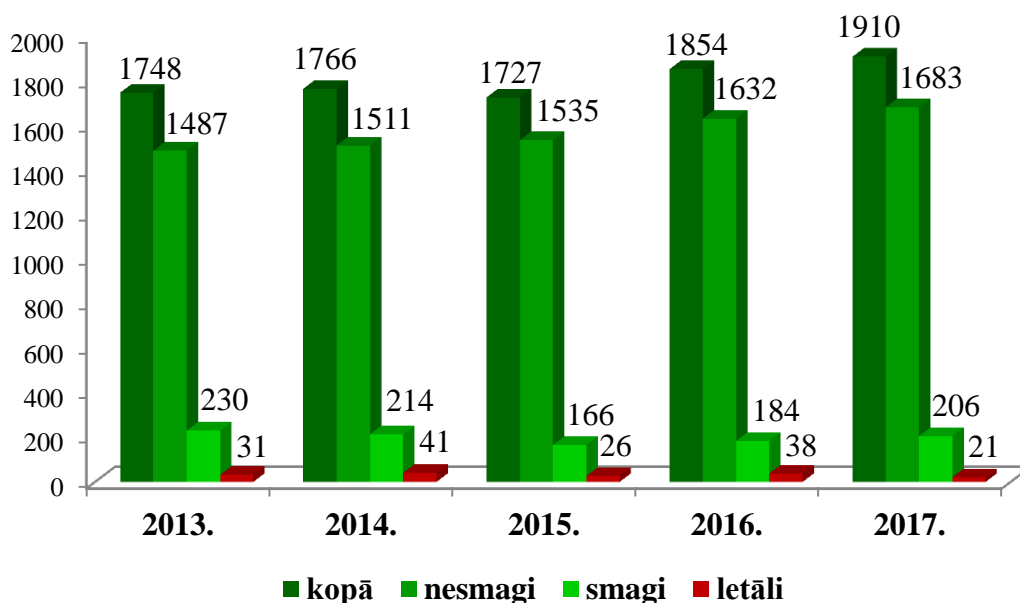
Apstrīdēšanas iesniegums vai sūdzība lielākoties tika atstāta bez izskatīšanas, ja darba devējs bija nokavējis apstrīdēšanas termiņu. 2017. gadā tāds lēmums tika pieņemts 10 gadījumos. Tipiski minētajiem gadījumiem ir tas, ka darba devējs nav sadarbojies ar Darba inspekciju un nav ieradies uz lietas izskatīšanu, kā arī nav pastā izņēmis Darba inspekcijas nosūtīto lēmumu, tādējādi cerot izvairīties no administratīvās atbildības. Parasti šādos gadījumos pārsūdzības iesniegums tiek iesniegts pēc tam, kad tiesu izpildītājs uzsācis lēmuma izpildi, bet tad jau apstrīdēšanas termiņš ir nokavēts, un sūdzība netiek skatīta pēc būtības.

2017. gadā 98 % no tiesā pārsūdzētajiem un izskatītajiem Darba inspekcijas direktora pieņemtajiem lēmumiem ir atstāti spēkā.

2.5.3. 2017. gadā notikušo nelaiemes gadījumu darbā izmeklēšana un reģistrācija⁶

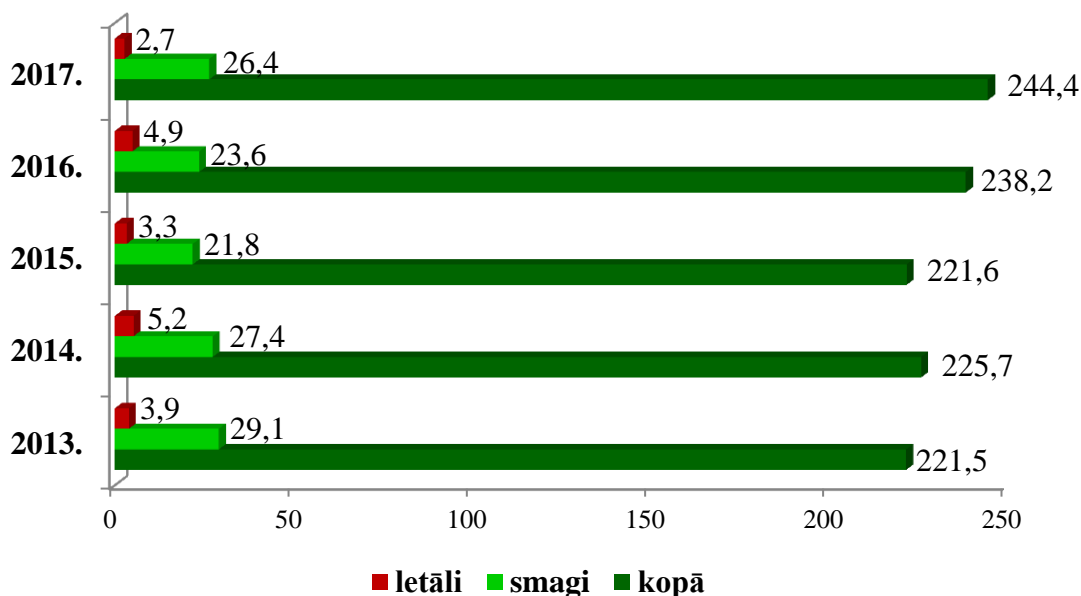
Saskaņā ar Darba inspekcijas rīcībā esošo informāciju 2017. gadā nelaiemes gadījumos darbā kopā cieta 1 910 nodarbinātie, no tiem 21 gāja bojā un 206 nodarbinātie guva smagus veselības traucējumus. Salīdzinot ar 2016. gadu, 2017. gadā, nedaudz ir palielinājies kopējais darbā notikušo nelaiemes gadījumu skaits – par 3 %, bet smagi cietušo skaits – par 12 %. Savukārt, bojā gājušo skaits ir būtiski samazinājies - par 45 % (skat. 16. grafiku).

⁶ Statistiskā informācija par darbā notikušajiem nelaiemes gadījumiem 2017. gadā apkopota 1.pielikumā.

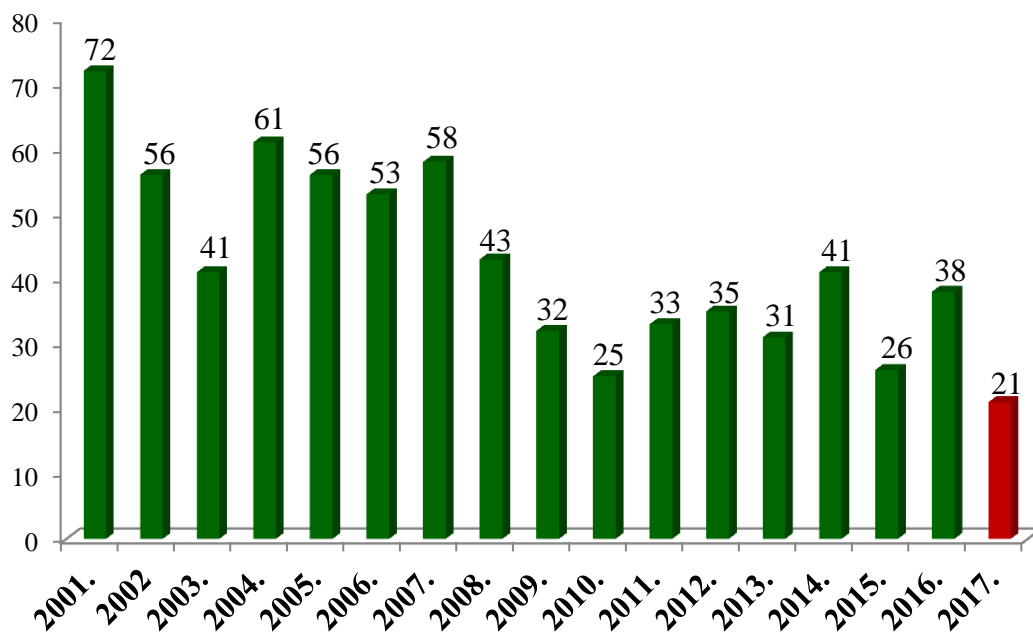
16. grafiks: Darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita dinamika (2013.-2017.)

Nesmago darbā notikušo nelaimes gadījumu skaitam ir vērojama nepārtraukta pieauguma tendence, kas varētu liecināt arī par to, ka notikušie nelaimes gadījumi tiek mazāk slēpti. Jāatzīmē, ka līdz ar to 2017. gadā darbā notikušo nelaimes gadījumu skaits uz 100 000 nodarbinātajiem arī ir pieaudzis attiecībā uz kopējo un smago nelaimes gadījumu skaitu, savukārt, bojā gājušo skaits uz 100 000 nodarbinātajiem ir bijis viszemākais pēdējo piecu gadu periodā (skat. 17. grafiku).

17. grafiks: Nelaimes gadījumos darbā kopējais, smagi cietušo un bojāgājušo skaits uz 100 000 nodarbinātajiem (2013. – 2017.)

Jāuzsver, ka 2017. gadā bija viszemākais darba vietās bojāgājušo skaits 17 gadu periodā (skat. 18. grafiku).

18. grafiks: Letālo darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita dinamika (2001. – 2017.)

Statistikas dati uzskatāmi atspoguļo pakāpenisku, bet stabilu letālo darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita samazinājuma tendenci – letālo nelaimes gadījumu skaits vidēji gadā ir samazinājies gandrīz uz pusi. Nozares, kurās nodarbinātie visbiežāk iet bojā letālos nelaimes gadījumos darbā, ir palikušas nemainīgas - transporta un uzglabāšanas nozare, būvniecība, lauksaimniecība un mežsaimniecība, apstrādes rūpniecība.

2017. gadā visvairāk letālie nelaimes gadījumi darbā notikuši transporta un uzglabāšanas nozarē (8) un būvniecībā (5), kurās kopā notikuši 62 % no visiem letālajiem darbā notikušajiem nelaimes gadījumiem kopā.

Arī 2016. gadā transporta un uzglabāšanas nozare bija pirmajā vietā darbā bojāgājušo skaita ziņā, un nodarbināto nāve visbiežāk bija saistīta ar pēkšņu veselības stāvokļa pasliktināšanos un ceļu satiksmes negadījumiem. Savukārt, 2017. gadā nozarē notikušie letālie nelaimes gadījumi visbiežāk bija saistīti ar dažādu darba pienākumu pildīšanu, piemēram, remontējot kravas automašīnu, tā noslīdēja no domkrata un saspieda nodarbiāto; kravas automobiļa vadītājs, veicot izkraušanas darbus, neveiksmīgi krita un guva nāvējošu galvas traumu u.c.

2017. gadā būvniecībā 40 % gadījumu nāvējošas traumas tika gūtas, nodarbinātajam nokrītot no augstuma, piemēram, darba devējs nodarbināto nebija vispār nodrošinājis ar IAL (nebija izsniegta pretkritiena drošības josta); darba devējs nodarbināto bija nodrošinājis ar nepieciešamo drošības aprīkojumu, bet nodarbinātais to atbilstoši nepielietoja un būvobjektā nokrita no 41 metra augstuma. Iepriekš minētais vēlreiz apliecina to, cik nepārvērtējami nozīmīgi, veicot darbu augstumā, darba devējam ir nodrošināt nodarbinātos ar kolektīvajiem un individuālajiem aizsardzības līdzekļiem, kā arī kontrolēt, lai nodarbinātie tos pareizi un droši lietotu.

Trešajā vietā 2017. gadā bojāgājušo skaita ziņā bija lauksaimniecība un mežsaimniecība, kurā notika 14% no kopējā letālo nelaimes gadījuma darbā skaita. Jāuzsver, ka, salīdzinot ar 2016. gadu, 2017. gadā lauksaimniecībā un mežsaimniecībā

bojāgājušo skaits ir būtiski samazinājies – par 57 %. Visbiežāk nāvējošas traumas tika gūtas mežizstrādes darbu laikā, kad nodarbinātajam uzkrītis koks.

2017. gadā visbiežākie darbā notikušo letālo nelaimes gadījumu cēloņi bija:

- ✓ darba organizācija un ar to saistītie trūkumi no darba devēja puses (33 %) - neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība, kā arī nepietiekoša kontrole pār veicamo darbu izpildi;
- ✓ nedroša rīcība no nodarbinātā puses (20 %) - nav ievērotas darba drošības instrukcijas, darba procesā nav lietots drošības aprīkojums vai IAL, kā arī darba pienākumi veikti ar neatļautām vai nepiemērotām darba metodēm u.c.

Jāuzsver, ka nereti letāli nelaimes gadījumi darbā notiek arī nodarbināto pārgalvības vai neapdomības rezultātā.

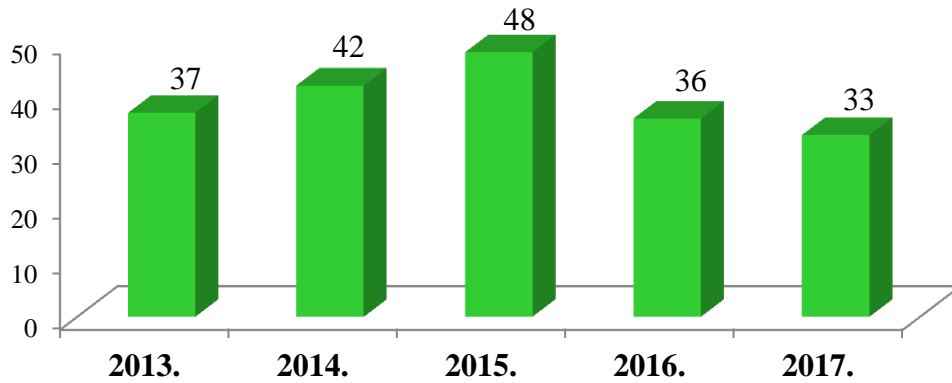
2017. gadā, tāpat kā iepriekš, visvairāk nelaimes gadījumi darbā notikuši apstrādes rūpniecībā, kurā reģistrēts 641 nelaimes gadījums darbā jeb 34 % no visiem notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā kopā. No visām 24 apstrādes rūpniecības apakšnozarēm vislielākais nelaimes gadījumu darbā skaits bija kokapstrādē, pārtikas produktu ražošanas un dzērienu ražošanas nozarē. Kokapstrādē notikuši 218 nelaimes gadījumi darbā jeb 34 % no visiem apstrādes rūpniecībā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā, bet pārtikas produktu ražošanā un dzērienu ražošanā kopā 2017. gadā notikuši 95 nelaimes gadījumi darbā jeb 15 % no visiem apstrādes rūpniecībā notikušajiem nelaimes gadījumiem darbā. Visās minētajās nozarēs darbā notikušo nelaimes gadījumu skaits, salīdzinot ar 2016. gadu, nav būtiski mainījies.

2017. gadā otrajā vietā, tāpat kā 2016. gadā, darbā notikušo nelaimes gadījumu skaita ziņā ierindojās transporta un uzglabāšanas nozare. Tomēr jāuzsver, ka minētajā nozarē ir samazinājies gan kopējais darbā notikušo nelaimes gadījumu skaits (2017. – 255, 2016. - 285), gan to nelaimes gadījumu skaits, kuros cietušie guvuši smagas traumas (2017. – 27, 2016. - 36).

Trešā nozare, kurā visvairāk notikuši nelaimes gadījumi darbā, bija tirdzniecība. Arī tirdzniecības nozarē 2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gadu, būtiski ir samazinājies gan kopējais (2017. – 206, 2016. - 240), gan smago (2017. – 9, 2016. - 17) darbā notikušo nelaimes gadījumu skaits. Tirdzniecībā nodarbinātie 56 % gadījumu smagas traumas darbā guva krišanas vai pakrišanas rezultātā. Otrs biežākais smagu traumu gūšanas iemesls bija saistīts ar krītošiem vai lidojošiem priekšmetiem, piemēram, veikala darbiniecei, ejot garām ar precī piekrautam konteineram, tas pēkšņi sāka gāzties (jo jau iepriekš bija nestabils un sasvēries) un uzkrita viņai virsū.

2017. gadā Darba inspekcija izmeklēja 37 letālus nelaimes gadījumus darbā, kas nebija saistīti ar darba apstākļiem un darba vides faktoru iedarbību, no tiem 33 (89 %) bija t.s. dabīgās nāves gadījumi⁷ (skat. 19. grafiku). Savukārt, pārējie 4 letālie nelaimes gadījumi darbā, kas izmeklēšanas rezultātā tika atzīti par nesaistītiem ar darba apstākļiem un darba vides faktoru iedarbību, bija tiešā cēloņsakarībā ar to, ka bojāgājušais lietojis alkoholu, izdarījis pašnāvību, kā arī tādi nelaimes gadījumi, kas notikuši pirms vai pēc darba laika, tajā skaitā pārtraukumos.

⁷ Akts par nelaimes gadījumu darbā ir sagatavots atbilstoši MK 25.08.2009. noteikumu Nr.950 „Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība” 35.² punktam, kurā noteikts, ka Darba inspekcija, ņemot vērā Aroda un radiācijas medicīnas centra ārstu komisijas arodslimībās sniegto atzinumu, izvērtē nelaimes gadījuma cēloņus un secina, ka cietušā nāves cēlonis darba vietā nav darba vides faktoru iedarbības rezultāts.

19. grafiks: Dabīgās nāves gadījumu skaita dinamika (2013. – 2017.)

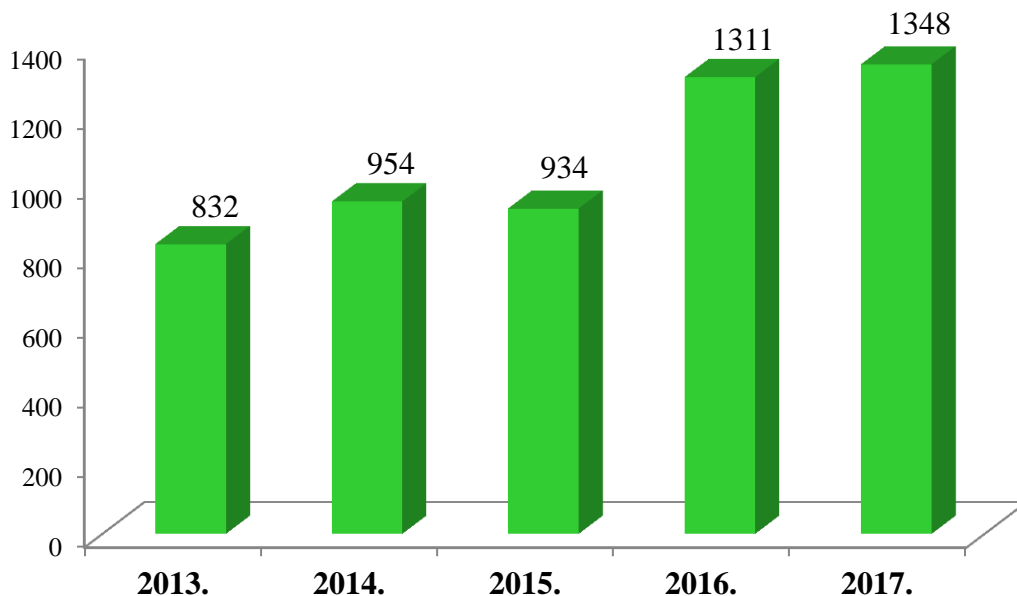
Kaut arī dabīgās nāves gadījumu skaits 2017. gadā bija vismazākais pēdējo piecu gadu periodā, tas nenozīmē, ka situācija ir uzlabojusies. Nodarbinātie tāpat nereti pret savu veselību izturas vieglprātīgi, uzskatot, ka nekas ārkārtējs jau nenotiks, un ārsta apmeklējumu vēl var atlikt. Tomēr šāda nevērtīga attieksme pret savu veselību var beigties arī ar pāragru nāvi.

2017. gada dati liecina, ka visvecākais dabīgā nāvē darba vietā mirušais nodarbinātais bija 78 gadus vecs ekskavatora vadītājs, bet jaunākais - tikai 31 gadu vecs vilcējautomobiļa vadītājs. Savukārt, bojāgājušo vidējais vecums bija 59 gadi un darba stāžs – 6 gadi. Dabīgās nāves gadījums visbiežāk noticis ceturtdien, līdz pusdienlaikam. Visbiežāk dabīgā nāvē darba vietā miruši transportlīdzekļu vadītāji, vienkāršo profesiju nodarbinātie (apsargs, dežurants, dažādu darbu palīgstrādnieks u.c.) un kvalificēto profesiju nodarbinātie (būvnieks, santehniķis, atslēdznieks u.c.). Dabīgā nāvē darba vietā miruši būvniecībā (25 %), apstrādes rūpniecībā (14 %), transporta un uzglabāšanas nozarē (11 %), valsts pārvaldē (11 %), tirdzniecībā (11 %) u.c. nozarēs nodarbinātie.

2.5.4. 2017. gadā sagatavoto darba vietas higiēnisko raksturojumu un to apstiprinājumu analīze⁸

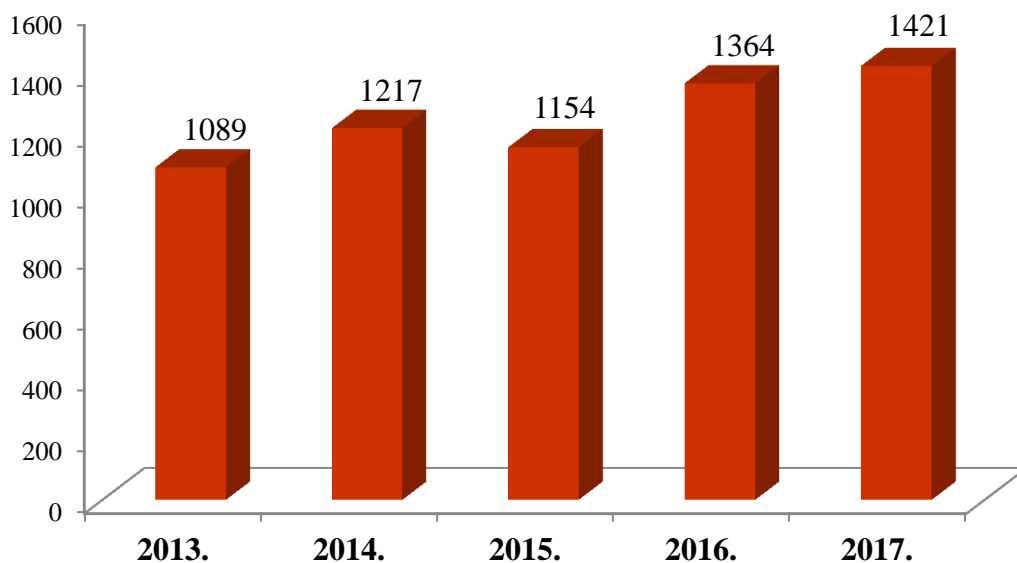
Darba inspekcija piedalās arodslimību gadījumu izmeklēšanā, sagatavojot darba vietas higiēniskos raksturojumus (DVHR). 2017. gadā, pamatojoties uz arodslimību ārstu pieprasījumiem, Darba inspekcijas amatpersonas sagatavoja 1 348 DVHR (skat. 20. grafiku). DVHR pieprasījumu skaits pēdējo piecu gadu periodā ir būtiski pieaudzis. 2017. gadā sagatavoto DVHR skaits, salīdzinot ar 2013. gadu, ir pieaudzis par 62 %.

⁸ Statistiskā informācija par pirmreizēji atzītajiem arodslimniekiem 2017. gadā apkopota 2. pielikumā.

20. grafiks: Sagatavoto DVHR skaita dinamika (2013. – 2017.)

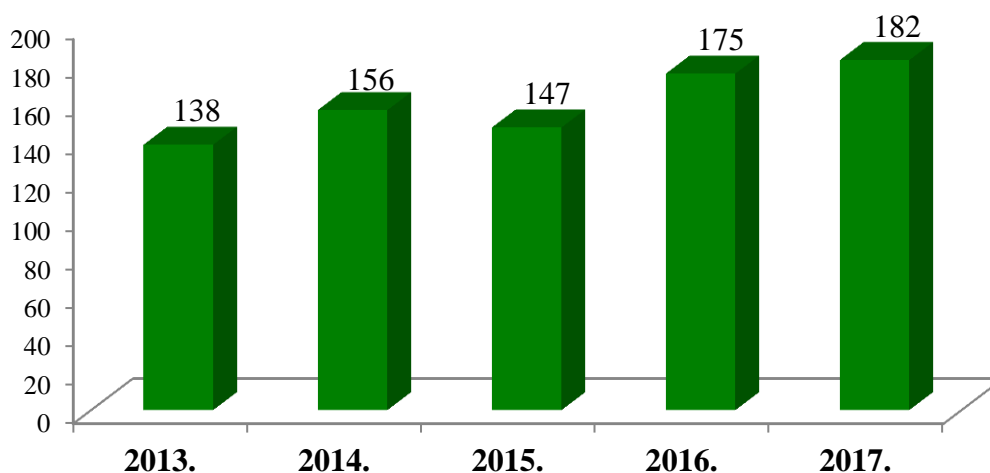
2017. gadā saskaņā ar Aroda un radiācijas medicīnas centra sniegto informāciju tika apstiprināts 1 421 pirmreizējais arodslimnieks (skat. 21. grafiku).

21. grafiks: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika (2013. – 2017.)

Statistikas dati uzskatāmi parāda pakāpenisku pieauguma tendenci - 5 gadu periodā pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits ir pieaudzis par 30 %. Tas, iespējams, ir saistīts ar nodarbināto lielāku informētību par iespējām un tiesībām arodslimības apstiprināšanas gadījumā saņemt atbilstošas sociālās garantijas - kompensāciju 1600,75 Euro. Kompensācija ietver ārstēšanās, medikamentu, rehabilitācijas un citu ar ārstniecību saistītu izdevumu apmaksu (piemēram, pārsiešanu, manipulācijas, izmeklējumus utt.).

2017. gadā, salīdzinot ar 2016. gada datiem, pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaits uz 100 000 nodarbinātajiem ir pieaudzis par 4 % (skat. 22. grafiku).

22. grafiks: Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita dinamika uz 100 000 nodarbinātajiem (2013. – 2017.)

2017. gadā, tāpat kā 2016. gadā, visvairāk pirmreizējie arodslimnieki apstiprināti apstrādes rūpniecībā (292 pirmreizējie arodslimnieki jeb 20 %), transporta un uzglabāšanas nozarē (261 pirmreizējais arodslimnieks jeb 18 %), veselības un sociālās aprūpes nozarē (199 pirmreizējie arodslimnieki jeb 14 %).

2017. gadā apstrādes rūpniecībā apstiprinātie pirmreizējie arodslimnieki visbiežāk bija kvalificēti strādnieki (dažādu produktu pārstrādātāji, konditori, maiznieki, kokapstrādes strādnieki u.c.), dažādu iekārtu un mašīnu operatori (transportlīdzekļu vadītāji u.c.) un vienkāršo profesiju strādnieki (apkopēji, preču komplektētāji un iesaiņotāji, ceha strādnieki, palīgstrādnieki u.c.). Apstrādes rūpniecībā nodarbinātajiem, pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem 2017. gadā, tāpat kā 2016. gadā, visbiežāk tika diagnosticēta karpālā kanāla slimība (kuru izraisa nerva saspiešana plaukstas pamatnē) un dažādas muguras slimības (radikulīts, spondiloze u.c.). Minētās slimības, galvenokārt, izraisa pārmērīga fiziskā slodze, kā arī vienveidīgas kustības.

Transporta un uzglabāšanas nozarē apstiprinātie pirmreizējie arodslimnieki pārsvarā bija dažādu transportlīdzekļu vadītāji. Minētajā profesijā nodarbinātajiem pārsvarā diagnosticētas slimības, kas lielākoties iegūtas, strādājot dažādu fizikālo faktoru (piemēram, mehāniskās vibrācijas) un biomehānisko faktoru (piemēram, darbs piespiedu pozā, vienveidīgu kustību darbs, fiziskās pārslodzes) ietekmē. Viena no visbiežāk diagnosticētajām arodslimībām bija vibrācijas slimība un karpālā kanāla slimība, kā arī muguras un mugurkaula slimības.

Gan apstrādes rūpniecībā, gan transporta un uzglabāšanas nozarē 2017. gadā pirmreizēji apstiprinātā arodslimnieka vidējais vecums bija 53 gadi un kopējais darba stāžs - 30 gadi. Savukārt, vidējais darba stāžs kaitīgo faktoru ietekmē – 28 gadi.

Veselības un sociālās aprūpes nozarē nodarbinātajiem (āršiem – speciālistiem, ģimenes ārstiem, ārsta palīgiem, medicīnas māsām, aprūpētājiem u.c) 2017. gadā, tāpat kā 2016. gadā, pārsvarā tika konstatētas skeleta – muskuļu – saistaudu slimības (dažādas muguras un mugurkaula slimības) un nervu sistēmas slimības (karpālā kanāla slimība). Veselības un sociālās aprūpes nozarē pirmreizēji apstiprinātā arodslimnieka vidējais vecums bija 54 gadi, kopējais darba stāžs - 32 gadi, savukārt vidējais darba stāžs kaitīgo faktoru ietekmē – 31 gads.

Saskaņā ar Darba inspekcijas rīcībā esošo informāciju 2017. gadā 66 % no pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem bija sievietes. Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku vidējais vecums bija nepilni 54 gadi, kopējais darba stāžs – 31 gads, bet vidējais darba stāžs kaitīgo faktoru ietekmē – 29 gadi. Arodslimības nodarbinātie 81 % gadījumu ieguvuši, ilgstoši strādājot biomehānisko faktoru (darbs piespiedu pozā, dažādu smagumu pārvietošana, nepareizu vai vienveidīgas kustību darbs, fiziskā pārslodze u.c.) ietekmē. 2017. gadā arodslimību ārstu biežākie ieteikumi darba devējam nodarbinātā darba apstākļu uzlabošanai vai riska faktora mazināšanai bija samazināt slodzi statistiskajās pozās, samazināt slodzi darbā ar biežām atkārtotām vienveidīgām kustībām, kā arī nodrošināt pareizu darba vietas un aprīkojuma ergonomiku.

2.5.5. Konsultāciju sniegšana un sociālo dialogu organizēšana

Apjomīgu un būtisku darbu Darba inspekcijas amatpersonas veic, konsultējot visus interesentus Darba inspekcijas birojos un Konsultatīvajā centrā apmeklētāju pieņemšanas laikā, pa konsultatīvo tālruni un elektroniski (t.sk., sociālajos tīklos), kā arī Valsts vienotajā klientu apkalpošanas centrā (Rīgā, Talejas ielā 1).

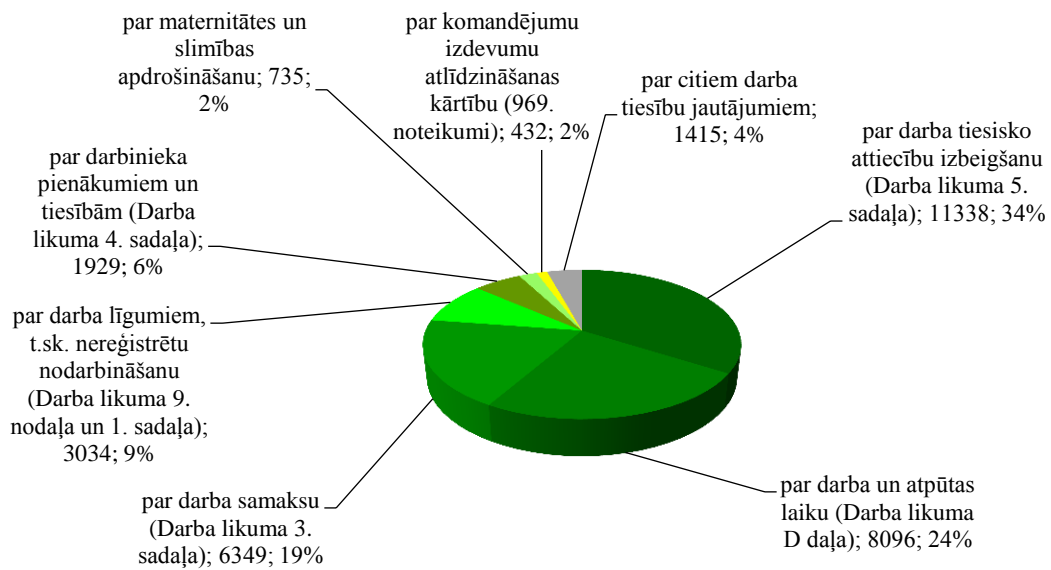
2017. gadā sniegtas konsultācijas 33 500 klientiem, no tiem 60 % bija nodarbinātie, 37 % - darba devēji un 3 % - citi interesenti.

2017. gadā pa konsultatīvo tālruni tika sniegtas 78 % konsultāciju, 18 % konsultāciju tika sniegtas klātienē, bet 4 % - elektroniski. Darba inspekcijas sociālo tīklu profilos, kur jautājumi tiek uzdoti, lai atbildi saņemtu ļoti ātri, 2017. gadā kopā tika sniegtas 225 konsultācijas.

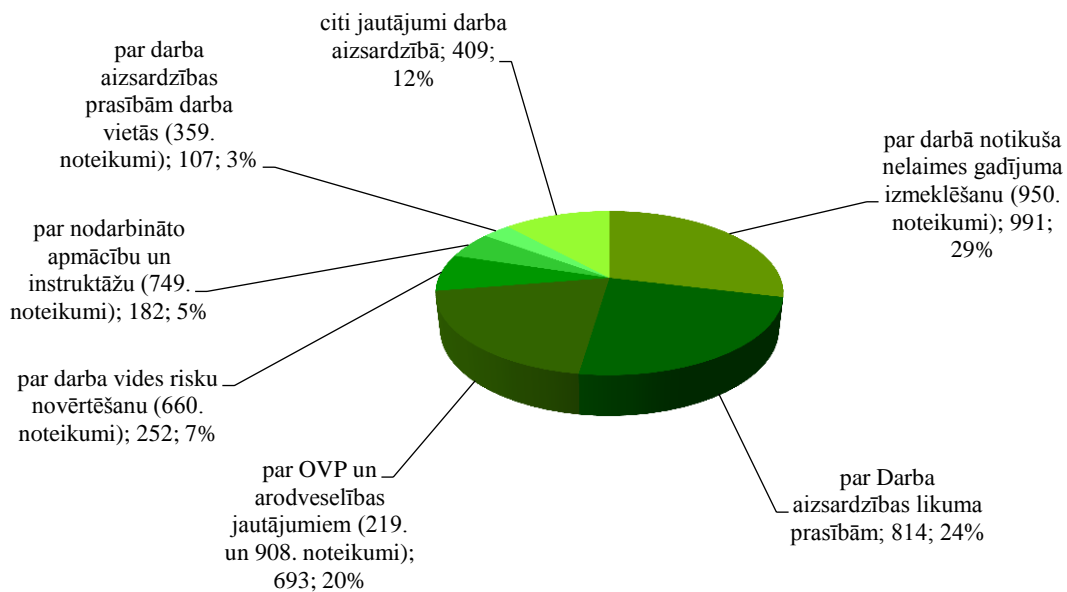
Konsultācijās kopā tika sniegtas atbildes uz 40 080 jautājumiem, no tiem 33 328 - par darba tiesiskajām attiecībām (skat. 23. *grafiku*), 3 448 - par darba aizsardzību (skat. 24. *grafiku*) un 3 304 - par citiem jautājumiem.

2017. gadā saistībā ar jautājumiem, kas tieši neskar Darba inspekcijas kompetenci, sniegtas konsultācijas par:

- ✓ darba tiesiskās attiecības regulējošo normatīvo aktu piemērošanu kopsakarā ar speciālajos likumos ietvertu tiesisko regulējumu, piemēram, Civillikumu, Komerclikumu, Izglītības likumu, Ārstniecības likumu, likumu „Par pašvaldībām”;
- ✓ MK 2016. gada 15. jūnija rīkojuma Nr.342 „Par darbdienas pārceļšanu 2017. gadā” piemērošanu;
- ✓ uzņēmuma valdes locekļu tiesisko statusu, nodarbinātības noformēšanu ar valdes locekli un valdes locekļa pienākumu izpildes izbeigšanās tiesiskajiem aspektiem, kuri tiek regulēti Civillikuma un Komerclikuma normās u.c.

23. grafiks: 2017. gadā sniegtajās konsultācijās atbildēto jautājumu par darba tiesiskajām attiecībām skaita sadalījums

24. grafiks: 2017. gadā sniegtajās konsultācijās atbildēto jautājumu par darba aizsardzību skaita sadalījums

Konsultācijas darba aizsardzības jomā visvairāk sniegtas:

- ✓ par to, kā rīkoties, ja uzņēmumā noticis nelaimes gadījums darbā (par apstākļu un pazīmju kopumu, pēc kuriem nosaka, vai tas patiešām ir nelaimes gadījums darbā, vai tikai negadījums, sadzīves trauma; kā sākt darbā notikuša nelaimes gadījuma izmeklēšanu, par ārvalstīs notikušo nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanu u.c.);

- ✓ skaidrojoša un precizējoša informācija par dažādām OVP veikšanas niansēm (vai sezonas darbos nodarbinātajiem, t.sk. pusaudžiem, kuri strādā vasaras brīvlaikā, nepieciešams veikt OVP u.c.);
 - ✓ par to, kā darba devējam ir jārikojas un kādi pasākumi jāveic, ja kādam no nodarbinātajiem ir piešķirts arodslimnieka statuss;
 - ✓ par to, kā organizēt darba aizsardzības pasākumus uzņēmumā strādājošajiem nosūtītajiem darbiniekiem un nodarbinātajiem, kas nav ES pilsoņi;
 - ✓ par redzes korekcijas līdzekļu (brīļļu) apmaksu;
 - ✓ par darba aizsardzības koordinatoriem būvniecībā u.c.
2017. gadā tika sniegtas arī konsultācijas un skaidrojumi, kā lietot portālā www.latvija.lv pieejamos Darba inspekcijas e-pakalpojumus.

Sociālie dialogi 2017. gadā netika organizēti.

2.5.6. Rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu uzraudzība

Saskaņā ar Ķīmisko vielu likumu, MK 01.03.2016. noteikumiem Nr. 131 „Rūpniecisko avāriju riska novērtēšanas kārtība un riska samazināšanas pasākumi” Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā piedalījās rūpniecisko avāriju riska uzņēmumu objektu apsekošanā un dokumentu (drošības pārskatu, rūpniecisko avāriju novērtēšanas programmu) izvērtēšanā. Darba inspekcijas amatpersonas uzņēmumus pārbaudīja Valsts darba inspekcijas likumā noteiktās kompetences ietvaros. Pārbaudēs tika konstatēti 42 darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības normatīvo aktu prasību pārkāpumi, kuru novēršanai uzņēmumiem tika izsniegti 19 rīkojumi.

Pārbaudes tika veiktas saskaņā ar Valsts vides dienesta Uzraudzības departamenta direktora apstiprināto 2017. gada Inspekcijas programmu (skat. 7. tabulu).

7. tabula: Paaugstinātas bīstamības objektu pārbaudes 2017. gadā (sadalījums pa reģioniem un bīstamā parametra)

RVDI	naftas produkti	gāze	minerāl-mēslojums	ķīmiskās vielas	kopā
Rīga	6	3	2	2	13
Zemgale	2		2	2	6
Kurzeme	10	1		1	12
Vidzeme	1	3			4
Latgale	1	2			3
kopā	20	9	4	5	38

2017. gadā Darba inspekcijas amatpersonas piedalījās 21 Vides pārraudzības valsts biroja riska izvērtējuma komisijas sēdē, kā arī savas kompetences ietvaros izskatīja un sniedza komentārus par 13 drošības pārskatiem un 12 rūpniecisko avāriju novērtēšanas programmām.

2.5.7. Streiku norises uzraudzība

Atbilstoši Streiku likumam Streika komitejai ne vēlāk kā septiņas dienas pirms streika uzsākšanas Darba inspekcijā ir jāiesniedz streika pieteikums. 2017. gada 12. jūnijā Latvijas Ģimenes ārstu asociācija (LĢĀA) iesniedza Darba inspekcijā pieteikumu par ģimenes ārstu streika rīkošanu no 2017. gada 3. jūlija. Kā kopējais

streikotāju skaits streika pieteikumā bija norādīti 1 163 ģimenes ārsti (LĢĀA biedri), bet kā streika vieta – katra ģimenes ārsta prakses vieta.

Streika iemesli:

- ✓ valsts ilgstoši nemaksā taisnīgu atalgojumu par ģimenes ārsta sarežģīto un apjomīgo darbu;
- ✓ ģimenes ārsts nesaņem savam darbam nepieciešamo finansējumu tādā apmērā, lai varētu izpildīt valsts noteiktās obligātās prasības ģimenes ārsta darbam;
- ✓ ģimenes ārsta komandā strādājošo medicīnas māsu un ārstu palīgu atalgojums ir tik niecīgs, ka ģimenes ārsts nevar nodrošināt darbam nepieciešamās komandas izveidošanu un ilgtspējīgu attīstību;
- ✓ Veselības ministrijas plānotā veselības aprūpes sistēmas reforma, kuras īstenošana novājinās esošās ģimenes ārstu prakses un pasliktinās ģimenes ārstu darba apstākļus;
- ✓ Veselības ministrijas un MK prasība ģimenes ārstiem obligāti lietot e-veselības sistēmu no 2017. gada 1. septembra, lai gan ir zināms, ka e-veselības sistēmas darbībā ir būtiski trūkumi;
- ✓ finansējuma trūkums un nepamatotās prasības apdraud ikviena ģimenes ārsta iespējas sniegt pacientiem nepieciešamos pakalpojumus.

Streika prasības:

- ✓ ģimenes ārstu praksēm palielināt kapitācijas naudas maksājumu, manipulāciju tarifus un medicīnas māsu un ārstu palīgu atalgojumu atbilstoši LĢĀA priekšlikumiem;
- ✓ atbalstīt esošo ģimenes ārstu neatkarīgu prakšu attīstību, t.sk jaunatveramo ģimenes ārstu prakšu izveidošanas un aprīkošanas finansēšanu, un nepieļaut tādu ģimenes ārstu darba reformu, kā paredzēts Veselības ministrijas reformas plānā;
- ✓ nodrošināt, ka e-veselības sistēmas katra daļa ģimenes ārstam obligāti jāsāk lietot tikai 12 mēnešus pēc tam, kad LĢĀA ir saņēmusi pārlicinošus datus gan par konkrētās e-veselības sistēmas daļas efektīvu funkcionalitāti, gan par tehniski un tiesiski nodrošinātu augsta līmeņa pacientu tiesību un datu aizsardzību.

LĢĀA streika komiteja ģimenes ārstu streiku pārtrauca 2017. gada 1. decembrī. Streika norises laikā netika konstatēti pārkāpumi Darba inspekcijas kompetences jomā.

2.6. Valsts darba inspekcijas vadības un darbības uzlabošanas sistēmas efektīvas darbības nodrošināšanai

2.6.1. Iekšējā kontrole

Lai nodrošinātu sistemātisku iekšējā kontroles procesu monitoringu Darba inspekcijas struktūrvienībās, 2017. gadā tika veiktas divas tematiskās pārbaudes, kuru mērķis bija:

- ✓ pārlicināties un novērtēt, kā RVDI darbojas iekšējās kontroles mehānismi iesniegumu izskatīšanas procesā, un vai iesniegumu izskatīšanas procesa rezultātu atspoguļošanas metodes un prakse atbilst normatīvo aktu prasībām;
- ✓ pārlicināties, ka Darba inspekcijas direktora un RVDI vadītāju izdotie rīkojumi ir aktuāli, Darba inspekcijas amatpersonas ar tiem ir iepazīstinātas un godprātīgi tos pilda.

Pārbaužu rezultātā Darba inspekcijas direktoram un RVDI vadītājiem tika iesniegti 11 priekšlikumi procesu un procedūru pilnveidošanai.

Pamatojoties uz tematisko pārbaužu laikā izteiktajiem RVDI vadītāju ierosinājumiem, 2017. gadā tika organizēti divi darba semināri: „Iekšējās kontroles principi - problēmas, risinājumi, labā prakse” un „Valsts darba inspekcijas amatpersonu un darbinieku pieredzes apmaiņas seminārs”. Semināros tika diskutēts par vienotu kontroles principu ievērošanu RVDI (kontroles veidlapu pielietojumu, kontroles elementu pielietojumu ikdienā u. c. jautājumiem), par administratīvā pārkāpuma lietu analīzes pamatprincipiem, iesniegumu izskatīšanas tiesisko pamatu, un par komunikāciju ar sabiedrību un masu medijiem.

2017. gadā Darba inspekcijas amatpersonas klātienē izpildīja zināšanu kontroles testu par korupcijas un interešu konflikta riskiem un to novēršanu. Zināšanas tika pārbaudītas 140 Darba inspekcijas amatpersonām. Testa rezultāti vērtējami kā labi, jo vidēji uz 75,5 % testa jautājumu tika sniegtas pareizas atbildes.

2017. gadā klātienē norisinājās Darba inspekcijas Risku reģistrā iekļauto riska faktoru pārvērtēšanas process – tika izvērtēta riska faktoru ietekme, iestāšanās varbūtība un aktualitāte. Vērtēšanā piedalījās 22 Darba inspekcijas atbildīgās amatpersonas. Vienlaicīgi tika izvērtēta Darba inspekcijas risku pārvaldības stratēģiskā plāna 2017. gadam risku mazināšanas un novēršanas pasākumu un aktivitāšu īstenošana, kā rezultātā sagatavots un apstiprināts pārskats par plāna izpildi un sniegti priekšlikumi tā aktualizācijai.

2.6.2. Amatspersonu apmācība

Nodarbināto apmācība ir viens no būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmē gan Darba inspekcijas darbības un sniegto pakalpojumu kvalitāti un efektivitāti kopumā, gan nodarbināto individuālo profesionālo izaugsmi. Darba inspekcija organizē apmācības gan jaunpieņemtajām amatpersonām, gan jau pieredzējušiem inspektoriem.

Darba inspekcijas jauno inspektoru apmācības mērķis ir nodrošināt vispārējo pamatapmācību (A modulis). 2017. gadā tika organizēts pilns (piecu nedēļu) A moduļa apmācību kurss. A moduļa mācību vielu kopā apguva 23 jaunpieņemtie inspektori. Mācību programmā tika iekļauta informācija par Darba inspekcijas misiju un vīziju, darba aizsardzības stratēģiju, Darba aizsardzības likumu un ar to saistītajiem normatīvajiem aktiem, darba tiesību sistēmu, datu ievadīšanu Darba inspekcijas IS un IS datu bāžu pielietojumu, administratīvo procesu iestādē, dokumentu noformēšanu, kā arī efektīvu komunikāciju ar klientiem un žurnālistiem u.c. Apmācības īstenoja Darba inspekcijas pārvaldes nodaļu speciālisti, pārstāvji no LM un citām valsts pārvaldes iestādēm, kā arī ESF projekta “Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” iepirkuma konkursa „Valsts darba inspekcijas amatpersonu un darbinieku apmācību A moduļa 4. un 5. nedēļas aktualizācija un īstenošana” uzvarētājs.

Specializētās nozaru apmācības (B modulis) mērķis ir Darba inspekcijas inspektoru teorētisko un praktisko zināšanu pilnveidošana darba aizsardzības jautājumos kādā konkrētā nozarē. 2017. gadā B moduļa ietvaros tika apmācīti 30 inspektori lauksaimniecībā, loģistikas, noliktavu un transporta nozarē.

Tālākāpmācības moduļa C mērķis ir Darba inspekcijas darbinieku profesionālo, sociālo un metodisko kompetenču apgūšana, saglabāšana un pilnveidošana. 2017. gadā C moduļa ietvaros tika apmācīti 35 Darba inspekcijas amatpersonas par tiesu praksi darba aizsardzības un darba tiesību jautājumos, stresa vadību un konfliktu risināšanu, kā arī juridisko tekstu rakstīšanu un analīzi.

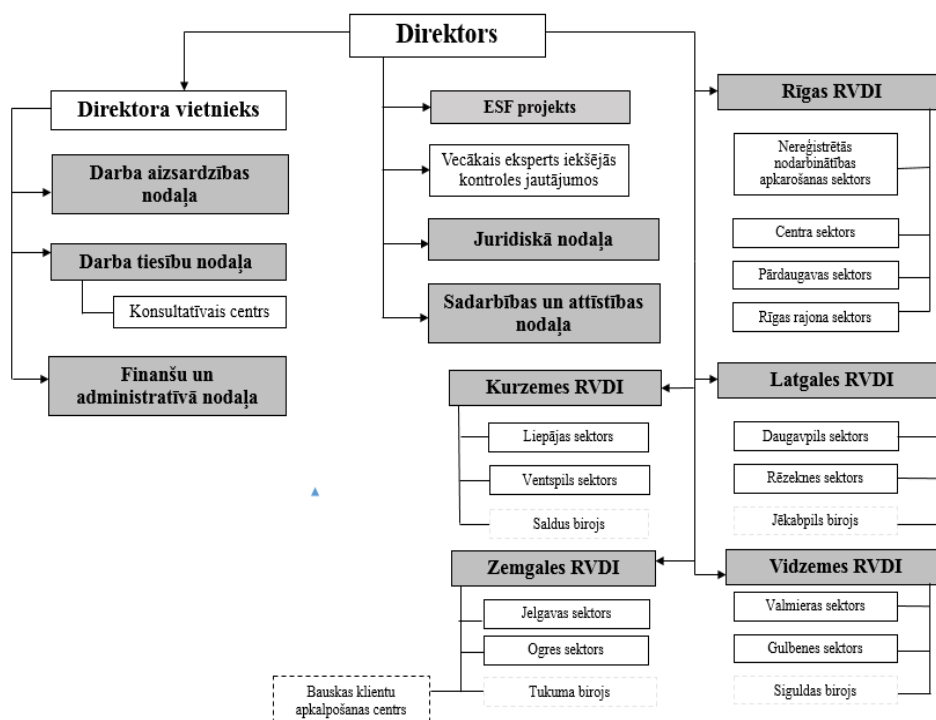
Atskaites periodā tika aktīvi realizētas arī iespējas nodarbinātajiem pilnveidot savas zināšanas un profesionālās prasmes dažādos Valsts administrācijas skolas organizētajos mācībuursos. Darba inspekcijas amatpersonas piedalījās mācību kursā „Interese konfliktu novēršana un valsts amatpersonu ētika” un „Korupcijas novēršana”.

Darba inspekcijas amatpersonas 2017. gadā uzsāka mācības Valsts administrācijas skolas ESF projekta Nr.3.4.2.0/15/I/001 “Valsts pārvaldes cilvēkresursu profesionālā pilnveide labāka regulējuma izstrādē mazo un vidējo komersantu atbalsta jomā” ietvaros realizēto mācību “Pamatmodulis “Valsts un privātā sektora sadarbība: darbs ar klientu uzraudzības un kontroles jomā” 1.daļas programmā ”Efektīvas uzraudzības principa ”konsultē vispirms” ieviešanai nepieciešamo prasmju pilnveide darbā ar klientu uzraudzības iestādēs”.

2017. gadā, lai paplašinātu Darba inspekcijā nodarbināto profesionālo redzesloku, iepazīstot citu valstu darba inspekciju labās prakses piemērus uzņēmumu inspicēšanā, tika organizēti pieredzes apmaiņas braucieni uz Lietuvu, Rumāniju, Dāniju un Igauniju, kur notika ikgadējā Baltijas valstu darba inspekciju sanāksme, bet Latvijā tika organizēta starptautiskā konference „Ikviens nelaiemes gadījums darbā ir par daudz”.

2.6.3. Strukturālās reformas

Darba inspekcijas struktūru veido Darba inspekcijas pārvalde un piecas RVDI (skat. 1. attēlu).

1. attēls: Darba inspekcijas struktūra 2017. gadā

2017.gadā Darba inspekcijā tika veiktas nelielas strukturālās izmaiņas – tā kā 2014. - 2020. gada plānošanas periodā Darba inspekcija neīsteno nevienu Eiropas Reģionālās attīstības fonda projektu, tika samazināts darbinieku skaits un no amata vietu saraksta izslēgts Reģionālās attīstības fonda projektu vadītāja amats.

3. Personāls

2017. gadā Darba inspekcijā vidējais amata vietu skaits bija 188. Faktiskais vidējais nodarbināto skaits – 165, no tiem 139 bija valsts civildienesta ierēdņi un 30 darbinieki.

8. tabula: 2017. gadā Darba inspekcijā strādājošo darbinieku un ierēdņu skaita sadalījums pēc dzimuma un vecuma

Vecuma grupa	Sievietes	Vīrieši
līdz 20 gadiem	0	0
20 – 29 gadi	26	7
30 – 39 gadi	47	7
40 – 49 gadi	26	11
50 – 59 gadi	19	8
60 – 69 gadi	11	5
70 gadi un vairāk	1	1

Darba inspekcijas personāla mainības līmenis 2017. gadā bija 28 % un vidējais vakanču skaits – 25. 2017. gadā Darba inspekcijā kopā pieņemti 22 darbinieki, bet atbrīvoti 24 darbinieki. Vislielākā darbinieku mainība bija Rīgas RVDI, kurā pieņemti 6 darbinieki, bet atbrīvoti 7. Darba inspekcijā 72 % darbinieku strādā vairāk kā trīs gadus, kas ļauj nodrošināt zināšanu un labās prakses pārmantošanu. 95 % nodarbināto ir augstākā izglītība, 5 % - vidējā izglītība.

4. Komunikācija ar sabiedrību

4.1. Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

Nozīmīgs Darba inspekcijas darbības virziens ir sabiedrības informēšana. Turklāt būtiski ir komunicēt ar sabiedrību, izmantojot mūsdienīgus saziņas līdzekļus, kādi ir sociālie tīkli un internets. Tie ļauj ne tikai ātri un nepastarpināti sasniegt ziņu gala adresātu, bet nodrošina arī tūlītēju atgriezenisko saiti, ir efektīvi un izmantojami bez maksas.

2017. gadā Darba inspekcijas uzturētā mājaslapa www.stradavesels.lv tika aktīvi papildināta ar dažādiem informatīvi skaidrojošajiem materiāliem un esošie interaktīvie rīki tika papildināti ar jaunu saturu. Zināšanu pārbaudes rīkam "Lineāls" tika pievienotas 7 jaunas tēmas, kas saistītas ar darba aizsardzību). 2017. gada 31. decembrī mājaslapā www.stradavesels.lv bija publicēti 24 "Lineāla" testi, kas bija kopā lietoti 7 763 reizes, pareizo atbilžu īpatsvars testos bija 53 %. Risku spēlei "Atpazīsti bīstamību" tika pievienoti 7 jauni attēli. Risku spēli 2017. gadā spēlējuši 56 965 spēlētāji, no attēlos redzamajām bīstamajām un neveselīgajām situācijām pareizi atrodot 76 %.

2017. gadā mājaslapai www.stradavesels.lv kopā bija 195 741 skatījumi (par 25 % vairāk kā 2016. gadā), 48 859 apmeklētāji (par 37 % vairāk), bet vidējais mājaslapā pavadītais laiks 3:36 minūtes (par 16 % mazāk). Mājaslapā pavadītā laika samazinājums saistāms ar to, ka 2016. gadā izveidotie pilnīgi jaunie zināšanu pārbaudes rīki 2017. gadā bija jau izmēģināti.

2017. gadā Darba inspekcija turpināja uzturēt un ievietot aktuālo informāciju:

- ✓ mājaslapā www.vdi.gov.lv;
- ✓ Aģentūras Latvijas Kontaktpunkta mājaslapā www.osha.lv;
- ✓ Darba inspekcijas Facebook profilā, kuram bija 7 191 sekotājs (2016. gadā – 3 105);
- ✓ Twitter kontā @darbainspekcija, kuram bija 1 303 sekotāji un 5 541 tvīts (2016. gadā – 1 169 sekotāji un 4 247 tvīti);
- ✓ Twitter kontā @darbaizsardziba, kuram bija 994 sekotāji un 9 849 tvīti (2016. gadā – 920 sekotāji un 8 316 tvīti);
- ✓ Darba inspekcijas Youtube kanālā;
- ✓ Darba inspekcijas Slideshare kontā.

2017. gadā tika turpināta infografiku izveide, kuru mērķis bija panākt, lai sniegtā informācija par darba tiesību un darba aizsardzības jautājumiem un Darba inspekcijas aktualitātēm būtu arī vizuāla, tātad vieglāk uztverama un saprotama. Infografikas tika ievietotas Darba inspekcijas sociālo tīklu profilos. Komunikācijā īpaša uzmanība tika pievērsta Darba inspekcijas e-pakalpojumu popularizēšanai. Informācija par dažādiem Darba inspekcijas e-pakalpojumiem sociālajos tīklos bija ievietota vairāk kā 100 reizes, www.stradavesels.lv uzturēts e-pakalpojumu jautājumu un atbilžu blogs, veidotas e-pakalpojumu lietošanas padomu lapas "Soli pa solim" u.c.

2017. gadā turpināja pieaugt iedzīvotāju aktivitāte sociālajos tīklos, arvien vairāk cilvēku uzdeva sev neskaidros jautājumus par darba tiesībām un darba aizsardzību, iesaistījās diskusijās, sūtīja foto, lai ziņotu par bīstamām situācijām u.c. 2017. gadā iedzīvotāji sociālajos tīklos uzdeva kopā 225 jautājumus (2016. gadā – 138). Tāpat ikviens varēja nosūtīt savus jautājumus darba tiesībās un darba aizsardzībā uz vienoto Darba inspekcijas e-pasta adresi info@vdi.gov.lv, lai saņemtu konsultāciju vai skaidrojumu.

Darba inspekcija sabiedrības informēšanai organizēja dažāda formāta seminārus un diskusijas (par OiRA rīku, par drošību transporta nozarē u.c.), un Darba inspekcijas amatpersonas arī kā lektori piedalījās vairākos semināros, konferencēs un izstādēs, kurus organizēja nevalstiskās organizācijas (piemēram, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, Zemnieku Saeima), sociālie partneri (piemēram, LBAS), valsts un pašvaldību iestādes.

2016. gadā īpaša uzmanība tika veltīta jaunu OiRA rīku izstrādei, bet 2017. gadā - sabiedrības informēšanas pasākumu organizēšanai, lai OiRA rīku popularizētu un apmācītu, kā to lietot. 2017. gadā turpinājās darbs pie tā, lai jaunu OiRA rīku izstrādi būtu iespējams veikt arī ESF projekta "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" ietvaros. Plānots, ka tiks izstrādāti vēl 10 OiRA rīki bīstamo nozaru uzņēmumiem. Papildus tam tika veiktas arī pārrunas ar Aģentūru, lai piesaistītu finansējumu vēl 2 jaunu OiRA rīku izstrādei – nelielām ārstu praksēm un aptiekām, kurus plānots izstrādāt 2018. gadā.

2017. gadā tika izstrādāti 2 jauni OiRA rīki – iekštelpu būvdarbu veicējiem un autotransporta uzņēmumiem, un publicēti 2018. gada 15. janvārī. Šobrīd Latvijā jau ir pieejami 11 dažādi OiRA rīki, ko mazo un vidējo uzņēmumu darba devēji bez specifiskām priekšzināšanām var bez maksas izmantot sava uzņēmuma darba vides novērtēšanai un piemērotāko pasākumu plānošanai. 2017. gada 31. decembrī OiRA rīkiem bija 4 310 lietotāju, kas kopumā bija veikuši 5 359 novērtējumus (2016. gada beigās 3 297 lietotāju un 4 023 novērtējumu).

2017. gadā par OiRA rīkiem sabiedrība tika informēta ar dažādu mediju starpniecību:

- ✓ sadarbībā ar RSU DDVVI tika īstenota sociālo mediju kampaņa OiRA rīku reklamēšanai;
- ✓ par OiRA rīku tika veikti regulāri ieraksti sociālajos tīklos, izmantojot kopējo Aģentūras mirkļbirku #OiRAtools;
- ✓ sadarbībā ar Latvijas investīciju un attīstības aģentūru tika veidotas publikācijas par OiRA rīkiem biznesa drukātajos un elektroniskajos medijos un reģionālajos medijos.

Darba inspekcija 2017. gadā organizēja un piedalījās semināros gan Rīgā, gan reģionos par OiRA rīka lietošanu:

- ✓ sadarbībā ar Latvijas investīciju un attīstības aģentūru tika organizēts seminārs biznesa uzsācējiem "Svarīgākais par darba aizsardzību", kura ietvaros bija iespējams apgūt rīka lietošanas iemaņas;
- ✓ sadarbībā ar RSU DDVVI organizēja 5 reģionālos seminārus par OiRA rīkiem un to lietošanu;
- ✓ pēc Zemnieku saeimas uzaicinājuma piedalījās semināros Ozolniekos un Rucavā (datorklasē), kā arī Preiļos un Krāslavā (informatīva prezentācija);
- ✓ pēc Latvijas Viesnīcu un restorānu asociācijas uzaicinājuma piedalījās asociācijas rīkotajā seminārā, kurā tika sniegta informācija par OiRA rīku.

2017. gada otrajā pusē pēc Aģentūras lūguma Darba inspekcija sagatavoja plānu OiRA rīku popularizēšanas kampaņai Latvijā, kas ļautu īstenot plašākas un radošākas sabiedrības informēšanas aktivitātes, iesaistot apakšuzņēmējus.

2017. gada otrajā pusē Darba inspekcija no Darba aizsardzības kompetento institūciju biedrības (DAKIB) saņēma vēstuli, kurā bija norādīts, ka DAKIB neatbalsta OiRA rīka izmantošanu un lūdz Darba inspekciju pārtraukt tā popularizēšanu līdz pilnīgai izstrādei un neatbilstību novēršanai. Darba inspekcija savā atbildes vēstulē DAKIB aicināja iesniegt rakstiskus ieteikumus OiRA rīka uzlabošanai, tomēr tādus līdz šim brīdim nav saņēmusi.

4.2. Sadarbība ar nevalstisko sektoru

Darba inspekcijas darbā būtiska loma ir sadarbībai ar sociālajiem partneriem. Darba inspekcija Latvijā nodrošina Aģentūras Kontaktpunkta darbību, savukārt, informācijas apriņķi organizē Informācijas padome, kuru veido darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības jomās kompetenti pārstāvji no LM, Darba inspekcijas, LBAS, LDDK, kā arī RSU DDVVI. 2017. gadā notika trīs Informācijas padomes sanāksmes. Informācijas padomes darbības mērķis ir nodrošināt ES un Latvijas darba drošības un nodarbināto veselības aizsardzības stratēģijām un sabiedrības interesēm atbilstošas informācijas apriņķi Latvijā. Darba inspekcijas sociālie partneri – LBAS un LDDK – Informācijas padomē darbojas, lai nodrošinātu sabiedrību ar informāciju par Aģentūras īstenotajām aktivitātēm darba drošības un veselības aizsardzības jomā. Tādējādi par minētajiem jautājumiem tiek nodrošināta informācijas apriņķi starp Darba inspekcijas primārajām mērķauditorijām – nodarbinātajiem un darba devējiem.

Jāpiebilst, ka Darba inspekcija ar LBAS un LDDK sadarbojas arī ESF projekta “Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana” ietvaros (skat. 2.3. nodaļu).

Darba inspekcijai jau vairāku gadu garumā ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūtu gan kopīgi informējot par aktuāliem nozares jautājumiem, gan organizējot seminārus, īpaši par labās prakses piemēriem uzņēmumos, kura tika turpināta arī 2017. gadā.

Darba inspekcija sadarbojas ar konkrētu nozaru nevalstiskajām organizācijām, veicot preventīvo darbu darba aizsardzībā - gan organizējot tematiskās pārbaudes, gan popularizējot OiRA rīku. 2017. gadā Darba inspekcija sadarbojās ar lauksaimnieku nevalstiskajām organizācijām, autopāravadātāju asociāciju “Latvijas auto” un Latvijas viesnīcu un restorānu asociāciju (skat. 1.4.2.1. un 4.1. nodaļu).

2017. gadā Darba inspekcija iesaistījās arī starptautiskās sadarbības projektos, kas īstenoti kopā ar nevalstiskajām organizācijām par nosūtītajiem darbiniekiem:

- ✓ projektā “Transnacionālās sadarbības veicināšana un labas prakses izplatīšana, lai veicinātu likumdošanas par nosūtītiem darbiniekiem ieviešanu” (VP/2015/007/007), kurā īpaša uzmanība tika pievērsta transporta nozarei; projekta īstenošanas laiks bija no 2016. gada marta līdz 2017. gada decembrim; projekta vadošā institūcija bija Projekta vadības un mācību centrs (Lietuvā), bet Latvijā projekta aktivitātes koordinēja Latvijas Sabiedrisko pakalpojumu un transporta darbinieku arodbiedrība, projektā piedalījās arī Baltijas valstu un Polijas darba inspekcijas un transporta nozares sociālie partneri; Darba inspekcijas pārstāvji piedalījās trīs semināros autotransporta nozares darbiniekiem; projekta noslēguma konference notika Gdaņskā (Polijā);
- ✓ turpinājās dalība projektā „Administratīvās sadarbības uzlabošana ar transnacionālās koordinācijas aktivitātēm” (VP/2015/007/0016), kurā īpaša uzmanība tiek pievērsta būvniecībai, lauksaimniecībai un pagaidu nodarbinātības aģentūrām; projekta īstenošanas laiks ir no 2016. gada marta līdz 2018. gada martam; projekta vadošā institūcija ir Francijas Darba, nodarbinātības un profesionālās apmācības nacionālais institūts, bet projektā piedalās 10 valstu darba inspekcijas un Vācijas Nosūtīto darbinieku konsultāciju birojs (Hamburgā un Berlīnē); projekta vadības komitejas sēde un noslēguma seminārs ir plānots Briselē 2018. gada 8. – 9. februārī.

5. Plāni 2018. gadam

2018. gada 13. martā labklājības ministrs Jānis Reirs apstiprināja Valsts darba inspekcijas darbības stratēģiju 2018. – 2019. gadam, kurā izvirzītas Darba inspekcijas prioritātes 2018. gadam:

- ✓ preventīvs un efektīvs, risku un situācijas analizē balstīts atbilstības nodrošināšanas process, veicinot drošu, veselībai nekaitīgu un tiesisku darba vidi;
- ✓ klientorientēta konsultāciju un Darba inspekcijas pakalpojumu sniegšana, sabiedrības informētības palielināšana darba tiesību un darba aizsardzības jomā, veicinot preventīvās kultūras veidošanos;
- ✓ Darba inspekcijas profesionālās kompetences un darba metožu attīstība, nodrošinot mūsdienīgu, efektīvu un darba vides izmaiņām pielāgotu atbilstības nodrošināšanas sistēmu.

2018. gadā Darba inspekcija īstenoš budžeta programmas „Darba apstākļu uzlabošana” (21.00.00) apakšprogrammā „Darba tiesisko attiecību un darba apstākļu kontrole un uzraudzība” (21.01.00) noteiktos politikas un darbības rezultātos rādītājus:

- ✓ kopā veicamais uzņēmumu apsekojumu skaits – 10 000;
- ✓ apsekojumu skaits uzņēmumos, kuru darbībā ir paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks – 3 000, no tiem vismaz 25 % apsekojumu ir rezultatīvi;
- ✓ atkārtoto apsekojumu skaita īpatsvars uzņēmumos, kuros konstatēts paaugstināts neregistrētās nodarbinātības risks – 10 %;
- ✓ preventīvo apsekojumu darba aizsardzībā skaits – 2 200, no tiem 600 apsekojumi tiks veikti 4 tematisko pārbaužu ietvaros;
- ✓ atkārtoto apsekojumu skaita īpatsvars uzņēmumos, kuros ir konstatēti pārkāpumi – 5 %;
- ✓ uzņēmumos novērsto darba tiesisko attiecību un darba aizsardzības pārkāpumu skaita īpatsvars no visiem Darba inspekcijas konstatētajiem pārkāpumiem darba tiesībās un darba aizsardzībā – 75 %;
- ✓ 1 ES ikgadējā sabiedrības informēšanas kampaņa par drošiem darba apstākļiem (200 izglītotas personas);
- ✓ sabiedrības izglītošanas pasākumos par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem (semināri, konferences, diskusijas u.c.) izglītotas 650 personas;

1 350 publicitātes pasākumi par aktuāliem darba aizsardzības un darba tiesību jautājumiem, t.sk., neregistrēto nodarbinātību (preses relīzes, preses brīfingi, publikācijas drukātajos un elektroniskajos medijos, intervijas TV un radio).

**Valsts darba inspekcijas pārskats – analīze par notikušajiem nelaimēm
gadījumiem darbā 2017. gadā**

1.	Nelaimes gadījumos cietušo skaita sadalījums pa RVDI						
	reģionālā Valsts darba inspekcija			Tajā skaitā			
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
	Rīgas RVDI	853	815	85	71	15	7
	Kurzemes RVDI	212	256	17	29	1	4
	Latgales RVDI	198	191	24	24	5	3
	Vidzemes RVDI	262	305	26	42	6	4
	Zemgales RVDI	329	343	32	40	11	3
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

2.	Nelaimes gadījumos cietušo sadalījums pa nozarēm						
	nozare			Tajā skaitā			
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
A	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	74	80	9	16	7	3
01	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	51	54	5	10	5	1
02	Mežsaimniecība un mežizstrāde	20	25	3	6	2	2
03	Zivsaimniecība	3	1	1	0	0	0
B	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	11	15	2	3	1	0
08	Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	10	15	2	3	0	0
09	Ar ieguves rūpniecību saistītās palīgdarbības	1	0	0	0	1	0
C	Apstrādes rūpniecība	556	641	32	56	5	1
10	Pārtikas produktu ražošana	86	81	4	11	1	0
11	Dzērienu ražošana	11	14	0	0	0	0
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	8	6	0	0	0	0
14	Apģērbu ražošana	8	11	0	0	0	0
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	213	218	14	27	3	1
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	2	5	0	0	0	0
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	7	4	0	0	0	0
19	Koksa un naftas pārstrādes produktu ražošana	3	0	0	0	0	0
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	10	9	1	1	1	0
21	Farmaceutisko pamatvielu un farmaceutisko preparātu ražošana	5	8	0	1	0	0
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	11	16	0	1	0	0
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	58	85	3	5	0	0
24	Metālu ražošana	13	9	1	0	0	0
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	57	76	3	2	0	0
26	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	1	1	1	0	0	0
27	Elektrisko iekārtu ražošana	3	3	0	0	0	0

28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	3	9	0	1	0	0
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	6	15	0	1	0	0
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	3	5	1	0	0	0
31	Mēbeļu ražošana	29	49	0	2	0	0
32	Cita veida ražošana	4	0	1	0	0	0
33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	15	17	3	4	0	0
D	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	20	19	4	2	1	0
35	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	20	19	4	2	1	0
E	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	21	34	0	2	2	0
36	Ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde	3	4	0	0	0	0
37	Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	0	1	0	0	0	0
38	Atkritumu savākšana, apstrāde un izvietošana; materiālu pārstrāde	17	28	0	2	2	0
39	Sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi	1	1	0	0	0	0
F	Būvniecība	125	150	39	39	5	5
41	Ēku būvniecība	36	59	17	15	0	4
42	Inženierbūvniecība	39	41	8	9	3	0
43	Specializētie būvdarbi	50	50	14	15	2	1
G	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	240	206	17	9	1	2
45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	15	23	0	3	0	1
46	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	32	32	8	4	1	0
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	193	151	9	2	0	1
H	Transports un uzglabāšana	285	255	36	27	13	8
49	Sauszemes transports un cauruļvadu transports	144	96	27	16	11	4
50	Ūdens transports	4	6	0	2	0	0
51	Gaisa transports	9	21	0	0	0	0
52	Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	88	105	8	6	2	4
53	Pasta un kurjeru darbība	40	27	1	3	0	0
I	Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	42	43	2	1	0	1
55	Izmitināšana	11	7	0	0	0	0
56	Ēdināšanas pakalpojumi	31	36	2	1	0	1
J	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	9	9	2	2	0	0
58	Izdevējdarbība	3	2	1	0	0	0
59	Kinofilmu, video filmu, televīzijas programmu un skaņu ierakstu producēšana	0	1	0	0	0	0
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	2	2	0	1	0	0
61	Telekomunikācija	1	2	1	0	0	0
62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	0	1	0	1	0	0
63	Informācijas pakalpojumi	3	1	0	0	0	0
K	Finanšu un apdrošināšanas darbības	2	2	0	0	0	0

64	Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	2	2	0	0	0	0
L	Operācijas ar nekustamo īpašumu	27	14	3	0	0	0
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu	27	14	3	0	0	0
M	Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	10	13	2	3	0	0
69	Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	1	0	0	0	0	0
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	2	3	0	1	0	0
72	Zinātniskās pētniecības darbs	4	3	2	0	0	0
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	0	1	0	1	0	0
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3	6	0	1	0	0
N	Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	73	68	6	4	0	0
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	4	4	0	0	0	0
78	Darbaspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu	12	5	1	0	0	0
79	Ceļojumu biroju, tūrisma operatoru rezervēšanas pakalpojumi un ar tiem saistīti pasākumi	1	0	0	0	0	0
80	Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana	40	36	3	0	0	0
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	14	16	2	3	0	0
82	Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	2	7	0	1	0	0
O	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	130	131	14	18	2	0
84	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	130	131	14	18	2	0
P	Izglītība	54	51	5	11	0	0
85	Izglītība	54	51	5	11	0	0
Q	Veselība un sociālā aprūpe	136	152	8	9	1	0
86	Veselības aizsardzība	109	127	6	7	1	0
87	Sociālā aprūpe ar izmitināšanu	22	18	2	0	0	0
88	Sociālā aprūpe bez izmitināšanas	5	7	0	2	0	0
R	Māksla, izklaide un atpūta	17	13	2	2	0	0
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	10	9	2	1	0	0
91	Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbība	2	1	0	0	0	0
92	Azartspēles un derības	3	0	0	0	0	0
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	2	3	0	1	0	0
S	Citi pakalpojumi	22	14	1	2	0	1
94	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	6	3	0	0	0	0
96	Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	16	11	1	2	0	1
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

3.	Nelaiemes gadījumu skaita sadalījums pa uzņēmuma grupām	uzņēmumu grupas		Tajā skaitā					
				Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017		
	līdz 5 strādājošiem	46	49	10	19	10	9		
	no 6 līdz 49 strādājošiem	299	269	56	48	13	4		
	no 50 līdz 249 strādājošiem	473	529	54	65	11	6		

	no 250 līdz 499 strādājošiem	224	291	18	23	1	1
	500 strādājošie un vairāk	812	772	46	51	3	1
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

4.	Nelaiemes gadījumos cietušo skaita sadalījums pa profesijām	profesijas		Tajā skaitā					
				Kopā		Smagi		Letāli	
				2016	2017	2016	2017	2016	2017
				2016	2017	2016	2017	2016	2017
1	VADĪTĀJI	34	43	7	11	1	0		
1.1	Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji	7	10	3	6	0	0		
1.2	Administratīvie vadītāji un komercdirektori	8	14	1	2	0	0		
1.3	Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	16	17	2	3	1	0		
1.4	Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu jomas vadītāji	3	2	1	0	0	0		
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	138	131	14	10	3	0		
2.1	Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	12	12	1	1	2	0		
2.2	Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	39	43	3	1	1	0		
2.3	Izglītības jomas vecākie speciālisti	30	39	6	5	0	0		
2.4	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	30	23	1	2	0	0		
2.5	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	2	1	0	0	0	0		
2.6	Juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti	24	13	3	1	0	0		
9	Skolnieks	1	0	0	0	0	0		
3	SPECIĀLISTI	123	144	8	11	1	1		
3.1	Zinātnes un inženierzinātņu speciālisti	33	51	4	5	1	1		
3.2	Veselības aprūpes jomas speciālisti	22	24	1	1	0	0		
3.3	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	59	60	2	5	0	0		
3.4	Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgo lietu speciālisti	5	8	0	0	0	0		
3.5	Informācijas tehnoloģiju jomas speciālisti	4	1	1	0	0	0		
4	KALPOTĀJI	122	69	11	4	0	0		
4.1	Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	4	1	1	0	0	0		
4.2	Klientu apkalpotāji	34	7	0	1	0	0		
4.3	Uzskaites un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	53	37	9	1	0	0		
4.4	Citi kalpotāji	31	24	1	2	0	0		
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZNIECĪBAS DARBINIEKI	241	228	14	13	0	0		
5.1	Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	72	75	3	6	0	0		
5.2	Tirdzniecības darbinieki	82	65	1	0	0	0		
5.3	Individuālās aprūpes darbinieki	43	51	6	5	0	0		
5.4	Apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki	44	37	4	2	0	0		
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMNIECĪBAS, MEŽSAIMNIECĪBAS UN ZIVSAIMNIECĪBAS DARBINIEKI	23	19	2	9	2	1		
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	10	12	2	4	1	0		
6.2	Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	13	7	0	5	1	1		

7	KVALIFICĒTI STRĀDNIKI UN AMATNIEKI	401	481	35	51	6	4
7.1	Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektriķus)	82	102	17	16	2	2
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	129	191	10	17	2	1
7.3	Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	6	5	0	0	0	0
7.4	Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	34	43	3	8	2	1
7.5	Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	150	140	5	10	0	0
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	374	375	45	49	15	8
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	140	142	8	19	1	0
8.2	Montieri	14	18	1	2	0	0
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	220	215	36	28	14	8
9	VIENKĀRŠĀS PROFESIJAS	398	420	48	48	10	7
9.1	Apkopēji un palīgi mājas darbos	44	33	2	2	0	0
9.2	Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības strādnieki	25	29	4	4	4	1
9.3	Raktuvju, būvniecības, ražošanas un transporta strādnieki	256	292	37	35	6	6
9.4	Pārtikas produktu sagatavošanas strādnieki	16	17	1	1	0	0
9.6	Atkritumu savācēji un citu vienkāršo profesiju strādnieki	57	49	4	6	0	0
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

5.	Nelaiemes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc to instruēšanas							
	ievadinstruktāža			Tajā skaitā				
		Kopā		Smagi		Letāli		
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	
	veikta	1796	1841	173	192	29	14	
	nav veikta	58	69	11	14	9	7	
	kopā	1854	1910	184	206	38	21	
	instruktāža darba vietā			Tajā skaitā				
		Kopā		Smagi		Letāli		
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	
	veikta	1827	1886	174	194	28	14	
	nav veikta	27	24	10	12	10	7	
	kopā	1854	1910	184	206	38	21	

6.	Nelaiemes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc cietušā darba stāža amatā, kuru izpildot noticis nelaiemes gadījums							
	darba stāžs			Tajā skaitā				
		Kopā		Smagi		Letāli		
		2016	2017	2016	2017	2016	2017	
	līdz 1 gadam	660	674	57	78	21	13	
	no 1 līdz 3 gadiem	539	553	50	57	7	6	
	no 4 līdz 10 gadiem	409	415	42	39	5	2	

	no 11 līdz 15 gadiem	132	126	19	10	0	0
	no 16 līdz 20 gadiem	57	59	8	7	3	0
	virs 20 gadiem	57	83	8	15	2	0
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

7. Nelaiemes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc dzimuma							
	dzimums	Tajā skaitā					
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
	sievietes	665	610	52	44	3	0
	vīrieši	1189	1300	132	162	35	21
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

8. Nelaiemes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc to vecuma							
	vecums	Tajā skaitā					
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
	līdz 18 gadiem	4	5	1	0	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	252	248	10	15	1	2
	no 25 līdz 34 gadiem	413	457	25	35	1	7
	no 35 līdz 44 gadiem	331	344	26	31	6	2
	no 45 līdz 54 gadiem	414	415	49	49	14	3
	no 55 līdz 64 gadiem	377	372	59	60	11	7
	virs 65 gadiem	63	69	14	16	5	0
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

9. Nelaiemes gadījumos cietušo skaits pa mēnešiem							
	mēnesis	Tajā skaitā					
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
	janvāris	176	207	20	20	1	1
	februāris	151	147	5	15	7	2
	marts	163	149	16	19	5	2
	aprīlis	148	146	16	10	3	3
	maijs	167	150	12	13	0	2
	jūnijs	138	140	15	14	2	1
	jūlijs	147	174	14	24	6	1
	augusts	140	173	19	20	2	4
	septembris	164	153	17	20	2	2
	oktobris	148	162	11	13	4	1
	novembris	153	156	19	17	2	1
	decembris	159	153	20	21	4	1
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

10. Nelaiemes gadījumu skaita sadalījums pēc nelaiemes gadījumu cēloņiem							
nelaiemes gadījumu cēloņi				Tajā skaitā			
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
1	Neapmierinoši apstākļi darba vietā	126	148	17	41	5	3
	Trūkst drošības aprīkojums, tas nedarbojas vai ir nepietiekošs	19	26	7	18	0	0
	Bojātas iekārtas, instrumenti vai darba rīki	22	24	2	5	2	0
	Kļūme darba materiālā, produktā vai vielā	10	20	0	4	1	0
	Šauras vai nepiemērotas telpas	6	10	0	0	0	0
	Nepietiekoša kārtība darba vietā	31	23	1	3	0	0
	Nepiemērotie individuālās aizsardzības līdzekļi, vai to trūkums	13	21	1	8	1	2
	Pārējie (Neapmierinoši apstākļi darba vietā)	25	24	6	3	1	1
2	Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks)	1644	1679	159	148	10	18
	Nav ievēroti darba drošības noteikumi vai instrukcijas	621	626	62	65	6	6
	Nav lietots drošības aprīkojums vai IAL	36	26	11	6	1	3
	Lietotas nepieļautas vai nepiemērotas darba metodes	71	106	9	10	1	3
	Lietoti nepiemēroti vai nepieļauti darba rīki, instrumenti, mašīnas	4	10	2	3	1	1
	Nepietiekoša uzmanība	761	759	54	45	0	2
	Darbs alkohola reibumā	15	13	7	4	1	3
	Pārējie (Nedroša cilvēka rīcība (rīcība/cilvēks))	136	139	14	15	0	0
3	Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi	200	247	51	83	24	22
	Trūkumi darba vadībā, nepietiekoša kontrole	36	54	15	24	5	5
	Neapmierinoša darbinieku instruēšana un apmācība	62	71	24	41	9	10
	Nepareiza darba tehnoloģijas izvēle	28	29	3	3	1	2
	Neapmierinoša darba uzdevumu deleģēšana, atbildības sadalījums	5	3	1	2	0	0
	Neapmierinoša darba vietas izveidošana	20	31	3	8	5	2
	Neapmierinoša darba telpas uzturēšana	34	39	2	2	0	0
	Pārējie (Darba organizācija un ar to saistītie trūkumi)	14	19	3	3	4	3
	Trūkumi darba laika sadalījumā	1	1	0	0	0	0
4	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	74	71	17	18	8	1
	Ceļu satiksmes noteikumu neievērošana	74	71	17	18	8	1
5	Vardarbība (uzbrukumi)	91	82	1	6	1	0
	Vardarbība (uzbrukumi)	91	82	1	6	1	0
6	Pārējie	134	126	18	16	14	2
	Pārējie	134	126	18	16	14	2
	kopā	2269	2353	263	312	62	46

11. Nelaiemes gadījumos cietušo skaita sadalījums pēc traumēšanas faktoriem							
traumēšanas faktori				Tajā skaitā			
		Kopā		Smagi		Letāli	
		2016	2017	2016	2017	2016	2017
00	Nav informācijas	7	0	1	0	3	0

10	Elektrostrāvas iedarbība, saskare ar karstumu, aukstumu, ar indīgām vielām	66	42	2	2	4	1
11	Saskare ar elektrisko dzirksteli, zibens iedarbība	7	0	0	0	0	0
12	Elektrostrāvas iedarbība (saskare ar elektriskiem kontaktiem)	2	4	0	0	0	1
13	Saskare ar atklātu uguni, degošu priekšmetu vai vidi	35	22	2	1	0	0
14	Saskarsme ar karstu vai saldētu priekšmetu vai vidi	2	0	0	0	0	0
15	Saskare ar indīgām vielām, ieelpojot tās	8	2	0	0	4	0
16	Saskare ar indīgām vielām, absorbējot tās	8	7	0	1	0	0
17	Saskarsme ar indīgām vielām caur gremošanas sistēmu, norijot tās	2	1	0	0	0	0
19	Citi	6	6	0	0	0	0
20	Noslīkšana, iegrimšana, ietīšana	3	7	1	2	2	5
21	Noslīkšana šķidrumā	2	3	0	0	2	3
22	Aprakšana cietā vielā	1	3	1	2	0	1
29	Citi	0	1	0	0	0	1
30	Horizontāla vai vertikāla sadursme ar stacionāru objektu (cilvēks kustībā)	641	727	115	116	5	4
31	Sasitums pēc kritiena no augstuma	530	327	103	67	4	4
31.	Sasitums, kas gūts pakrītot (vertikālā kustībā)	0	279	0	41	0	0
32	Sadursme ar stacionāru objektu (horizontālā kustībā)	110	111	12	8	1	0
39	Citi	1	10	0	0	0	0
40	Kustībā esošu priekšmetu iedarbība	399	418	39	52	14	8
41	Lidojoša priekšmeta iedarbība	71	64	6	7	3	0
42	Krītoša priekšmeta iedarbība	161	175	15	25	5	6
43	Piekarināta, šūpojoša priekšmeta iedarbība	11	14	2	0	0	0
44	Rotējoša, kustībā esoša priekšmeta iedarbība	73	81	5	5	0	0
45	Sadursme ar kustībā esošiem objektiem, arī transportlīdzekļiem (cietušais kustībā)	83	75	11	15	6	2
49	Citi	0	9	0	0	0	0
50	Saskare ar asu, smailu, raupju, nelīdzenu priekšmetu	257	259	2	4	0	0
51	Saskare ar asu priekšmetu (naži, asmeņi)	206	185	1	4	0	0
52	Saskare ar smailu priekšmetu (naglas, adatas)	21	34	1	0	0	0
53	Saskare ar nelīdzenu raupju priekšmetu	27	34	0	0	0	0
59	Citi	3	6	0	0	0	0
60	Ievilkšana, saspiešana	210	233	17	21	3	2
61	Ievilkšana, saspiešana iekārtas, objekta iekšienē	20	34	2	3	0	0
62	Ievilkšana, saspiešana zem iekārtas vai cita objekta	21	24	3	1	0	1
63	Ievilkšana, saspiešana starp objektiem	133	117	8	8	3	1
64	Roku, kāju, pirkstu ievilkšana, saspiedums vai amputācija	36	58	4	9	0	0
70	Fiziskā vai garīgā spriedze, stress	142	121	2	1	0	0
71	Fiziskā spriedze muskuļu un skeleta sistēmā	136	119	2	0	0	0
73	Garīgā spriedze, stress vai šoks	3	0	0	0	0	0
79	Citi	3	2	0	1	0	0
80	Cilvēku vai dzīvnieku uzbrukums	112	89	4	6	2	0
81	Dzīvnieku kodums	22	8	1	0	0	0

82	Kukaiņu kodums, dzēliens	2	2	1	0	1	0
83	Citu personu fiziskā iedarbība (piemēram, sitiens, grūdiens, žņaugšana)	84	74	2	4	1	0
89	Citi	4	5	0	2	0	0
99	Pārējie	13	14	1	2	5	1
	kopā	1854	1910	184	206	38	21

12. Nelaiemes gadījumu skaita sadalījums pēc ievainotām ķermeņu daļām			
	ievainotā ķermeņu daļa	2016	2017
00	Cietušo ķermeņa daļu nav iespējams noteikt	20	12
10	Galva (bez detalizēta uzskaitījuma)	176	184
11	Galvas un galvaskausa nervi un asinsvadi, smadzeņu asinsvadi	14	11
12	Sejas daļa	69	58
13	Acs (acis)	38	29
14	Auss (ausis)	1	1
15	Zobi	2	0
18	Galva, cietušas daudzas daļas	18	13
19	Galva, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	4	15
20	Kakls (bez detalizēta uzskaitījuma)	11	8
21	Kakls, neieskaitot mugurkaulu un kakla skriemeļus	1	3
22	Kakls, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	3	3
30	Mugura (bez detalizēta uzskaitījuma)	32	41
31	Mugura, ieskaitot mugurkaulu un muguras skriemeļus	38	29
39	Mugura, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	4	9
40	Rumpis un orgāni (bez detalizēta uzskaitījuma)	5	6
41	Krūškurvis, ribas (arī locītavas) un plecu lāpstiņas	69	79
42	Krūšu daļa, ieskaitot orgānus	7	7
43	Iegurnis un vēdera daļa, ieskaitot orgānus	10	23
48	Rumpis, ievainotas daudzas vietas	1	3
49	Rumpis, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	3	5
50	Augšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	24	20
51	Plecs un plecu locītavas	71	69
52	Roka, ieskaitot elkoni	123	121
53	Plauksta	150	150
54	Rokas pirksts (pirksti)	345	402
55	Delnas locītava	26	31
58	Augšējās ekstremitātes, cietušas daudzas vietas	4	4
59	Augšējās ekstremitātes, citas daļas, kas nav iepriekš minētas	9	13
60	Apakšējās ekstremitātes (bez detalizēta uzskaitījuma)	38	40
61	Gūža un gūžas locītava	18	13
62	Kāja, ieskaitot celi	147	137
63	Potīte	102	112
64	Pēda	151	165
65	Kājas pirksts (pirksti)	49	41
68	Apakšējās ekstremitātes, skartas daudzas vietas	12	6

69	Apakšējās ekstremitātes, citas daļas, kas iepriekš nav minētas	16	12
70	Viss ķermenis (bez detalizēta uzskaitījuma)	3	6
71	Viss ķermenis (sistēmiskā iedarbība)	11	5
78	Cietušas daudzas ķermeņa vietas	16	13
99	Citas ķermeņa daļas, kas nav iepriekš minētas	13	11
	kopā	1854	1910

13.	Nelaiemes gadījumu skaita sadalījums pēc ievainojuma rakstura		
	ievainojuma raksturs	2016	2017
000	Ievainojuma veids nezināms vai nav norādīts	26	18
010	Brūces un virspusēji ievainojumi	192	189
011	Virspusēji ievainojumi	282	294
012	Atvērtas brūces	248	258
019	Citi brūču un virspusēju ievainojumu veidi	52	56
020	Kaulu lūzumi	218	189
021	Slēgti lūzumi	239	228
022	Atklāti lūzumi	55	71
029	Citi kaulu lūzumu veidi	8	10
030	Izmežģījumi, sastiepumi un izstiepumi	83	93
031	Izmežģījumi un muguras skriemeļu mežģījumi (subluksācijas)	6	2
032	Sastiepumi un izstiepumi	130	164
039	Citi izmežģījumu, sastiepumu un izstiepumu veidi	16	20
040	Traumatiskas amputācijas (ķermeņa daļu zaudējums)	32	56
050	Smadzeņu satricinājums un iekšējie ievainojumi	23	30
051	Smadzeņu satricinājums un intrakraniālie ievainojumi	12	18
052	Iekšējie ievainojumi	7	12
059	Citi smadzeņu satricinājuma un iekšējo ievainojumu veidi	8	5
060	Apdegumi, applaucējumi un apsaldējumi	17	11
061	Apdegumi un applaucējumi (termālie)	23	15
062	Ķīmiskie apdegumi	9	6
063	Apsaldējumi	1	0
069	Citi apdegumu, applaucējumu un apsaldējumu veidi	4	3
071	Akūtas saindēšanās	7	2
072	Akūtas infekcijas	0	2
079	Citi saindēšanās un infekciju veidi	3	0
080	Slīkšana un asfiksija (nosmakšana)	2	3
081	Asfiksija (nosmakšana)	1	1
099	Citas skaņas iedarbības un vibrācijas sekas	1	1
100	Temperatūras galējību, gaismas un radiācijas sekas	1	0
101	Karstuma un saules dūriens	2	0
109	Citas temperatūras galējību, gaismas un radiācijas sekas	1	0
111	Šoks pēc agresijas, vardarbības un draudiem	0	1
120	Daudzi ievainojumi	4	10
999	Citi ievainojumi, kas nav minēti iepriekš	141	142

	kopā	1854	1910
--	-------------	------	------

14.	Nelaiemes gadījumu rezultātā zaudēto darba dienu (darba nespējas dēļ) skaits	2016	2017
	Zaudēto dienu skaits	13166	10823

15.	Darba devēja zaudējumi, kas saistīti ar darbā notikušo nelaiemes gadījumu	2016	2017
	Pēc darba nespējas lapām (A) izmaksātā nauda, EUR	322084	299186
	Zaudējumi, kas radušies sabojāto ražošanas līdzekļu dēļ, EUR	132312	115043
	Sagrauto ēku un būvju vērtība, EUR	500	1483

16.	Ierosinātie kriminālprocesi	2016	2017
	Kriminālprocesu skaits	13	19

**Valsts darba inspekcijas pārskats par pirmreizēji apstiprinātajiem
arodslimniekiem un arodslimību izveidošanās ceļojumiem 2017. gadā**

1.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pa RVDI	2016	2017
	Kurzemes RVDI	153	125
	Latgales RVDI	135	144
	Rīgas RVDI	654	720
	Vidzemes RVDI	246	247
	Zemgales RVDI	176	185
	kopā	1364	1421

2.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc vecuma	2016	2017
	no 0 līdz 17 gadiem	0	0
	no 18 līdz 24 gadiem	0	0
	no 25 līdz 34 gadiem	13	10
	no 35 līdz 44 gadiem	142	134
	no 45 līdz 54 gadiem	556	575
	no 55 līdz 64 gadiem	621	675
	virs 65 gadiem	32	27
	kopā	1364	1421

3.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc dzimuma	2016	2017
	sievietes	869	938
	vīrieši	495	483
	kopā	1364	1421

4.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc profesiju grupām atbilstoši profesiju klasifikatoram	2016	2017
1	VADĪTĀJI	39	30
1.1	Likumdevēji, amatpersonas un vadītāji	7	3
1.2	Administratīvie vadītāji un komercdirektori	17	11
1.3	Ražošanas un specializēto pakalpojumu jomas vadītāji	15	14
1.4	Viesmīlības, ēdināšanas, tirdzniecības un citu pakalpojumu jomas vadītāji	0	2
2	VECĀKIE SPECIĀLISTI	113	151
2.1	Zinātnes un inženierzinātņu jomas vecākie speciālisti	9	9
2.2	Veselības aprūpes jomas vecākie speciālisti	62	84
2.3	Izglītības jomas vecākie speciālisti	19	36
2.4	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) vecākie speciālisti	11	11
2.5	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomas vecākie speciālisti	0	1
2.6	Juridisko, sociālo un kultūras lietu vecākie speciālisti	12	10

3	SPECIĀLISTI	100	122
3.1	Zinātnes un inženierzinātņu speciālisti	12	22
3.2	Veselības aprūpes jomas speciālisti	46	50
3.3	Komercdarbības un pārvaldes (administrācijas) speciālisti	31	44
3.4	Juridisko, sociālo un kultūras lietu un tām radniecīgo lietu speciālisti	9	6
3.5	Informācijas tehnoloģiju jomas speciālisti	2	0
4	KALPOTĀJI	43	75
4.1	Iestāžu kalpotāji un kancelejas tehnikas operatori	0	6
4.2	Klientu apkalpotāji	16	25
4.3	Uzskaites un materiālo vērtību reģistrēšanas darbinieki	20	32
4.4	Citi kalpotāji	7	12
5	PAKALPOJUMU UN TIRDZniecības DARBINIEKI	227	240
5.1	Individuālo pakalpojumu jomas darbinieki	108	102
5.2	Tirdzniecības darbinieki	61	72
5.3	Individuālās aprūpes darbinieki	48	60
5.4	Apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki	10	6
6	KVALIFICĒTI LAUKSAIMniecības, MEŽSAIMniecības UN ZIVSAIMniecības DARBINIEKI	17	23
6.1	Kvalificēti tirgus lauksaimniecības darbinieki	9	19
6.2	Kvalificēti tirgus mežsaimniecības, zivsaimniecības un medību saimniecības darbinieki	8	4
7	KVALIFICĒTI STRĀDnieKI UN AMATnieKI	247	232
7.1	Būvnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki (izņemot elektrikus)	35	32
7.2	Metālapstrādes, mašīnbūves un tām radniecīgu jomu strādnieki	81	70
7.3	Amatnieki un iespieddarbu strādnieki	5	7
7.4	Elektrisko un elektronisko iekārtu strādnieki	15	20
7.5	Pārtikas produktu pārstrādes un kokapstrādes strādnieki, apģērbu izgatavošanas un citi amatnieki un tiem radniecīgu profesiju strādnieki	111	103
8	IEKĀRTU UN MAŠĪNU OPERATORI UN IZSTRĀDĀJUMU MONTIERI	360	338
8.1	Rūpniecisko iekārtu operatori	90	76
8.2	Montieri	6	13
8.3	Pašgājēju mašīnu un iekārtu vadītāji un celšanas mašīnu un iekārtu operatori	264	249
9	VIEŅKĀRŠĀS PROFESIJAS	217	210
9.1	Apkopēji un palīgi mājas darbos	83	71
9.2	Lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības strādnieki	16	20
9.3	Raktuvju, būvniecības, ražošanas un transporta strādnieki	73	94
9.4	Pārtikas produktu sagatavošanas strādnieki	21	7
9.6	Atkritumu savācēji un citu vienkāršo profesiju strādnieki	24	18
10	NACIONĀLO BRUŅOTO SPĒKU PROFESIJAS	1	0
10.2	Instruktori	1	0

	kopā	1364	1421
--	-------------	------	------

5.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc ekonomiskās darbības veidiem atbilstoši NACE klasifikatoram	2016	2017
A	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	47	67
01	Augkopība un lopkopība, medniecība un saistītas palīgdarbības	30	52
02	Mežsaimniecība un mežizstrāde	16	15
03	Zivsaimniecība	1	0
B	Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	8	4
08	Pārējā ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde	7	4
09	Ar ieguves rūpniecību saistītās palīgdarbības	1	0
C	Apstrādes rūpniecība	332	292
10	Pārtikas produktu ražošana	78	82
11	Dzērienu ražošana	15	7
13	Tekstilizstrādājumu ražošana	9	13
14	Apģērbu ražošana	38	30
15	Ādas un ādas izstrādājumu ražošana	1	0
16	Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	65	51
17	Papīra un papīra izstrādājumu ražošana	5	3
18	Poligrāfija un ierakstu reproducēšana	7	6
19	Koksa un naftas pārstrādes produktu ražošana	0	1
20	Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana	10	2
21	Farmaceutisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana	5	1
22	Gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošana	3	5
23	Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošana	30	26
24	Metālu ražošana	3	4
25	Gatavo metālizstrādājumu ražošana, izņemot mašīnas un iekārtas	24	20
26	Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana	0	1
27	Elektrisko iekārtu ražošana	2	6
28	Citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	5	2
29	Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	6	4
30	Citu transportlīdzekļu ražošana	5	5
31	Mēbeļu ražošana	10	10
32	Cita veida ražošana	4	6
33	Iekārtu un ierīču remonts un uzstādīšana	7	7
D	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	17	19
35	Elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	17	19
E	Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	17	18
36	Ūdens ieguve, attīrīšana un apgāde	6	9
37	Notekūdeņu savākšana un attīrīšana	0	3
38	Atkritumu savākšana, apstrāde un izvietošana; materiālu pārstrāde	10	6

39	Sanitārija un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi	1	0
F	Būvniecība	83	76
41	Ēku būvniecība	26	19
42	Inženierbūvniecība	33	38
43	Specializētie būvdarbi	24	19
G	Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	143	180
45	Automobiļu un motociklu vairumtirdzniecība, mazumtirdzniecība un remonts	7	9
46	Vairumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	23	32
47	Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus	113	139
H	Transports un uzglabāšana	234	261
49	Sauszemes transports un cauruļvadu transports	177	184
50	Ūdens transports	1	11
51	Gaisa transports	0	1
52	Uzglabāšanas un transporta palīgdarbības	46	45
53	Pasta un kurjeru darbība	10	20
I	Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	55	46
55	Izmitināšana	10	3
56	Ēdināšanas pakalpojumi	45	43
J	Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	5	9
58	Izdevējdarbība	0	2
60	Radio un televīzijas programmu izstrāde un apraide	1	0
61	Telekomunikācija	4	6
62	Datorprogrammēšana, konsultēšana un saistītas darbības	0	1
K	Finanšu un apdrošināšanas darbības	10	7
64	Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	7	5
65	Apdrošināšana, pārapirošināšana un pensiju uzkrāšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu	1	0
66	Finanšu pakalpojumus un apdrošināšanas darbības papildinošas darbības	2	2
L	Operācijas ar nekustamo īpašumu	27	22
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu	27	22
M	Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	13	12
69	Juridiskie un grāmatvedības pakalpojumi	1	2
70	Centrālo biroju darbība; konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās	1	1
71	Arhitektūras un inženiertehniskie pakalpojumi; tehniskā pārbaude un analīze	2	3
72	Zinātniskās pētniecības darbs	4	5
73	Reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumi	2	1
74	Citi profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	3	0
N	Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	17	23
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings	0	2
78	Darbaspēka meklēšana un nodrošināšana ar personālu	2	1

80	Apsardzes pakalpojumi un izmeklēšana	4	3
81	Būvniecības un ainavu arhitektu pakalpojumi	11	15
82	Biroju administratīvās darbības un citas uzņēmumu palīgdarbības	0	2
O	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	81	96
84	Valsts pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana	81	96
P	Izglītība	60	62
85	Izglītība	60	62
Q	Veselība un sociālā aprūpe	185	199
86	Veselības aizsardzība	144	166
87	Sociālā aprūpe ar izmitināšanu	38	29
88	Sociālā aprūpe bez izmitināšanas	3	4
R	Māksla, izklaide un atpūta	14	11
90	Radošas, mākslinieciskas un izklaides darbības	6	6
91	Bibliotēku, arhīvu, muzeju un citu kultūras iestāžu darbība	4	1
92	Azartspēles un derības	2	1
93	Sporta nodarbības, izklaides un atpūtas darbība	2	3
S	Citi pakalpojumi	16	17
94	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība	2	3
96	Pārējo individuālo pakalpojumu sniegšana	14	14
	kopā	1364	1421

6.	Pamatojums DVHR nepieprasīšanai apstiprinātajiem arodslimniekiem⁹	2016	2017
16.1.	Ja zināms, ka darba vieta, kurā pastāvējuši kaitīgie faktori, kas bijuši iespējamās arodslimības cēlonis, likvidēta	3	4
16.2.	Ja persona pēdējos divus gadus strādājusi darba vietā un profesijā, kas nav saistīta ar iespējamo arodslimību, un ir zināms, ka iepriekšējās darba vietas ir likvidētas	4	13
16.3.	Hronisku arodslimību gadījumos par pēdējo darba vietu, ja persona pēdējā darba vietā strādā mazāk par diviem gadiem	6	0
16.4.	Ja iespējamo arodslimību izraisījis darba vides faktors, kas ir tipisks profesijai un darba veidam, kurā persona strādā vai strādāja iespējamās arodslimības iegūšanas laikā	216	225
16.5.	Ja pēdējā pusgada laikā konstatēti arodslimību gadījumi pie tā paša darba devēja un tajā pašā profesijā vai darba veidā, kur nodarbināta persona, kuras iespējamā arodslimība tiek izmeklēta, un zināms, ka darba apstākļi, kas izraisījuši iespējamo arodslimību, bijuši līdzīgi	48	68
	kopā	277	310

7.	Arodslimību grupas un kods, atbilstoši starptautiskajam statistiskās slimību un veselības problēmu klasifikācijas klasifikatoram (SSK-10)	2016	2017
A00-B99	Infekcijas un parazitārās slimības	2	0
C00-D48	Audzēji (ļaundabīgi un pirms vēža saslimšanas)	3	1

⁹ Pamatojums DVHR nepieprasīšanai saskaņā ar Ministru kabineta 2006. gada 6. novembra noteikumu Nr. 908 "Arodslimību izmeklēšanas un uzskaites kārtība" 16. punkta prasībām.

F00–F99	Psihiski un uzvedības traucējumi	10	6
G00–G99	Nervu sistēmas slimības	653	727
H00–H59	Acs un tās palīgorgānu slimības	1	0
H60–H95	Ausu un aizauss paugura slimības	4	8
I00–I99	Asinsrites slimības	28	29
J00–J99	Elpošanas sistēmas slimības	37	13
L00–L99	Ādas un zemādas audu slimības	8	4
M00–M99	Skeleta-muskuļu-saistaudu sistēmas slimības	425	441
R00–R99	Citur neklasificēti simptomi, pazīmes un anomāla klīniska un laboratorijas atrade	3	7
S00–T98	Ievainojumi, saindēšanās un citas ārējas iedarbes sekas	190	185
	kopā	1364	1421

8.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc arodslimību grupu klasifikācijas	2016	2017
1	Slimības, ko izraisījušas ķīmiskās vielas	1	0
2	Ādas slimības, ko izraisījušas substances un aģenti, kas nav iekļauti citās sadaļās	10	4
3	Slimības, ko izraisījuši substanču un aģentu ieelpošana, kas nav iekļautas citās sadaļās	27	6
4	Infekciozas un parazitiskas slimības	2	0
5	Slimības, ko izraisījuši fizikāli aģenti	1324	1411
	kopā	1364	1421

9.	Arodslimību izraisītājfaktori pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimniekiem	2016	2017
1000000000	ĶĪMISKAIS FAKTORS (ĶĪMISKIE SAVIENOJUMI)	15	4
2000000000	FIZIKĀLIE FAKTORI (FIZIKĀLIE AĢENTI)	250	248
3000000000	BIOĻĢISKIE FAKTORI (BIOĻĢISKIE AĢENTI)	5	0
4000000000	BIOMEHĀNISKIE FAKTORI	1062	1155
5000000000	PSIHOSOCIĀLIE FAKTORI	10	7
6000000000	RŪPNIECISKIE FAKTORI, MATERIĀLI UN PRODUKCIJA	22	7
	kopā	1364	1421

10.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pa uzņēmumu grupām	2016	2017
	līdz 5 strādājošiem	60	69
	no 6 līdz 49 strādājošiem	214	240
	no 50 līdz 249 strādājošiem	376	328
	no 250 līdz 499 strādājošiem	207	229
	500 strādājošie un vairāk	507	555
	kopā	1364	1421

11.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc darba vides riska faktoru iedarbības laika	2016	2017
	līdz 5 gadiem	94	10
	no 6 līdz 10 gadiem	140	38
	no 11 līdz 15 gadiem	133	95
	no 16 līdz 20 gadiem	163	130
	no 21 līdz 30 gadiem	380	518
	no 31 līdz 35 gadiem	222	314
	no 36 līdz 40 gadiem	165	225
	ilgāk par 40 gadiem	67	91
	kopā	1364	1421

12.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc kopējā darba stāža	2016	2017
	līdz 5 gadiem	13	15
	no 6 līdz 10 gadiem	31	18
	no 11 līdz 15 gadiem	40	43
	no 16 līdz 20 gadiem	91	80
	no 21 līdz 30 gadiem	290	304
	no 31 līdz 35 gadiem	222	247
	no 36 līdz 40 gadiem	254	258
	ilgāk par 40 gadiem	146	146
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2016. un 2017. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots DVHR.		
	kopā	1087	1111

13.	Pirmreizēji apstiprināto arodslimnieku skaita sadalījums pēc seku grupām (darba attiecības)	2016	2017
	Turpina strādāt profesijā (amatā)	939	965
	Strādā citā darbā un citā profesijā (amatā)	34	36
	Nestrādā	114	110
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2016. un 2017. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots DVHR.		
	kopā	1087	1111

14.	Veiktie pasākumi arodslimību profilaksei	2016	2017
	Riska faktoru mērījumi ir/nav veikti	442/645	442/669
	Instruktāža un apmācība darba aizsardzībā ir/nav	1074/13	1099/12
	Obligātās veselības pārbaudes ir/nav veiktas	935/152	971/140
	Izsniegti IAL/nav izsniegti/IAL izsniegti, bet nav lietoti	1002/76/9	1007/99/5
	Nav datu par tiem pirmreizēji apstiprinātajiem arodslimību gadījumiem 2016. un 2017. gadā, kuru pamatā nav bijis pieprasīts un sagatavots DVHR.		